

**Stichting Bedrijfspensioenfonds
voor de Rijn- en Binnenvaart**

Jaarverslag 2013

**Stichting Bedrijfspensioenfonds
voor de Rijn- en Binnenvaart**

Jaarverslag 2013

Voorwoord

Voor u ligt het jaarverslag 2013 van de Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Rijn- en Binnenvaart.

Het jaarverslag is verdeeld in karakteristieken van het fonds, het verslag van het bestuur, het verslag van het verantwoordingsorgaan, de samenvatting en aanbevelingen van de visitatiecommissie en de reactie van het bestuur daarop naar aanleiding van de visitatie in 2013, de jaarrekening en overige gegevens.

In het hoofdstuk karakteristieken wordt onder meer de doelstelling van het fonds, het profiel van de organisatie, de samenstelling van de statutaire organen en de kerncijfers weergegeven.

In het verslag van het bestuur wordt u geïnformeerd over de beleidsmatige zaken die in 2013 hebben gespeeld, zowel op het gebied van pensioenen als op het gebied van beleggingen.

In de jaarrekening wordt het fondsvermogen en de mutaties daarin gedurende 2013 gepresenteerd en wordt een toelichting gegeven over de grondslagen voor de waardering en de mutaties in de beleggingsportefeuille.

Onder overige gegevens treft u tot slot de actuariële verklaring en de controleverklaring aan.

Niet opnieuw een pensioenverlaging in 2014

De dekkingsgraad per eind december die aan DNB gerapporteerd is bedroeg 105,4% (de dekkingsgraad, zoals deze uiteindelijk na verwerking van alle mutaties in deze jaarrekening is opgenomen, komt uit op 105,8%). Dat was boven de grens van het minimaal vereiste eigen vermogen van 104,5% waarmee voorkomen kon worden dat in 2014 de pensioenen opnieuw verlaagd zouden moeten worden. Begin 2013 had het bestuur omwille van de financiële positie wel moeten besluiten de pensioenen met 1,5% te verlagen. Het bestuur is content dat niet in 2014 opnieuw tot vergelijkbare besluitvorming is hoeven over te gaan. Er is echter geen reden voor optimisme. Het pensioenfonds heeft nog steeds een reservetekort en de financiële markten blijven onvoorspelbaar, waarbij negatieve korte termijneffecten zich kunnen voordoen.

Vermogensbeheer en financiën

Met de totale beleggingsportefeuille van het pensioenfonds werd in 2013 een rendement van 2,65% gerealiseerd. Daarmee bleef het resultaat ruim boven de benchmark van 1,34%. Omdat de rente is gestegen werd een negatief rendement gehaald op portefeuille met staatsobligaties. Met een strategisch renteafdekkingspercentage van 75% was het effect op de dekkingsgraad echter per saldo positief. Met name de wereldwijde aandelen en de particuliere hypotheeklen hebben in absolute zin een positieve performance laten zien, met een resultaat van 20,54% respectievelijk 7,45%. De aandelen in emerging markets presteerden beduidend minder met een performance van -6,47%.

De vermogensbeheerkosten zijn conform streefbeleid van het bestuur verder gedaald naar 0,41% van het gemiddelde belegde vermogen. Ook heeft de outperformance geleid tot een positieve z-score en performancetoets. De pensioenbeheerkosten bleven echter, naast een aantal incidentele posten, onder druk staan en stegen naar een bedrag van EUR 371 per deelnemer en pensioengerechtigde.

In 2013 heeft het bestuur veel aandacht besteed aan het vermogensbeheer. In 2012 waren reeds voorbereidingen getroffen om de rentegevoeligheid van de verplichtingen anders te managen. Waar in het verleden geparticipeerd werd in een long duration pool, is in 2013 overgestapt naar een flexibele, kostenefficiënte en transparante oplossing waarbij de obligaties en swaps eigendom zijn van het pensioenfonds zelf en beheerd worden door Florint. De portefeuille wordt onafhankelijk gemonitord door onze custodian Kasbank waarbij het bestuur op dagbasis inzicht heeft in de samenstelling van de portefeuille en hoe de portefeuille zich ten opzichte van de benoemde bandbreedtes manifesteert. Kasbank rapporteert tevens periodiek over geïntegreerd risicomanagement, performance en valuta- en rentehedges.

Voorts heeft het bestuur afgelopen jaar de investment beliefs herijkt en een beleid ten aanzien van maatschappelijk verantwoord beleggen geformuleerd. In 2014 blijft het bestuur zich voor wat betreft het vermogensbeheer richten op verdere vereenvoudiging van de beleggingsportefeuille en beheersing van kosten. Er zal een nadere focus zijn op de inzet van risicobudgetten als onderdeel van het beleggingsbeleid.

Representativiteit

Zoals ook in 2012 heeft in 2013 het bestuur opnieuw opgetrokken met de sociale partners in de bedrijfstak om de representativiteit voor de verplichtstelling van de pensioenregeling aan het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) aan te tonen. De verplichtstelling is een belangrijke randvoorwaarde voor de continuïteit van het pensioenfonds. In het verslagjaar heeft een externe partij in opdracht van het bestuur het bestand van aangesloten werkgevers grondig onderzocht. Mede op basis van de uitkomsten van het genoemde onderzoek van het werkgeversbestand, heeft het pensioenfonds in maart 2014 als uitkomst van de herhaaltoets een representativiteit van 52,33% gerapporteerd aan SZW. In april 2014 heeft de Staatssecretaris besloten dat de verplichtstelling niet ingetrokken wordt vanwege de bijzondere omstandigheden in de bedrijfstak en het perspectief op verbetering van de representativiteit. Het bestuur is verheugd dat de bijzondere inspanningen die in het kader van de representativiteit zijn verricht op deze wijze zijn beloond.

Bestuursagenda

De bestuursagenda is wederom erg vol geweest in het verslagjaar. Het bestuur heeft zich naast going concern-werkzaamheden gericht op een toekomstverkenning met andere 'maritieme' pensioenfonds. In 2014 zal de toekomst van het pensioenfonds prominent onderwerp aan de bestuurstafel zijn. Daarnaast heeft het bestuur met de sociale partners de reeds bestaande afspraken over VPL bestendigd in een overeenkomst, waarbij sprake is van een zuivere vermogensafschieding in de beleggingsadministratie. Verder is er nadrukkelijk aandacht geweest voor de transitie van de pensioenadministratie van de pensioenuitvoerder, is op zorgvuldige wijze omgegaan met communicatie naar deelnemers en gepensioneerden onder meer rondom de doorgevoerde verlaging van pensioenaanspraken en -uitkeringen en heeft het bestuur een risicobereidheidsonderzoek gedaan onder de deelnemers.

Ten slotte heeft het bestuur een zelfevaluatie gedaan en heeft de voorzitter functioneringsgesprekken gehouden met de bestuursleden, waarbij het governance model met portefeuillehouders nadrukkelijk is besproken. De zelfevaluatie is positief verlopen, waarbij nog wel enige ontwikkelpunten benoemd zijn. Tevens zijn de voorbereidingen opgepakt voor de overstap naar een nieuw bestuursmodel in 2014 in het kader van de wet versterking bestuur pensioenfonds.

Ook voor 2014 voorzien we grote ontwikkelingen. Naast een focus op kostenbeheersing middels een heroriëntatie op de contractuele relatie met de bestaande dienstverleners is de toekomst van het pensioenfonds een groot strategisch thema voor het bestuur, de deelnemers en werkgevers.

Het bestuur stelde het jaarverslag 2013 en de daarbij behorende staten voor De Nederlandsche Bank vast in juni 2014.

Het bestuur wil hierbij zijn dank uitspreken aan iedereen die zich in 2013 heeft ingezet voor het pensioenfonds.

Rotterdam, 26 juni 2014

Bestuur

De heer H.J.A.H. Hylkema
Voorzitter

Inhoud

1	Karakteristiek van het fonds	7
1.1	Profiel en doelstelling van het fonds	7
1.2	Kerncijfers en kengetallen	7
1.3	Organisatie	8
2	Verslag van het bestuur	13
2.1	Ontwikkelingen financiële positie	13
2.2	Toekomst fonds	14
2.3	Goed pensioenfondsbestuur	14
2.4	Communicatie	19
2.5	Toeziethouders AFM en DNB	20
2.6	Externe ontwikkelingen	21
2.7	Nieuwe financiële opzet pensioenfondsen	23
2.8	Europa	25
2.9	Pensioenparagraaf	25
2.10	Pensioenbeheerkosten	28
2.11	Actuariële analyse	29
2.12	Belegingsparagraaf	30
2.13	Risicoparagraaf	37
3	Verslag van het verantwoordingsorgaan	41
3.1	Verslag van het verantwoordingsorgaan	41
3.2	Reactie bestuur	43
4	Visitatie 2013	45
4.1	Samenvatting en aanbevelingen visitatiecommissie	45
4.2	Reactie bestuur	46
5	De jaarrekening	49
5.1	Balans per 31 december	50
5.2	Staat van baten en lasten	51
5.3	Kasstroomoverzicht	53
5.4	Algemene toelichting	54
5.5	Toelichting op de Balans	60
5.6	Toelichting op de staat van baten en lasten	80
6	Overige gegevens	87
6.1	Statutaire regeling omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten	87
6.2	Gebeurtenissen na balansdatum	87
6.3	Actuariële verklaring	87
6.4	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	88
7	Bijlage: Nevenfuncties	91

1 Karakteristiek van het fonds

1.1 Profiel en doelstelling van het fonds

Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Rijn- en Binnenvaart, statutair gevestigd te Rotterdam is opgericht op 6 december 1960. De laatste statutenwijziging was op 11 juni 2014, met ingangsdatum 1 juli 2014. De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41126757. Het pensioenfonds is een bedrijfstakpensioenfonds en is aangesloten bij de Pensioenfederatie.

Het pensioenfonds heeft als belangrijkste doelstelling om binnen de branche Rijn- en Binnenvaart de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden te beschermen tegen de financiële gevolgen van ouderdom en overlijden. Hiertoe geeft het pensioenfonds uitvoering aan het pensioenreglement. Het pensioenreglement is vastgesteld op basis van de overeenkomsten van het arbeidsvoorwaardelijk overleg tussen sociale partners. Het pensioenfonds heeft 1.064 aangesloten werkgevers, 4.585 deelnemers en 9.858 gewezen deelnemers. Het pensioenfonds keert pensioenen uit aan 2.281 pensioengerechtigden. Het belegd vermogen bedraagt EUR 604 miljoen. De technische voorzieningen bedragen EUR 545 miljoen en de reserve voor de overgangsregeling bedraagt EUR 19,7 miljoen. De dekkingsgraad per 31 december 2013 is 105,8%.

1.2 Kerncijfers en kengetallen

Aantallen	2013	2012	2011	2010	2009
Premiebetalende werkgevers	1.064	1.020 ¹	1.134	1.117	1.023
Deelnemers	4.585	4.362	4.535	4.507	4.193
Gewezen deelnemers	9.858	9.692	9.917	9.598	9.307
Pensioengerechtigden	2.231	2.144	2.103	1.985	1.939
Ontvangers arbeidsongeschiktheidspensioen	50	56	61	76	74

Financiële gegevens (bedragen x EUR 1.000)

	2013	2012	2011	2010	2009
Technische voorzieningen voor risico pensioenfonds	545.197	563.559	510.128	423.981	366.115
Dekkingsgraad	105,8%	98,0%	92,9%	97,7%	98,9%
Dekkingsgraad (na korting)	n.v.t.	99,5%	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Vereiste dekkingsgraad	112,7%	113,3%	113,4%	113,8%	116,9%
Beleggingen voor risico pensioenfonds	604.428	576.063	493.740	427.249	372.434
Directe en indirecte beleggingsopbrengsten	8.526	75.669	47.823	43.936	39.395
Rendement	2,7%	15,2%	10,5%	11,7%	11,0%
Z-score	0,88	-1,25	-1,00	0,40	-0,24
Saldo van baten en lasten	36.638	34.232	(24.503)	(2.138)	37.203
Premiebijdragen	27.680	28.254	28.022	25.891	25.105
Pensioenuitkeringen	12.880	12.140	10.761	9.994	11.022

¹ In het jaarverslag 2012 was het aantal van 1.111 premiebetalende werkgevers opgenomen. In dat aantal zaten ook werkgevers met meer dan een aansluitnummer in de administratie, waarbij elk aansluitnummer werden geteld als premiebetalende werkgever. In de (vergelijkende) aantallen is in het onderhavige jaarverslag het feitelijke aantal ('unieke') premiebetalende werkgevers weergegeven.

1.3 Organisatie

1.3.1 Bestuur

Het bestuur van het pensioenfonds bestond in 2013 uit acht leden en een gelijk aantal plaatsvervangende leden. Vier leden worden voorgedragen door de werkgeversorganisaties in de bedrijfstak en vier leden worden voorgedragen door de werknemersorganisaties. De plaatsvervangende leden zijn voorgedragen door de organisatie die tevens het lid heeft voorgedragen.

Het bestuur kiest uit zijn midden een voorzitter en een vice-voorzitter. Per 31 december 2013 was het bestuur als volgt samengesteld²:

Leden werkgevers

M.J.M. Koning, vice-voorzitter	(1)
C.H. Blokzijl	(1)
M. Vos	(1)
G. Kester	(2)

Leden werknemers

H.J.A.H. Hylkema, voorzitter	(3)
R.W. Vlietman	(4)
H. van der Knaap	(3) en (4)
M.H.W. van Dam	(3)

Plaatsvervangend leden werkgevers

J. Vogelaar	(1)
Vacature	(1)
Vacature	(1)
Vacature	(2)

Plaatsvervangend leden werknemers

L.J. Meulmeester	(3)
A. van der Zwan	(3)
vacature	(4)
vacature	(3) en (4)

De heer J. Naaborgh is per 31 december 2013 afgetreden als plaatsvervangend bestuurslid.

Het bestuur is in het verslagjaar elfmaal bijeengekomen (negen bestuursvergaderingen en twee heisessies).

1.3.2 Bestuursmodel

Het pensioenfonds wordt bestuurd door een bestuur. Het bestuur is vanaf 2013 samengesteld uit 8 bestuursleden. In de loop van 2014 zullen de plaatsvervangende bestuursleden worden vervangen door 2 aspirant bestuursleden.

De leden van het bestuur worden benoemd conform het beginsel van pariteit van werkgevers- en werknemersleden (waaronder vanaf 1 juli 2014 een pensioengerechtigdenlid). Het bestuur kiest uit zijn midden een voorzitter en een vice-voorzitter.

Dagelijks bestuur

Het dagelijks bestuur van het pensioenfonds bestaat uit de voorzitter en de vice-voorzitter. De heer H.A.J.H. Hylkema is voorzitter, de heer M.J.M. Koning is vice-voorzitter. Het dagelijks bestuur is belast met de afhandeling van zaken met een dusdanig spoedeisend karakter, dat de afhandeling daarvan niet kan wachten tot de eerstvolgende bestuursvergadering. Daarnaast is het dagelijks bestuur belast met de supervisie en het bewaken van de samenhang van alle bestuursactiviteiten, waaronder met name die van de portefeuillehouders, en verzorgt de aansturing van het bestuursbureau.

² Voorgedragen door:

- 1) Centraal Bureau voor de Rijn- en Binnenvaart
- 2) Binnenvaart Branche Unie (BBU)
- 3) Nautilus International
- 4) CNV Vakmensen

De verantwoordelijkheid voor de portefeuilles ligt bij de eerste portefeuillehouders. Er is ook altijd een tweede portefeuillehouder als back-up. De portefeuillehouder heeft geen mandaat om beslissingen te nemen. Onderwerpen waarover een beslissing genomen dient te worden, brengt de portefeuillehouder in bij bestuursvergaderingen.

Portefeuilles

De volgende portefeuilles worden onderscheiden:

- Vermogensbeheer;
- Communicatie;
- Risicomanagement en financiën;
- Pensioenbeheer

Portefeuillehouders

De samenstelling van de portefeuilles naar portefeuillehouders was per 31 december 2013 als volgt:

Portefeuille	1e portefeuillehouder	2e portefeuillehouder
Vermogensbeheer	De heer C.H. Blokzijl	De heer H. van der Knaap
Risicomanagement & Financiën	De heer M. Vos	De heer H.A.J.H. Hylkema
Pensioenbeheer	De heer M.H.W. van Dam	De heer M.J.M. Koning
Communicatie	De heer R.W. Vlietman	De heer G. Kester

Functieprofiel

Het bestuur heeft een functieprofiel opgesteld. Hierin zijn onder meer eisen ten aanzien van deskundigheid, vaardigheden/competenties en professioneel gedrag opgenomen. Nieuwe bestuursleden, die door de voordragende partijen worden aangedragen, worden door het bestuur getoetst aan het functieprofiel. Het bestuur besluit vervolgens of de voorgedragen kandidaat voldoet of niet.

1.3.3 Bestuursbureau

Het bestuur heeft uitvoerende taken gedelegeerd aan het bestuursbureau van het pensioenfonds. De directeur van het bestuursbureau is de heer R. Godding en hij voert het dagelijks management van het pensioenfonds. Het bestuursbureau vervult verder een coördinerende rol en adviseert en ondersteunt het bestuur bij het ontwikkelen van beleid. Voorts houdt het bestuursbureau het bestuur op de hoogte van maatschappelijke ontwikkelingen en ontwikkelingen rond wet- en regelgeving. Het bestuursbureau is verantwoordelijk voor de uitvoering van de bestuursbesluiten. Tevens ondersteunt het bestuursbureau de portefeuillehouders binnen het bestuur, de deelnemersraad (tot 1 juli 2014) en het verantwoordingsorgaan bij de vervulling van hun taken en voert het bestuursbureau het secretariaat van het pensioenfonds.

1.3.4 Deelnemersraad

De deelnemersraad bestaat uit vier leden, alsmede vier plaatsvervangende leden, welke door het bestuur worden benoemd op voordracht van de werknemersorganisaties. Twee leden van de deelnemersraad vertegenwoordigen de werknemers en twee leden vertegenwoordigen de pensioengerechtigden.

De deelnemersraad adviseert het bestuur gevraagd of ongevraagd over de in de Pensioenwet genoemde aangelegenheden. De taken, bevoegdheden en de werkwijze van de deelnemersraad zijn vastgelegd in een reglement.

De deelnemersraad heeft in het verslagjaar zesmaal afzonderlijk vergaderd en tweemaal gezamenlijk met het bestuur.

De deelnemersraad was per 31 december 2013 als volgt samengesteld:

Leden

Vertegenwoordigers van de deelnemers

D.W. Rotgans (secretaris)
G. Schenk (plv. secretaris)

Vertegenwoordigers van de pensioengerechtigden

J. Broer (voorzitter)
M.W. van den Bogaard (plv. voorzitter)

De heren J. van der Laan en (gewezen deelnemer) P. van Delft zijn plaatsvervaarders namens de vertegenwoordigers van de deelnemers.

In het kader van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen komt de deelnemersraad per 30 juni 2014 te vervallen. Vanaf 1 juli 2014 zal in het bestuur een lid namens pensioengerechtigden zitting nemen; de medezeggenschap van pensioengerechtigden van het fonds is vanaf dan op die manier geregeld. Verder neemt vanaf 1 juli 2014 het nieuwe verantwoordingsorgaan enkele adviesrechten over van de deelnemersraad, zoals ten aanzien van het vaststellen en wijzigen van het toeslagbeleid.

1.3.5 Verantwoordingsorgaan

Het pensioenfonds kent statutair een verantwoordingsorgaan. Het verantwoordingsorgaan heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het bestuur, het door het bestuur gevoerde beleid en over de gemaakte beleidskeuzes voor de toekomst. Het verantwoordingsorgaan baseert zijn oordeel op het jaarverslag van het pensioenfonds, de jaarrekening, de bevindingen van het intern toezicht en overige informatie. De samenstelling van het verantwoordingsorgaan alsmede de taken, de bevoegdheden en de werkwijze van het verantwoordingsorgaan zijn vastgelegd in het reglement van het verantwoordingsorgaan. Op grond van dit reglement is het bestuur van het pensioenfonds verplicht om advies te vragen aan het verantwoordingsorgaan alvorens een besluit te nemen over de volgende onderwerpen:

- het vaststellen en wijzigen van de vergoedingsregeling voor bestuursleden;
- het wijzigen van het beleid ten aanzien van het verantwoordingsorgaan;
- de vorm, inrichting en samenstelling van het interne toezicht;
- het vaststellen en wijzigen van een interne klachten- en geschillenprocedure;
- het vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid.

Het verantwoordingsorgaan bestaat uit zes leden. Vier leden zijn de leden van de deelnemersraad en twee vertegenwoordigers van de werkgeversverenigingen, die betrokken zijn bij het pensioenfonds, vullen het verantwoordingsorgaan aan. De leden namens de deelnemers en pensioengerechtigden kunnen bij ontstentenis worden vervangen door een plaatsvervanger. Het verantwoordingsorgaan heeft in het verslagjaar vijfmaal vergaderd, waarvan eenmaal gezamenlijk met het bestuur.

De samenstelling van het verantwoordingsorgaan per 31 december 2013 was als volgt:

Leden

namens de werkgevers

Vacature
Vacature

namens de deelnemers en pensioengerechtigden

J. Broer (tijdelijk voorzitter)
D.W. Rotgans (secretaris)
M.W. van den Bogaard (plv. voorzitter)
G. Schenk (plv. secretaris)

De heer J. van der Laan is plaatsvervanger namens de deelnemers en pensioengerechtigden.

De heer L.F.A. van der Maas was sinds 1 januari 2013 lid van het verantwoordingsorgaan namens de werkgevers. Op 25 juni 2013 benoemden de leden van het verantwoordingsorgaan de heer L.F.A. van der Maas als permanente voorzitter. Het lidmaatschap van het verantwoordingsorgaan van de heer L.F.A. van der Maas is in november 2013 geëindigd als gevolg van een daartoe strekkend besluit van de werkgeversvereniging die hem had voorgedragen. Zijn dienstverband bij de Binnenvaart Branche Unie was op dat moment inmiddels beëindigd.

De nieuwe werkgeversvereniging in de binnenvaartbranche, Binnenvaart Logistiek Nederland, heeft de heer S. Lans voorgedragen per 1 januari 2014. Het bestuur van het fonds heeft de heer S. Lans per 1 januari 2014 als lid van het verantwoordingsorgaan namens de werkgevers benoemd.

In het kader van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen komt het verantwoordingsorgaan per 30 juni 2014 te vervallen. Per 1 juli 2014 wordt een nieuw verantwoordingsorgaan ingesteld. Het wettelijk adviesrecht van het nieuwe verantwoordingsorgaan is ruimer dan van het huidige verantwoordingsorgaan. Daarnaast heeft het bestuur enkele bovenwettelijke adviesrechten toegekend aan het nieuwe verantwoordingsorgaan die tot 1 juli 2014 bij de deelnemersraad liggen.

1.3.6 Intern toezicht

Het bestuur van het fonds heeft op 5 augustus 2013 – net als in 2012 – een visitatiecommissie bestaande uit mevrouw K. Bitter en de heren R.A. Nieuwenhoven en D.M. Swagerman opdracht gegeven om een toetsing op de toepassing van de Principes Pensioenfondsbestuur uit te voeren. In zowel paragraaf 2.3.7 als hoofdstuk 4 van dit jaarverslag wordt hierop verder ingegaan.

1.3.7 Pensioenbeheer

Het pensioenbeheer is uitbesteed aan Syntrus Achmea Pensioenbeheer N.V. Met Syntrus Achmea Pensioenbeheer N.V. is op 25 juni 2012 een overeenkomst gesloten voor de uitbesteding van de pensioenadministratie voor onbepaalde tijd met een opzegtermijn van 12 maanden. In december 2013 heeft het fonds de overeenkomst pro forma opgezegd. Het bestuur gaat in 2014 met Syntrus Achmea Pensioenbeheer N.V. het gesprek aan over de dienstverlening.

1.3.8 Vermogensbeheer

Het vermogensbeheer was in het verslagjaar ondergebracht bij de volgende dienstverleners:

- F&C Netherlands B.V.
- Syntrus Achmea Real Estate & Finance B.V.
- Florint
- Vanguard

Als custodian is de KAS BANK N.V. aangesteld. The Index People is de beleggingsadviseur van het fonds. Als swap consultant is Sprenkels & Verschuren aangesteld.

In de overeenkomsten met de vermogensbeheerders zijn Service Level Agreements opgenomen op grond waarvan de portefeuillehouders en het bestuur de uitvoering kunnen monitoren. Ook met de custodian en de beleggingsadviseur zijn Service Level Agreements afgesproken.

1.3.9 Compliance officer

Als compliance officer is de heer B. Peters van het Nederlands Compliance Instituut aangesteld. Ten minste eenmaal per jaar wordt in de bestuursvergadering, desgewenst in aanwezigheid van de heer B. Peters, het onderwerp compliance besproken. Door de heer B. Peters wordt erop toegezien, dat alle bestuursleden jaarlijks de gedragscode ondertekenen.

1.3.10 Overige dienstverleners

Het pensioenfonds maakt voorts gebruik van de diensten van de volgende dienstverleners:

Adviserend actuaris

Drs. H. Zaghdoudi AAG

Towers Watson Netherlands B.V.

Postbus 780

1440 AT Purmerend

Waarmerkend actuaris

Drs. R.J.M. van de Meerakker AAG

Towers Watson Netherlands B.V.

Postbus 4199

3006 AD Rotterdam

Accountant

J.C. van Kleef RA

KPMG Accountants N.V.

Rijnzathe 14

3454 PV De Meern

2 Verslag van het bestuur

2.1 Ontwikkelingen financiële positie

Op 31 december 2013 was de dekkingsgraad van het pensioenfonds 105,8%. Een jaar eerder was de dekkingsgraad 99,5%. De dekkingsgraad is, kort gezegd, de verhouding tussen het vermogen van een pensioenfonds en de verplichtingen van een pensioenfonds op korte en langere termijn. De dekkingsgraad geeft aan hoeveel euro's het pensioenfonds in kas heeft tegenover de contante waarde van elke euro die het (straks) moet uitkeren. Het pensioenfonds heeft een onderdekking als de dekkingsgraad lager is dan 104,5% en een reservetekort als de dekkingsgraad lager is dan 112,7%.

Pensioenfondsen maken voor de berekening van hun verplichtingen vanaf september 2012 gebruik van een rentecurve die voor langere looptijden naar een Ultimate Forward Rate (UFR) beweegt. Tevens is bij de berekening van de pensioenverplichtingen sprake van een door De Nederlandsche Bank voorgeschreven middeling van de rentetermijnstructuur (RTS) over de 3 maanden direct voorafgaand aan het moment van vaststelling van de dekkingsgraad.

De resultaten die geleid hebben tot de toename van de dekkingsgraad in 2013 worden in onderstaande tabel actuairiel gespecificeerd.

Verloop dekkingsgraad	2013	2012
<i>Dekkingsgraad primo boekjaar</i>	99,5%	92,9%
Premie	1,2%	1,6%
Uitkeringen	0,0%	-0,2%
Toeslagen	0,0%	0,0%
Rentetermijnstructuur ³	3,7%	-5,2%
Actuarieel rendement ⁴	1,0%	12,1%
Kortingsbesluit	<i>n.v.t.</i>	1,5%
Overig	0,4%	-3,2%
<i>Dekkingsgraad ultimo boekjaar</i>	<u>105,8%</u>	<u>99,5%</u>

De gestegen rente heeft tot een negatief resultaat op de vastrentende portefeuille geleid, maar daarbij was wel sprake van een outperformance ten opzichte van de benchmark. De rente hedge ratio op basis van UFR was per ultimo 2013 ruim 90%. Beide componenten hebben bijgedragen aan een verbetering van de dekkingsgraad. Ook de beleggingen in wereldwijde aandelen en Nederlandse hypotheke hebben een goed resultaat laten zien.

In 2013 heeft het bestuur de pensioenen moeten verlagen met 1,5% omdat de dekkingsgraad eind 2012 te laag was. Deze verlaging was al verwerkt en verantwoord in het jaarverslag 2012 c.q. de dekkingsgraad per eind 2012. Eind 2013 was de dekkingsgraad voldoende hersteld. Het bestuur heeft begin 2014 de dekkingsgraad berekend op basis van de toen actuele gegevens. Deze kwam uit op 105,4%. Daarmee kon worden besloten dat in 2014 niet opnieuw de pensioenen verlaagd hoefden te worden. De dekkingsgraad, zoals deze uiteindelijk na verwerking van alle mutaties in deze jaarrekening is opgenomen, komt uit op 105,8%. Dat is nog steeds lager dan de vereiste dekkingsgraad; er is nog altijd sprake van een reservetekort. Voorzichtigheid

³ Ultimo 2013 heeft de omrekening plaatsgevonden van de technische voorziening op basis van de rentetermijnstructuur per 31 december 2012, één jaar forward, naar de rentetermijnstructuur per 31 december 2013. De gemiddelde rekenrente is met 0,2%-punten gestegen (ultimo 2013: 2,9%, ultimo 2012, 1 jaar forward: 2,7%). De hogere rente leverde een positief resultaat op door onttrekking van dit bedrag aan de technische voorziening.

⁴ Het actuairiel rendement wordt berekend door bij het primo vermogen de directe en indirecte beleggingsopbrengsten (exclusief kosten) op te tellen en de kosten vermogensbeheer als negatieve bate te boeken. Daarbij wordt de technische voorziening verhoogd met de benodigde interesttoevoeging.

is dus geboden. Het bestuur verandert het risicoprofiel van de beleggingsportefeuille daarom niet maar zal in 2014 wel een nieuwe ALLM-studie uitvoeren. Het grootste risico voor de dekkingsgraad betreft in beginsel de verandering van de rente. Dat risico is strategisch met 75% op basis van de dagelijkse nominale rentetermijnstructuur afgedekt.

AG-prognosetafel 2012-2062 en fondsspecifieke ervaringssterfte

Het pensioenfonds is in 2012 overgegaan op de prognosetafel 2012-2062 van het Actuarieel Genootschap (AG), waarbij tevens de fondsspecifieke ervaringssterfte op basis van het Towers Watson Ervaringssterftemodel 2012 is verwerkt. Door het CBS geleverde gegevens over sterftewaarnemingen zijn bij dat model gerelateerd aan criteria die rechtstreeks gekoppeld kunnen worden aan pensioenfondsgegevens. Hierdoor biedt het model de mogelijkheid om accurate inschattingen te maken van sterftepatronen op basis van fondsprofielen. De pensioenverplichtingen in het verslagjaar zijn wederom op deze grondslagen berekend.

Bestuur neemt geen nieuwe maatregelen op basis van de evaluatie van het herstelplan over 2013

Het bestuur van het pensioenfonds evalueert elk boekjaar hoe de financiële positie van het pensioenfonds zich ontwikkelt ten opzichte van het herstelplan. Begin 2014 heeft het bestuur de ontwikkeling van de financiële positie in 2013 ten opzichte van het herstelplan geëvalueerd. De dekkingsgraad was eind 2013 voldoende hersteld. Daarom heeft het bestuur op 14 januari 2014 besloten om de opgebouwde pensioenaanspraken en de ingegane pensioenen niet opnieuw te verlagen. Het opbouwpercentage van de pensioenregeling in 2014 is – net als in 2013 – vastgesteld op 1,57% van de pensioengrondslag. Vanaf 1 januari 2013 is de pensioenrichtleeftijd 67 jaar. Een en ander heeft wederom geleid tot een kostendekkende premie bij een ten opzichte van voorgaande jaren ongewijzigd premieniveau.

2.2 Toekomst fonds

Het pensioenfonds staat een onzekere toekomst te wachten. Zoals ook in 2012 heeft in 2013 het bestuur opnieuw opgetrokken met de sociale partners in de bedrijfstak om de representativiteit voor de verplichtstelling van de pensioenregeling aan het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) aan te tonen. De verplichtstelling is een belangrijke randvoorwaarde voor de continuïteit van het pensioenfonds. In het verslagjaar heeft een externe partij in opdracht van het bestuur het bestand van aangesloten werkgevers grondig onderzocht. Mede op basis van de uitkomsten van het genoemde onderzoek van het werkgeversbestand, heeft het pensioenfonds in maart 2014 als uitkomst van de herhaaltoets een representativiteit van 52,3% gerapporteerd aan SZW. In april 2014 heeft de Staatssecretaris besloten dat de verplichtstelling niet ingetrokken wordt vanwege de bijzondere omstandigheden in de bedrijfstak en het perspectief op verbetering van de representativiteit. Het bestuur is verheugd dat de bijzondere inspanningen die in het kader van de representativiteit zijn verricht op deze wijze zijn beloond.

In 2014 richt het bestuur zich op nadere uitwerking van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen en de Code pensioenfondsen. Verder heeft kostenbeheersing en een heroriëntatie op de contractuele relatie met de bestaande dienstverleners bijzondere aandacht. De middellange toekomst van het pensioenfonds is verder een groot strategisch thema waar het bestuur zich op richt.

2.3 Goed pensioenfondsbestuur

Het bestuur vindt het van groot belang om het fonds goed te besturen. In de afgelopen jaren zijn steeds meer richtlijnen en regels opgesteld om te zorgen dat pensioenfondsen hun taken daadwerkelijk goed uitvoeren. Zo publiceerde de Stichting van de Arbeid (STAR) in 2005 de "Principes voor goed pensioenfondsbestuur". Deze principes bieden kaders voor zorgvuldig bestuur, intern toezicht, verantwoording, deskundigheid, openheid en communicatie. Maar ook andere regels spelen een rol: zo is de Code Tabaksblat van belang voor het beleggingsbeleid. Sinds 2007 zijn de Principes voor goed pensioenfondsbestuur van de STAR verankerd in de Pensioenwet. De principes maken duidelijk waarvoor een pensioenfondsbestuur verantwoordelijk is en hoe het bestuur verantwoording aflegt.

2.3.1 Portefeuillehoudersmodel

Met ingang van 2013 werkt het bestuur volgens een nieuw bestuursmodel. Een beschrijving is opgenomen in paragraaf 1.3.2.

2.3.2 Governance kwaliteitsverbetering bestuur pensioenfondsen

Wet versterking bestuur pensioenfondsen

De Wet versterking bestuur pensioenfondsen is een integrale herziening van de governance en medezeggenschap bij pensioenfondsen. De wet moet leiden tot verbetering van de kwaliteit van het pensioenfondsbestuur. De wet is van kracht vanaf 9 augustus 2013. De bepalingen over het verantwoorden van beleggingsbeleid en over geschiktheid en tijdsbeslag waren meteen van kracht. Ook verwante wijzigingen traden in werking. Zo zijn in het Besluit FTK regels over het beloningsbeleid vastgelegd en in het Besluit uitvoering Pensioenwet regels over geschiktheid, betrouwbaarheid en tijdsbeslag.

Een deel van de wet wordt van kracht vanaf 1 juli 2014, wanneer de nieuwe bestuursmodellen gaan gelden. Een pensioenfonds kan kiezen uit vijf bestuursmodellen. De paritaire modellen (model 1, 2 en 3) kennen een verantwoordingsorgaan (VO), waarin de deelnemers en pensioengerechtigden naar evenredigheid zijn vertegenwoordigd. Naar keuze kan de werkgever worden vertegenwoordigd. De onafhankelijke modellen (model 4 en 5) kennen een belanghebbendenorgaan (BO), waarin de drie geledingen zijn vertegenwoordigd.

Het intern toezicht wordt onder andere verstevigd doordat:

- bedrijfstakpensioenfondsen met een paritair of onafhankelijk bestuur een permanente raad van toezicht moeten instellen
- het intern toezichtorgaan extra taken krijgt, alsmede extra bevoegdheden als het om de raad van toezicht gaat.

In het derde en vierde kwartaal van 2013 deed DNB onderzoek naar hoe pensioenfondsen zich voorbereiden op de wijzigingen in de governance en hoe ver ze met de invoering van de nieuwe modellen zijn. DNB ging er daarbij van uit dat fondsen voor 31 december 2013 een keuze voor een model maakten. DNB verwachtte dat fondsen voor 1 april 2014 hun totaalpakket van wijzigingen in de governance aan DNB zouden voorleggen. Dat wil zeggen, de voorgenomen wijzigingen in de statuten en alle meldingsformulieren behorende bij de voorgenomen benoemingen.

Keuze nieuw bestuursmodel per 1 juli 2014

In 2012 heeft het bestuur zich reeds verdiept in bestuursmodellen van het pensioenfonds. Bij de overgang naar het portfeuillehoudersmodel is uitdrukkelijk gekozen voor instandhouding van paritaire bezetting, waarmee sociale partners nauw betrokken blijven bij de uitvoering van de pensioenovereenkomst. Het paritaire model sluit aan bij het huidige bestuursmodel, waarmee de in het verleden gemaakte keuze door sociale partners over de bestuurlijke structuur bestendig wordt. Sociale partners hebben ook aangegeven achter de keuze voor het paritaire model te staan. Zeker in een sector waar het draagvlak beperkt is, acht het bestuur het van belang dat de sociale partners sterk verbonden blijven met het pensioenfonds. De sociale partners blijven in het nieuwe bestuursmodel een voordracht doen voor bestuursleden. Deze bestuursleden moeten voldoen aan de geschiktheidseisen die het bestuur stelt. Daarmee wordt gestreefd naar een kwalitatief goede sturing op het uitvoeren van de door de sociale partners overeengekomen pensioentoezegging, hetgeen in het belang is van de deelnemers en werkgevers. Met het paritaire model wordt sociale partners de mogelijkheid geboden om uit eigen geledingen bestuurskandidaten voor te dragen. Indien kandidaten niet gevonden worden binnen de eigen geledingen dan is het binnen dit model mogelijk dat sociale partners externe deskundigen voordragen namens de werkgevers- of werknemersverenigingen. Het paritaire model kent een adequate vertegenwoordiging van alle risicodragers door versterking van de positie van pensioengerechtigden. Het bestuur heeft besloten tot rechtstreekse verkiezing van een bestuurslid namens pensioengerechtigden. Vanaf 1 juli 2014 bestaat het bestuur uit vier vertegenwoordigers namens de werkgevers, drie namens de werknemers en een namens de pensioengerechtigden. Ook de deelnemersraad en het verantwoordingsorgaan hebben een positief advies gegeven voor de keuze voor het paritaire model. In het kader van de evenwichtige belangenbehartiging onderzoekt het bestuur nog nader hoe – gegeven de opbouw van het deelnemersbestand – invulling kan worden gegeven aan een zo evenwichtig mogelijke samenstelling van het bestuur, waarbij de deelname van jongeren en vrouwen wordt onderzocht. Dit zal vastgelegd worden in het diversiteitsbeleid. De afwegingen die zijn gemaakt om te komen tot de keuze voor het paritaire bestuursmodel zijn door het bestuur als zodanig vastgelegd.

Code Pensioenfondsen

De Pensioenfederatie en de STAR ontwikkelden gezamenlijk een Code Pensioenfondsen in het kader van het wetsvoorstel Versterking bestuur pensioenfondsen. De Code komt in de plaats van de Principes voor goed pensioenfondsbestuur uit 2005. Op 1 januari 2014 is de Code Pensioenfondsen in werking getreden als document van zelfregulering van de sector. De Code gaat in op het besturen van een pensioenfonds, het intern toezicht daarop en over het afleggen van verantwoording over wat het pensioenfonds doet, wat een pensioenfonds gepland en gerealiseerd heeft. Per 1 juli 2014 is de Code ook wettelijk verankerd in de Pensioenwet. De Code is gebaseerd op het pas toe of leg uit-beginsel. Het volledig volgen van alle normen uit de Code is dus niet verplicht. Wel wordt ieder pensioenfonds geacht aan te kunnen geven waarom ze bepaalde afwijkende keuzes hebben gemaakt. Het bestuur van het pensioenfonds committeert zich aan de Code Pensioenfondsen. Voor een groot deel voldeed het pensioenfonds reeds aan de principes bij de invoering per 1 januari 2014. Voor principes waaraan nog niet werd voldaan heeft het bestuur besloten om de benodigde acties te formuleren. In het jaarverslag 2014 zal een uitgebreider verslag over de naleving van de Code Pensioenfondsen worden opgenomen.

2.3.3 Geschiktheid bestuursleden

Een pensioenfondsbestuurder moet vanaf de eerste dag geschikt zijn. Het bestuur wil de geschiktheid en daarmee de deskundigheid binnen het bestuur waarborgen en hanteert voor de werving en selectie van nieuwe bestuursleden en voor de periodieke beoordeling van bestuursleden een functieprofiel. Dit functieprofiel is in het Beleidsdocument Geschiktheid van het pensioenfonds nader uitgewerkt.

Nieuwe bestuursleden worden getoetst aan het functieprofiel dat door het bestuur is vastgesteld. Als het bestuur van mening is dat de voorgedragen persoon niet voldoet aan het functieprofiel, treedt betrokkene niet in functie en zal het bestuur de voordragende partij vragen een nieuwe persoon voor te dragen. Het bestuur geeft aan op basis van welke overwegingen een voorgedragen persoon al dan niet tot bestuurslid wordt benoemd.

Alvorens het nieuwe bestuurslid conform de statuten wordt benoemd, dient deze getoetst te worden door DNB. DNB houdt bij toetsing op deskundigheid voorafgaand aan het aantreden van een bestuurslid rekening met de functie van de beleidsbepaler en de omvang, complexiteit en het risicoprofiel van het pensioenfonds. Daarnaast wordt er tevens rekening gehouden met samenstelling en het functioneren van het bestuur als geheel. Nadat DNB akkoord is met de betreffende kandidaat, zal het bestuur overgaan tot benoeming. De overwegingen tot benoeming worden zorgvuldig vastgelegd.

2.3.4 Deskundigheidsbevordering

Het bestuur heeft een deskundigheidsplan. Dit plan is in 2012 aangepast naar aanleiding van de overgang naar het nieuwe bestuursmodel, zoals dat met ingang van 2013 in werking is getreden voor het pensioenfonds. In het deskundigheidsplan formuleert het bestuur op welke wijze het de deskundigheid wil bevorderen en op peil houden. Het bestuur is van mening dat focus moet liggen op een verdere uitbouw van deskundigheid. Om die reden is ook het deskundigheidsniveau 2 voor individuele bestuursleden als vereiste opgenomen. In 2013 heeft het bestuur een vierdaagse opleiding van Towers Watson gevolgd op deskundigheidsniveau 2. In 2014 zal aan de hand van een externe toets het niveau opnieuw worden vastgesteld. Daarnaast is het bestuur in het verslagjaar in de vorm van heisessies dieper ingegaan op communicatiebeleid, investment beliefs, representativiteit c.q. de verplichtstelling en duurzaam beleggen en hebben de individuele bestuursleden diverse relevante seminars bezocht.

2.3.5 Bestuurskostenvergoeding

In de bestuursvergadering van 25 april 2013 heeft het bestuur het voorgenomen besluit genomen om de vergoedingsregeling voor bestuursleden met ingang van 1 januari 2013 aan te passen. Het verantwoordingsorgaan heeft hierover na overleg met het bestuur een positief advies gegeven.

Vanaf 2013 werkt het bestuur met het portefeuillehoudersmodel. Bij dit nieuwe model is onder meer sprake van een verschuiving van vergadertijd naar voorbereidingstijd. Daar past een ander vergoedingsmodel bij. Het bestuur stelt voorts meer eisen aan deskundigheid en competenties van bestuursleden. Het is voor de deelnemers en overige betrokkenen van belang dat het bestuur

als eindverantwoordelijke van een financiële instelling, professioneel opereert. Daar hoort ook een adequate vergoeding voor bestuursleden tegenover te staan. De vergoeding aan bestuursleden is in beginsel gebaseerd op de (arbeids)tijdsbesteding en indien aan de orde ter vergoeding van de inkomsten die de werkgever van het bestuurslid derft voor beschikbaarstelling. Daarbij dient uitdrukkelijk rekening worden gehouden met het feit dat het pensioenfonds een stichting is zonder winstoogmerk. Deze ideële context impliceert dat het bestuur naast arbeidstijd een investering van 'eigen tijd' door de bestuursleden als niet ongebruikelijk acht.

Het bestuur heeft geconstateerd dat de bestuurlijke druk en tijdsbesteding van bestuursleden fors is toegenomen in de afgelopen jaren. Dat geldt niet alleen voor het bijwonen van en de lengte van bestuursvergaderingen, maar ook voor de voorbereidingstijd en afspraken buiten vergaderingen om. Bij de overgang naar een nieuwe vergoedingsregeling wordt aansluiting gezocht bij deze toename van urenbesteding. Het bestuur is zich ervan bewust dat de timing om de kosten te verhogen precair is. De financiële situatie van het pensioenfonds is verre van rooskleurig. Toch acht het bestuur het verdedigbaar om een hogere vergoeding aan bestuursleden te betalen, in lijn met de verantwoordelijkheden en de tijdsbesteding. Hiermee wordt feitelijk ook een 'inhaalslag' gedaan ten opzichte het oude model van vacatiegelden.

Het bestuur acht het van belang dat de kwalitatieve doestellingen die het zich oplegt zoals opgenomen in het beleidsdocument geschiktheid, ook daadwerkelijk gehaald worden. Dit heeft een directe link met het nieuwe beloningsbeleid, waarbij uitgegaan wordt van gelijke beloning voor deskundige en competente bestuursleden. Eind 2014 zal een evaluatie van de nieuwe vergoedingsregeling plaatsvinden.

Bestuursvergoeding 2013

Ieder bestuurslid ontvangt een vaste vergoeding per jaar. De vergoeding wordt gebaseerd op de tijdsbesteding van een bestuurslid, waarbij de volgende uitgangspunten zijn gehanteerd:

- Er wordt uitgegaan van de kwalificatie 'klein pensioenfonds' van de Pensioenfederatie waarbij de totale werkgeverslasten op fulltime jaarbasis voor een bestuurslid in dienst van een vakorganisatie EUR 100.000 bedragen.
- De gemiddelde tijdsbesteding van een bestuurslid is 1 dag per week.

2.3.6 Transparantiedocument

Het bestuur van het fonds heeft een transparantiedocument vastgesteld. In het Nederlandse pensioenstelsel staan collectiviteit en solidariteit centraal en de handhaving van deze waarden vraagt om transparantie: het bestuur dient verantwoording af te leggen over zijn doen en laten. Daarbij hoort een goed intern toezicht op het functioneren van het bestuur. Met het transparantiedocument probeert het bestuur alle belanghebbenden op een heldere wijze inzicht te geven in het beleid en de uitvoering daarvan. En ook hoe het bestuur invulling geeft aan begrippen zoals goed pensioenfondsbestuur, verantwoording en intern toezicht. Het transparantiedocument is te vinden op de website van het fonds: www.rijnbinnenvaartpensioen.nl. In 2013 is het transparantiedocument geactualiseerd.

2.3.7 Intern toezicht en verantwoordingsorgaan

Visitatiecommissie

Op 5 augustus 2013 heeft het bestuur – net als in 2012 – de visitatiecommissie, bestaande uit mevrouw K. Bitter en de heren R.A. Nieuwenhoven en D.M. Swagerman, opdracht gegeven om een visitatie uit te voeren. Omdat dezelfde visitatiecommissie ook voor het jaar 2012 een onderzoek had verricht, heeft zij in 2013 kunnen onderzoeken en vaststellen hoe de aanbevelingen uit het vorige visitatierapport navolging hebben gekregen. De visitatie in 2013 had betrekking op het functioneren van het bestuur in de periode van eind oktober 2012 tot oktober 2013. De visitatiecommissie heeft zich op verzoek van het bestuur in haar toezicht gericht op een aantal speerpunten. Daartoe behoorden het beoordelen van de beleids- en bestuursprocessen, vooral ook waar het de aansturing van de uitbesteding betreft, en de wijze waarop door het bestuur wordt omgegaan met de risico's op de langere termijn. Daarnaast is er op verzoek van het bestuur bijzondere aandacht besteed aan de advisering met betrekking tot het vermogensbeheer en de governance van het pensioenfonds.

Het bestuur heeft de rapportage op 11 december 2013 in aanwezigheid van de visitatiecommissie besproken. Daarna heeft de visitatiecommissie het rapport definitief vastgesteld. Op 27 maart 2014 heeft het bestuur de rapportage inhoudelijk met het verantwoordingsorgaan besproken.

Het bestuur heeft naar aanleiding van het visitatierapport een actiepuntenlijst vastgesteld. De acties zijn toegevoegd aan de actielijst van het bestuur. Aan de hand van die actielijst geeft het bestuur opvolging aan de aanbevelingen uit de visitatie in 2013. Tevens plaatst het bestuur een leesbare, toegankelijke samenvatting van het rapport op de website.

De door de visitatiecommissie opgestelde samenvatting van het rapport en de aanbevelingen, alsmede de reactie van het bestuur op de door de visitatiecommissie in haar rapport genoemde onderwerpen c.q. aanbevelingen zijn opgenomen in hoofdstuk 4.

Vanaf 1 juli 2014 wordt het intern toezicht overigens uitgevoerd door een permanente raad van toezicht, die zal bestaan uit dezelfde leden als van de visitatiecommissie. Het bestuur heeft uitstekende ervaringen met hen op basis van hun functioneren als leden van de visitatiecommissie van het pensioenfonds in de afgelopen jaren. De leden zijn zowel individueel als collectief geschikt voor deze functie en passen uitstekend in de door het bestuur in het voorjaar van 2014 opgestelde profielschets van leden van de raad van toezicht. De leden vullen elkaar qua kennis, opleiding en werkervaring goed aan. Zij beschikken over buitengewoon goede en ook relevante CV's. De leden scoren (zowel individueel als collectief) goed op de voor een raad van toezicht belangrijke competenties onafhankelijkheid en oordeelsvorming. De leden voldoen bovendien aan de tijdsbestedingseis van de door het bestuur in het voorjaar van 2014 vastgestelde concept profielschets (VTE-score 0,1).

Verantwoordingsorgaan

Het pensioenfonds heeft een verantwoordingsorgaan. Het verantwoordingsorgaan heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het bestuur, het door het bestuur uitgevoerde beleid en de beleidskeuzes voor de toekomst. Het verantwoordingsorgaan legt zijn oordeel ten minste één keer per jaar schriftelijk vast. Dit oordeel en de reactie van het bestuur daarop worden gepubliceerd in het jaarverslag.

In hoofdstuk 3 zijn het oordeel en verslag van het verantwoordingsorgaan over 2013 opgenomen. Tevens is in dat hoofdstuk de reactie van het bestuur opgenomen.

2.3.8 Naleving van de gedragscode

Het pensioenfonds heeft een integriteitsbeleid, dat het bestuur in het verslagjaar heeft vastgelegd in een beleidsdocument. Verder is er een gedragscode, die moet worden nageleefd door de leden van het bestuur. Doel van deze gedragscode is het stellen van regels en richtlijnen teneinde belangenconflicten tussen het pensioenfonds en betrokkenen te voorkomen. Daarnaast regelt de gedragscode hoe moet worden omgegaan met vertrouwelijke informatie van het pensioenfonds. De gedragscode bevordert de transparantie en zorgt ervoor dat alle verbonden personen, ook voor hun eigen bescherming, duidelijk weten wat wel en wat niet is geoorloofd. Elke verbonden persoon verklaart schriftelijk de gedragscode te zullen naleven. Het Nederlandse Compliance Instituut (NCI) fungeert als externe compliance officer. Vanuit die functie is het NCI verantwoordelijk voor de uitoefening van het toezicht op de naleving van de gedragscode. De compliance officer beoordeelt de correcte naleving van de gedragscode door alle betrokkenen jaarlijks een vragenlijst te verstrekken en te rapporteren over de naleving. De rapportage inzake naleving van de gedragscode over 2013 is in april 2014 door het bestuur besproken. De compliance officer concludeerde, dat er geen zaken naar voren zijn gekomen waaruit blijkt dat er in strijd is gehandeld met de gedragscode. De compliance officer heeft een aantal aanbevelingen gedaan over het integriteits- en uitbestedingsbeleid, die het bestuur nader uitwerkt. De compliance officer heeft gewezen op de mogelijke heroverweging door het bestuur naar aanleiding van de Code pensioenfondsen met betrekking tot wie als 'verbonden personen' aangewezen moet worden. Het bestuur zal de gedragscode hierop in 2014 beschouwen.

2.3.9 Zelfevaluatie

De bestuursleden hebben zichzelf in het verslagjaar aan de hand van een ingevulde vragenlijst geëvalueerd. Dezelfde externe en onafhankelijke consultant als vorig jaar heeft het proces van de evaluatie begeleid. Het functioneren van het bestuur en de bestuursleden is over de volle breedte aan de orde geweest. Tijdens een aparte sessie op 11 december 2013 is het bestuur per onderdeel ingegaan op de bevindingen vanuit de ingevulde vragenlijsten en zijn de te nemen acties benoemd. Geconstateerd is

dat de afspraken uit de evaluatie 2012 voortvarend door het bestuur zijn geïmplementeerd. Verder is onder andere de veranderde werkwijze (met portefeuillehouders in plaats van commissies, een vaste voorzitter, gezamenlijke beeld- en oordeelsvorming in het volledige bestuur) overwegend positief geëvalueerd. De acties vanuit de evaluatie in 2013 zijn opgenomen in de actielijst van het bestuur, waarbij actiehouders zijn benoemd. De actielijst zal worden gebruikt als uitgangspunt bij de volgende, jaarlijkse zelfevaluatie.

2.3.10 Uitbestedingsbeleid

Het pensioenfonds heeft een uitbestedingsbeleid, dat het bestuur in het verslagjaar heeft vastgelegd in een beleidsdocument. Daarin beschrijft het bestuur onder meer het doel en de reikwijdte van het uitbestedingsbeleid, de uitgangspunten die worden gehanteerd in geval van uitbesteding, de criteria voor de selectie van een uitbestedingsrelatie en de waarborgen en normen voor de kwaliteit van uitbestede werkzaamheden.

2.3.11 Administratieve organisatie

Syntrus Achmea Pensioenbeheer N.V. zette per 1 januari 2013 de administratie van het pensioenfonds om naar een nieuw administratiesysteem, MAIA. Dit proces is projectmatig uitgevoerd. Een speciale werkgroep heeft het gehele proces zeer nauw gecontroleerd en gevolgd. Het bestuur van het pensioenfonds had zowel het bestuursbureau als de adviserend actuaaris afgevaardigd naar de werkgroep. De projectgroep heeft gezorgd voor periodieke rapportages aan het bestuur. De migratie is gestart in 2012 en is in het najaar van 2013 afgerond.

Tijdens de migratie naar MAIA zijn zogenaamde maatmanberekeningen gemaakt. Doel was om een beeld te vormen van de kwaliteit van de administratie, waarbij deelnemersrechten op basis van historische data zijn getoetst aan de administratie. Op verzoek van het bestuur heeft de adviserend actuaaris een integrale controle uitgevoerd op de aanspraken van alle arbeidsongeschikte deelnemers van het pensioenfonds. Voor zover de toetsing met de historische data verschillen aan het licht heeft gebracht, zijn correcties doorgevoerd in de administratie. Voor een aantal deelnemers met een ingegaan tijdelijk partnerpensioen zijn in dit kader in 2012 verschillen geconstateerd. Het bestuur heeft op basis hiervan besloten om de ingegane tijdelijke partnerpensioenen in 2013 te corrigeren naar de toekomst toe. De toetsing heeft er ook toe geleid dat er kwalitatieve verbeteringen in de administratie zijn doorgevoerd.

2.4 Communicatie

In 2013 heeft het bestuur een nieuw meerjarenbeleidsplan opgesteld. Bij de invulling van het communicatiebeleid wordt uitdrukkelijk rekening gehouden met de aanbevelingen van de Autoriteit Financiële Markten (AFM). Ook wordt aandacht geschonken aan de wijze waarop in het kader van het risicomanagement omgegaan moet worden met het communicatievraagstuk.

Het bestuur stelt ieder jaar een communicatiejaarplan op met de daarbij behorende acties. Het pensioenfonds heeft in 2013 de aangesloten werkgevers, de deelnemers en de pensioengerechtigden schriftelijk geïnformeerd over algemene zaken betreffende het pensioenfonds. Het ging hierbij onder meer over de financiële positie van het pensioenfonds, de ontwikkelingen binnen de pensioenregeling, reglementswijzigingen, de premievaststelling en de toeslagverlening en de representativiteit van het pensioenfonds.

Wettelijk verplichte informatie

De Pensioenwet bevat uitgebreide informatieverplichtingen voor pensioenuitvoerders. Uit deze verplichtingen volgt dat het pensioenfonds onder meer op de volgende momenten verplichte informatie ten aanzien van de pensioensituatie moet verstrekken:

- aan deelnemers: bij aanvang deelneming en jaarlijks door middel van een uniform pensioenoverzicht (UPO);
- aan gewezen deelnemers: bij beëindiging van de deelneming en periodiek (om de vijf jaar). De actuele pensioenaanspraken worden vermeld op het digitaal pensioenoverzicht (www.mijnpensioenoverzicht.nl);
- aan ex-partners: bij scheiding en periodiek (om de vijf jaar);

- aan pensioengerechtigden; bij pensioeningang en periodiek (jaarlijks);
- startbrief bij aanvang van deelname.

De informatieverplichtingen van het pensioenfonds zijn in het pensioenreglement opgenomen, zodat betrokkenen uit dit reglement kunnen opmaken op welke momenten er bepaalde informatie aan hen moet worden verstrekt.

UPO

Het UPO is een belangrijke communicatie-uiting van het pensioenfonds. Om dit moment optimaal te benutten hebben we in de Pensioenflits van september 2013 hieraan aandacht geschonken.

Herstelplancommunicatie

Ontwikkelingen in de financiële situatie van het pensioenfonds hebben geleid tot extra communicatie via de website en persoonlijke brieven. Naar aanleiding van de ontwikkeling van de financiële situatie van het pensioenfonds is er in 2012 een communicatietraject gestart rondom de te nemen maatregelen met betrekking tot het herstelplan. In februari van 2013 is het definitieve kortingspercentage van 1,5% gecommuniceerd aan alle deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en werkgevers. Daarnaast is (en wordt) op de website extra aandacht geschonken aan het herstelplan en de herstelmaatregelen via extra nieuwsberichten en de maandelijkse dekkingsgraad. Ook zijn er downloads terug te vinden van de brieven, die zijn verstuurd. Tevens hebben de verschenen Pensioenflitsen (zie ook hieronder) in 2013 zo goed als volledig in het teken van deze onderwerpen gestaan.

Pensioenflits

Deelnemers en gepensioneerden worden over de ontwikkelingen van het pensioenfonds op de hoogte te gehouden via onder meer de Pensioenflits. De Pensioenflits is (en wordt) ook ter kennisgeving aan de werkgevers gestuurd. De Pensioenflits is in april en september 2013 verschenen.

De Pensioenflits van april ging vooral over de verlaging van de pensioenen financiële positie van het pensioenfonds en de verhoging van de pensioendatum in de pensioenregeling.

Ook in de Pensioenflits van september was er aandacht voor de aanpassingen in de pensioenregeling, werd de mogelijkheid van een nieuwe verlaging van de pensioenen in 2014 aangekondigd en waren er artikelen die ingingen op het jaarlijkse UPO voor deelnemers, het beleggingsbeleid van het pensioenfonds, en de representativiteit van het pensioenfonds. Tot slot riepen we de aandacht van deelnemers en gepensioneerden op om deel te gaan nemen aan het risicobereidheidsonderzoek.

Naast de Pensioenflitsen voor deelnemers en gepensioneerde zijn er in 2013 ook vier maal digitale nieuwsbrieven naar werkgevers met een bij het pensioenfonds bekend e-mailadres gestuurd. In een digitale nieuwsbrief wordt ingegaan op de ontwikkelingen van het pensioenfonds en de gevolgen die dit kan hebben voor werkgever én deelnemer.

Website

De lezer wordt voor meer informatie van de papieren communicatie-uitingen naar de website doorverwezen. Dit verhoogt de bekendheid van de website. Op de website is meer diepgaande informatie over het pensioenfonds en de pensioenregeling te vinden.

Tegelijk met de verzending van de UPO's aan de deelnemers zijn er middelen op de website geplaatst, die de deelnemer stimuleren om het UPO te bekijken en die inzicht geven in factoren die de hoogte van het inkomen na pensionering bepalen. Daarnaast is er een landingspagina voor het UPO ingericht met een voorbeeld UPO en de meest gestelde vragen en is er een eenvoudige animatie geplaatste die het UPO uitlegt. De UPO-landingspagina is goed bekeken nadat de UPO's waren verstuurd.

2.5 Toezichthouders AFM en DNB

Sinds de invoering van de Wet op het financieel toezicht staat het fonds onder toezicht van DNB en van AFM. DNB is belast met het prudentieel toezicht en AFM met het gedragstoezicht. Het prudentieel toezicht richt zich op de financiële soliditeit van financiële ondernemingen en draagt bij aan de stabiliteit van de financiële sector. Het door de AFM uitgeoefende gedragstoezicht richt zich op ordelijke en transparante marktprocessen, zuivere verhoudingen tussen marktpartijen en zorgvuldige behandeling van cliënten van financiële ondernemingen. De AFM is als toezichthouder belast met het bevorderen van een zorgvuldige

financiële dienstverlening aan consumenten, waaronder het bewaken van de informatie die pensioenfondsen verschaffen ten aanzien van juistheid en begrijpelijkheid.

DNB en AFM hebben in 2013 geen specifiek onderzoek gedaan bij het fonds. Er zijn geen dwangsommen of boetes opgelegd aan het fonds. Ook zijn geen aanwijzingen gegeven, is geen bewindvoerder aangesteld of is bevoegdheidsuitoefening van organen van het fonds gebonden aan toestemming. Er is door het fonds medewerking verleend aan diverse themaonderzoeken van DNB in het verslagjaar, zoals het onderzoek naar de voorbereiding op de transitie naar een nieuw pensioencontract per 1 januari 2015 en de implementatie van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen per 1 juli 2014.

Financieel crisisplan

DNB en AFM evalueerden in de loop van 2012 de kwaliteit van financiële crisisplannen. Ze publiceerden in december 2012 een document met voorbeelden van good en bad practices. De toezichthouders verwachten, dat fondsen hun crisisplannen daarmee verbeteren. Het bestuur heeft rekening gehouden met deze aanbevelingen bij de update van het financieel crisisplan in het voorjaar van 2013.

Themaonderzoek DNB naar uitbesteding vermogensbeheer

Op 18 oktober 2012 stuurde DNB een brief aan het pensioenfonds over het themaonderzoek 'uitbesteding vermogensbeheer' met daarin een aantal richtlijnen voor door te voeren aanpassingen. Het onderzoek betrof slechts een deel van de uitbestedingsovereenkomsten die begin 2011 van kracht waren. Inmiddels heeft het pensioenfonds een groot aantal wijzigingen doorgevoerd, zoals onder meer de overgang naar indexbeleggen voor aandelen, een andere inrichting van de rente-afdekking, de aanstelling van een onafhankelijke custodian en hernieuwing van contracten en SLA's met vermogensbeheerders. De portefeuillehouder vermogensbeheer heeft in het kader van dit themaonderzoek een seminar van DNB bijgewoond en de door DNB gestelde vragen werden binnen de gestelde termijn beantwoord. In april 2014 werd het themaonderzoek na het delen van de evaluatie van de in 2013 gesloten uitbestedingsovereenkomsten afgerond. Het themaonderzoek heeft meer duidelijkheid opgeleverd ten aanzien van de (invulling van de) richtlijnen voor de verschillende beleggingscategorieën en de wijze waarop deze zijn verankerd.

2.6 Externe ontwikkelingen

2.6.1 Verhoging pensioenleeftijd, nieuwe fiscale grenzen

Sinds 2010 discussiëren sociale partners en de overheid over een nieuw pensioenstelsel. In juni 2011 sloten sociale partners en de overheid een Pensioenakkoord. Dit Pensioenakkoord betrof zowel de AOW als het aanvullend pensioen. Pensioenregelingen toekomstbestendig maken is het doel: ze moeten stijgende levensverwachting en financiële schokken kunnen opvangen. Over de AOW beslist de overheid. Maar het aanvullend pensioen is een arbeidsvoorwaarde en ligt daarmee voor een groot deel op het terrein van sociale partners. De overheid stelt voor het aanvullend pensioen wel de fiscale grenzen vast. Die grenzen bepalen of en in hoeverre het pensioen fiscaal ondersteund wordt.

2.6.2 Verhoging AOW leeftijd

Sinds 1 april 2012 gaat de AOW in vanaf de 65ste verjaardag in plaats van de eerste dag van de maand waarin de verjaardag valt. In het Pensioenakkoord waren afspraken gemaakt over de verhoging van de AOW-leeftijd. Maar bij de behandeling van de begroting voor 2013 besloot de overheid om de AOW-leeftijd sneller te verhogen dan in het Pensioenakkoord was afgesproken. De afspraken uit dit begrotingsakkoord zijn al in wetgeving neergelegd. De Eerste Kamer stemde namelijk op 10 juli 2012 in met deze versnelde verhoging van de AOW-leeftijd en met verhoging van de fiscale pensioenrichtleeftijd naar 67 jaar per 2014. De AOW-leeftijd gaat vanaf 1 januari 2013 stapsgewijs omhoog. In september 2012 werden verkiezingen voor de Tweede Kamer gehouden. PvdA en VVD spraken in het regeerakkoord van het Kabinet Rutte II af om de AOW-leeftijd nog iets sneller te verhogen. Hierdoor zou de AOW-leeftijd al in 2021 op 67 jaar komen te liggen. De afspraken uit het regeerakkoord zijn nog niet in de wetgeving vastgelegd.

Door de stapsgewijze leeftijdsverhogingen in de AOW sluiten de pensioenleeftijd en de AOW-leeftijd vanaf 2013 niet meer op elkaar aan. Dat vraagt om meer flexibiliteit van de pensioenfondsen in de uitvoering van hun pensioenregelingen.

Sociale partners in de bedrijfstak rij- en binnenvaart hebben eind 2012 besloten om de pensioenregeling vanaf 1 januari 2013 te wijzigen. Hierdoor is de ingangsdatum voor de pensioenuitkering uiterlijk de eerste dag van de maand waarop de deelnemer 67 jaar geworden. Door de pensioeningangsdatum te vervroegen kan een deelnemer zijn pensioen laten aansluiten op zijn AOW-ingangsdatum.

2.6.3 Minder fiscale mogelijkheden opbouw pensioen

De Wet verhoging AOW- en pensioenrichtleeftijd verlaagde de fiscaal maximale opbouw voor pensioen per 1 januari 2014 met 0,1%. Het maximale opbouwpercentage is sindsdien 2,15% voor middelloon en 1,9% voor eindloon. Per 1 januari 2014 is de fiscale pensioenrichtleeftijd verhoogd van 65 naar 67 jaar.

Vanwege de wijzigingen in de pensioenregeling van het pensioenfonds per 1 januari 2013, was het niet noodzakelijk om de pensioenregeling per 1 januari 2014 opnieuw aan te passen.

De maximale opbouwpercentages gaan met ingang van 1 januari 2015 nog verder omlaag. Het kabinet bereikte hierover in december 2013 een akkoord met enkele oppositiepartijen. Het akkoord komt er in de kern op neer dat het fiscaal maximale opbouwpercentage wordt 1,875% voor middelloonregelingen en er een bovengrens voor het tweede pijlpensioen komt van EUR 100.000. Het wetsvoorstel is op 6 maart 2014 door de Tweede Kamer aangenomen. De Eerste Kamer ging 27 mei met één stem meerderheid akkoord met de beperking van het fiscale pensioenkader per 1 januari 2015. In de Verzamelwet pensioenen 2014 wordt geregeld dat voor salaris boven de EUR 100.000 pensioenfondsen een netto lijfrente kunnen uitvoeren binnen de voorwaarden van vrijwilligheid en fiscale hygiëne. Over de uitwerking van deze regeling vindt nog overleg met het pensioenveld plaats. De bedoeling is voor de zomer van 2014 duidelijkheid te geven.

2.6.4 Waardeoverdracht

Het kabinet wil een fundamentele discussie over waardeoverdracht. Bij de uitvoering van waardeoverdracht doen zich problemen voor, waarvan de bijbetalingsproblematiek het meest opvallend is. De mogelijke overgang naar nieuwe reële contracten met voorwaardelijke pensioenaanspraken vanaf 2015 vergroot de complexiteit van de keuze van waardeoverdracht verder en maakt een forse aanpassing van de rekenregels nodig. De STAR, de Pensioenfederatie en het Verbond van Verzekeraars wilden een serieuze poging doen om te onderzoeken of het recht op waardeoverdracht in stand kan worden gehouden. Partijen hebben geen overeenstemming bereikt, omdat werkgevers alles afwegende het recht op waardeoverdracht willen afschaffen. Werknemers willen het recht op waardeoverdracht behouden. In dat geval moeten oplossingen gezocht worden voor problemen die optreden bij een onverkorte toepassing van het meegeven van rechten op basis van de gefinancierde waarde. Staatssecretaris Klijnsma gaf eind december 2013 aan dat het recht op waardeoverdracht een belangrijke keuze is voor deelnemers, die dan ook een goed inzicht moeten krijgen in de gevolgen voor hun pensioenopbouw van wel of niet overdragen. Zij vindt het ook belangrijk dat waardeoverdracht snel en eenvoudig kan worden uitgevoerd. De bedoeling van staatssecretaris Klijnsma is dat een nieuw stelsel van waardeoverdracht op 1 januari 2015 in werking treedt, op hetzelfde moment als het nieuwe FTK. Een wetsvoorstel is echter nog niet uitgebracht.

2.6.5 Convenant arbeidsongeschiktheid

In het convenant van Pensioenfederatie en het Verbond van Verzekeraars van januari 2013 zijn afspraken vastgelegd over het in- en uitloprisico bij arbeidsongeschiktheid in pensioenregelingen bij individuele baanmobiliteit. Ook bevat het convenant afspraken over de verzekering van het arbeidsongeschiktheidspensioen en de premievrijstelling voor de werknemers die ziek of arbeidsongeschikt zijn wanneer hun werkgever van pensioenuitvoerder wisselt en er geen collectieve waardeoverdracht plaatsvindt. Het convenant geldt vanaf januari 2014 en is er op gericht de negatieve gevolgen voor werknemers met gezondheidsbeperkingen te voorkomen.

Het pensioenfonds gaat over naar een dekking van het uitloprisico per 1 januari 2014 en heeft ervoor gekozen om het inloprisico niet langer te dekken voor werknemers die ziek zijn bij aanvang van de deelneming. Is de deelnemer bij aanvang van het deelnemerschap al ziek, dan is er geen recht op premievrije voortzetting wegens arbeidsongeschiktheid op het moment dat hij

in de WIA terecht komt. Het risico dat een werknemer die bij aanvang van de deelneming gedeeltelijk arbeidsongeschikt is in de zin van de WIA, en vervolgens meer arbeidsongeschikt wordt, blijft wel gedekt.

2.6.6 Invoering SEPA/IBAN

Single Euro Payments Area (SEPA) is het initiatief van de Europese Unie en gezamenlijke Europese banken tot harmonisatie van het betalingsverkeer in euro's binnen Europa. Hierdoor wijzigt onder andere het huidige bankrekeningnummer in een IBAN-nummer. Uiterlijk op 1 februari 2014 moest iedereen in Nederland zijn overgestapt op de nieuwe standaarden. De grote pensioenfondsen moesten al op 1 juli 2013 over gestapt zijn. DNB was van mening dat alle pensioenfondsen op 1 november 2013 klaar moesten zijn met de SEPA migratie. De pensioenadministratiesystemen van de uitvoeringsorganisatie van het pensioenfonds voldeden hieraan.

2.7 Nieuwe financiële opzet pensioenfondsen

2.7.1 Definitieve inhoud nieuw FTK nog niet bekend

De eerste stap in de herziening van het pensioenstelsel is het verhogen van de AOW en pensioenrichtleeftijd. De tweede stap is het schokbestendig maken van de pensioencontracten. De financiële regels voor pensioenen liggen vast in het financieel toetsingskader (FTK). Het FTK is onderdeel van de Pensioenwet. De planning is dat 1 januari 2015 een nieuw FTK van kracht wordt. In de zomer van 2013 hield staatssecretaris Klijnsma een consultatie over een voorontwerp voor het nieuwe FTK. In het consultatiedocument werd een scheiding tussen nominale en reële contracten voorgesteld. Na de consultatie koos staatssecretaris Klijnsma op 1 oktober 2013 alsnog voor één FTK, een tussenvariant. De tussenvariant, ook wel FTK1+ genoemd, is te omschrijven als een FTK met het nominale contract zoals we dat nu kennen als uitgangspunt, maar met een correctie voor levensverwachting en extreme marktontwikkelingen. Met de introductie van de nieuwe tussenvariant wil staatssecretaris Klijnsma ervoor zorgen dat pensioenfondsen oude rechten niet hoeven in te varen in het nieuwe contract. Het voorstel wordt verder uitgewerkt. Staatssecretaris Klijnsma meldde op 4 april 2014 dat het wetsvoorstel voor advies aan de Raad van State werd voorgelegd. De contouren die zij schetst zijn gelijk aan haar brief aan de Tweede Kamer van 1 oktober 2013.

Met het oog op het nieuwe FTK heeft het pensioenfonds een onderzoek onder deelnemers en pensioengerechtigden gedaan naar hun risicobereidheid. Het onderzoek is uitgevoerd door bureau Zegwaard. Hoewel de response laag was, heeft het onderzoek op totaalniveau statistisch hanteerbare resultaten opgeleverd.

Vertaald naar de eigen financiële situatie ontstaat het volgende beeld. Er is een groep die vooral kiest voor zekerheid en de scenario's prefereert waarin de afstand tussen de verwachte uitkering en die als het tegenzit zo beperkt mogelijk is. Ook al impliceert dat een behoorlijk lagere verwachte pensioenuitkering. Ook zijn er deelnemers die juist kiezen voor de meer risicovolle scenario's. Zij vinden kennelijk de prijs voor zekerheid in de vorm van een lagere verwachte uitkering te hoog, willen graag een upside en accepteren dan een groter neerwaarts risico. Pensioengerechtigden kiezen liever vaker een kleine verlaging dan een kleine kans op een forse ingreep. Binnen de deelnemers van het pensioenfonds is de kennis van pensioen en beleggen en vooral de risico's die daarmee samenhangen beperkt. Vooral jongeren en lager opgeleiden overschatten die risico's sterk en vrezen met lege handen te komen staan. Samen met het gevoelde wantrouwen tegenover de financiële sector, waar het pensioenfonds deels mee te maken heeft, leidt dat bij een kleine helft van de deelnemers tot een beperkte risicobereidheid. Het bestuur van het pensioenfonds realiseert zich dat en zal daar in de communicatie blijvend op sturen (dat wil zeggen vanaf de basis heel eenvoudig en gedoseerd uitleggen waar het bij beleggen om gaat, om zo de angst en zekerheidsreflex weg te nemen. Want nu heel terughoudend zijn met beleggen doet geen recht aan de afwegingen, die veel andere deelnemers maken).

Het pensioenfonds heeft (ook) in 2013 met sociale partners gesproken over alle ontwikkelingen op het gebied van de wet- en regelgeving met betrekking tot pensioen, waaronder het nieuwe FTK. De uitkomsten van het risicobereidheidsonderzoek zijn met de sociale partners gedeeld. Sociale partners zijn verantwoordelijk voor de inhoud van de pensioenregeling c.q. het nieuwe pensioencontract.

2.7.2 Nieuwe UFR gekoppeld aan marktrente

Het kabinet wil met de invoering van het nieuwe FTK in 2015 ook een nieuwe UFR-methode invoeren voor pensioenfondsen. De UFR wordt gebruikt in de afleiding van de rente voor looptijden van meer dan 20 jaar. Voor deze looptijden zijn marktrentes op basis van de omvang van de markt minder betrouwbaar. De Commissie UFR bracht een advies uit over drie onderdelen van de UFR-methode. Op 1 oktober 2013 gaf het kabinet aan het advies van de commissie te willen meenemen in het nieuwe FTK. Een belangrijke keuze die de commissie maakt, is de UFR niet meer als een vaste rente te definiëren, maar te koppelen aan een voortschrijdend gemiddelde marktrente (forward rente). Een voordeel van een variabele UFR is dat geen onduidelijkheid meer bestaat of en hoe dit niveau in de toekomst bijgesteld kan worden. Nadelen van de methodiek van de commissie UFR zijn de complexiteit van de methodiek en de onduidelijkheid over de vraag in hoeverre het renterisico nog af te dekken is voor pensioenfondsen en of een variabele UFR niet onnodig ten koste gaat van stabiliteit, aangezien de UFR nu ook meebeweegt met marktrentes. DNB heeft laten weten dat de methodiek niet eerder dan 1 januari 2015 zal worden ingevoerd. Gelijktijdig met de invoering ervan zal de huidige driemaandsmiddeling komen te vervallen.

2.7.3 Nieuw FTK en overgangsjaar 2014

2014 is een overgangsjaar. Hoe moet het pensioenfonds in 2014 omgaan met een dekkingstekort, de premie en de UFR?

Nieuwe situatie van dekkingstekort

Voor het pensioenfonds liep het kortetermijnherstelplan op 31 december 2013 af en is de situatie van het dekkingstekort opgeheven. Het pensioenfonds kan echter in 2014 opnieuw in een situatie van dekkingstekort komen. Het eventuele nieuwe tekort wordt dan verwerkt volgens de herstelsystematiek van het nieuwe pensioencontract en wordt vanaf 2015 weggewerkt.

Staatssecretaris Klijnsma verwacht evenwichtige premievaststelling

Eind 2013 stelde het pensioenfonds de premie voor het jaar 2014 vast. Omdat het kortetermijnherstelplan eind 2013 is afgelopen, hoeft de premie 2014 formeel niet meer bij te dragen aan herstel. Uiteraard moeten pensioenfondsen in 2014 wel een minimaal kostendekkende premie heffen. Hierbij kunnen pensioenfondsen alleen gebruikmaken van een gedempte kostendekkende premie als het fonds deze methodiek tot 2014 al gebruikte. De mogelijkheid tot demping wordt mogelijk herzien binnen het nieuwe FTK. Sociale partners en pensioenfondsbesturen moeten op een evenwichtige wijze de premie voor 2014 vaststellen. Daarbij speelt ook de inperking van het Witteveen kader een rol.

Ondanks het feit dat de premiedekkingsgraadeis in 2014 formeel niet van toepassing is, heeft het bestuur van het pensioenfonds noodzakelijk geacht, zoals ook in 2013 het geval was en mede gelet op de financiële situatie, dat de premie ten minste de kostprijs van de pensioenopbouw dekt (bijdraagt aan herstel). Bij een ongewijzigd premiebudget van 19,49% diende het opbouwpercentage voor het ouderdomspensioen te worden verlaagd naar 1,56% om de kostprijs te kunnen dekken. Gelet op het geringe verschil ten opzichte van het huidige opbouwpercentage van 1,57% heeft het bestuur aan sociale partners voorgesteld om bij het huidige premieniveau het opbouwpercentage voor het ouderdomspensioen voor 2014 te handhaven op 1,57%. Er wordt daarmee nog steeds voldaan aan de wettelijke eisen inzake de minimaal te ontvangen gedempte kostendekkende premie. Begin december 2013 heeft het bestuur van het pensioenfonds van sociale partners de bevestiging ontvangen, dat de pensioenpremie en het opbouwpercentage in 2014 onveranderd blijven ten opzichte van 2013.

UFR blijft ongewijzigd tot invoering nieuw FTK

De UFR wordt ook in 2014 op basis van de huidige rekenregels toegepast.

2.7.4 Communicatie

Bij de herziening van het pensioenstelsel komen nieuwe regels voor communicatie. Op basis van de resultaten van de evaluatie van de informatiebepalingen en de resultaten van het project pensioencommunicatie, worden de informatiebepalingen in de pensioenwetgeving aangepast. Staatssecretaris Klijnsma publiceerde op 29 november 2013 een consultatiedocument over het wetsvoorstel Pensioencommunicatie. Hierin staat dat er meer ruimte komt voor digitale vormen van communicatie. Het consultatiedocument verkort de termijn waarbinnen een startbrief moet worden verzonden naar twee maanden. Volgens het

consultatiedocument moeten pensioenregelingen voortaan op een aantal onderdelen onderling vergelijkbaar zijn. Het UPO vermeldt voortaan alleen de verworven pensioenaanspraken. Het pensioenregister wordt uitgebreid en geeft een indicatie van het totale pensioeninkomen op AOW-datum. De consultatie liep af op 17 januari 2014. Staatssecretaris Klijsma heeft aangegeven ernaar te streven de wijzigingen op 1 januari 2015 in te voeren.

2.8 Europa

2.8.1 Financial Transaction Tax (FTT)

De Europese Commissie wil een financiële transactiebelasting (FTT) om de financiële sector te dwingen bij te dragen aan het herstel van de crisis. Nederland doet vooralsnog hieraan niet mee. Minister Dijsselbloem verwacht dat de extra belasting grote gevolgen heeft voor de risico's die fondsen nemen en voor de hoogte van de Nederlandse pensioenuitkeringen. Daarom onderhandelt Nederland verder over aanpassing van het voorstel. Een groep van 11 landen heeft er voor gekozen om via de weg van "enhanced cooperation" de FTT in te voeren. Frankrijk en Italië heffen inmiddels een transactietaks voor bedrijven met het hoofdkantoor in deze landen. Op 6 mei 2014 is er een bijeenkomst van de Raad Economische en Financiële Zaken geweest, waarbij ook het onderwerp FTT op de agenda stond. Tijdens deze bijeenkomst hebben tien van de elf EU-lidstaten (exclusief Slovenië), die bij de kopgroep tot nauwere samenwerking behoren, nogmaals verklaard de FTT te willen invoeren. Tijdens de bijeenkomst is ook aan de orde geweest dat de deelnemende lidstaten een geleidelijke invoering van de FTT voor ogen hebben met als uiterste invoeringsdatum 1 januari 2016. Een aantal lidstaten heeft kritiek geuit op het proces. Nederland wenst meer inzicht te krijgen in de onderhandeling om te kunnen beoordelen of aansluiting bij de kopgroep opportuun is.

2.9 Pensioenparagraaf

2.9.1 Kenmerken van de pensioenregeling

In deze paragraaf is een beknopte omschrijving van de pensioenregeling opgenomen. Hieraan kunnen geen rechten worden ontleend.

Verplichtstelling

Deelname aan de pensioenregeling is verplicht voor alle werknemers, die krachtens een arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht in loondienst zijn van een werkgever en die krachtens dit dienstverband:

- a) werkzaam zijn op vaartuigen, die gebruikt worden ten behoeve van de nationale en/of internationale binnenscheepvaart (met uitzondering van de zogenaamde opstapper),
dan wel
- b) belast zijn met werkzaamheden van laden en lossen en van onderhoud en reparatie van de vaartuigen van de werkgever mits op hem Nederlandse loon- en arbeidsvoorwaarden van toepassing zijn of worden toegepast;

De verplichting om in het pensioenfonds deel te nemen begint op de eerste dag van de maand, waarin de 21-jarige leeftijd wordt bereikt.

Pensioenregeling

Per 1 januari 2013 is de pensioenregeling aangepast. De belangrijkste kenmerken van de pensioenregeling worden hieronder weergegeven.

Ouderdomspensioen

Het ouderdomspensioen is gebaseerd op een loonafhankelijke opbouwregeling (middelloonregeling). De regeling staat toe om binnen bepaalde grenzen zelf het tijdstip van uittreden te bepalen. De basis van de opbouwregeling is de pensioengrondslag. De pensioengrondslag is het pensioengevend salaris inclusief alle vaste en variabele loonbestanddelen minus de franchise. De franchise voor 2013 is vastgesteld op EUR 17.769,00.

Het opbouwpercentage van het ouderdomspensioen in 2013 bedraagt 1,57%. In 2012 was het opbouwpercentage 1,43%.

Eind 2012 hebben sociale partners afspraken gemaakt over aanpassingen in de pensioenregeling in 2013. Vanaf 1 januari 2013 wordt pensioen opgebouwd tot 67 jaar (2012: 65 jaar). Alle pensioenaanspraken opgebouwd tot en met 31 december 2012 zijn per 1 januari 2013 collectief omgezet naar pensioenaanspraken op basis van de nieuwe reglementaire pensioendatum van 67 jaar. De verlaging van de pensioenen per 1 april 2013 met 1,5% was een maatregel in verband met het noodzakelijke herstel van de financiële positie van het pensioenfonds.

Partnerpensioen

Het partnerpensioen is gebaseerd op opbouwbasis. Gedurende het actieve dienstverband is een partnerpensioen verzekerd van 70% van het bereikbare ouderdompensioen, waarbij in geval van overlijden in 2012, 2013 of 2014 uitgangspunt is, dat het niveau van eind 2011 (toen nog het hogere opbouwpercentage van 1,842% gold) van toepassing is voor deelnemers die al op dat moment deelnamen aan de pensioenregeling. Het is mogelijk het opgebouwde partnerpensioen in te ruilen voor extra ouderdompensioen. Deze herschikking of uitruil is mogelijk bij beëindiging van het dienstverband of bij pensionering. Er is sprake geweest van een periode waarin het partnerpensioen op risicobasis was verzekerd. Hierdoor kan het partnerpensioen lager zijn dan 70% van het ouderdompensioen. De hoogte van het uiteindelijke partnerpensioen hangt dan af van de historie van de opbouw van het partnerpensioen en de gemaakte keuzes op de pensioeningangsdatum en uitdiensttreding voor uitruil van ouderdompensioen in partnerpensioen.

Partnerpensioen wordt toegekend vanaf de eerste dag van de maand van overlijden van de (gewezen) deelnemer of pensioengerechtigde en wordt uitgekeerd tot het einde van de maand van overlijden van de partner.

Wezenpensioen

Als een (gewezen) deelnemer of pensioengerechtigde overlijdt, bestaat er voor de kinderen recht op wezenpensioen. Als de overledene vóór het overlijden een premiebetalende werknemer was, ontvangt het kind 14% van het ouderdompensioen. Het wezenpensioen wordt toegekend vanaf de eerste dag van de maand van overlijden van de deelnemer tot einde van de maand waarin de 18^e (voor studerende kinderen de 27^e) verjaardag van het kind valt. Het wezenpensioen eindigt voorts op de laatste dag van de maand, waarin het kind overlijdt.

Overgangsregeling 2007 – voorwaardelijk pensioen

Op basis van het Sociaal Akkoord van 2004 heeft het pensioenfonds een voorwaardelijke toezegging gedaan, waarbij de toekenning en financiering plaatsvinden tot 1 januari 2021. De overgangsregeling 2007, waarin deze voorwaardelijke toezegging is vastgesteld, is opgenomen in het pensioenreglement.

Door sociale partners in de bedrijfstak Rijn- en Binnenvaart is in 2008 en 2009 overleg gevoerd over wijziging van de overgangsregeling. De gewijzigde regeling werd in 2009 met terugwerkende kracht tot 1 juli 2008 ingesteld. In 2013 zijn de reeds bestaande afspraken over de uitvoering door het pensioenfonds van de overgangsregeling 2007 vastgelegd in een schriftelijke overeenkomst tussen sociale partners en het pensioenfonds. Daarin zijn tevens bepalingen opgenomen om te waarborgen dat het pensioenvermogen niet wordt vermengd met de voor deze regeling bestemde financiële middelen.

De overgangsregeling 2007 voorziet in een voorwaardelijke extra toekenning van ouderdompensioen en 70% partnerpensioen. Deze voorwaardelijke toekenning van ouderdompensioen bedraagt maximaal 23% van de opgebouwde aanspraak op ouderdompensioen (bij pensioenleeftijd 67 jaar) per 1 januari 2007. De voorwaarden waaraan moet worden voldaan, zijn vastgelegd in het pensioenreglement. De belangrijkste voorwaarden zijn:

- deelnemer zijn op 31 december 2006 en 1 januari 2007 én
- onafgebroken deelnemer blijven tot 1 januari 2021 of, als de werknemer eerder met pensioen gaat, deelnemer blijven tot de pensioeningangsdatum.

Indien de deelnemer overlijdt vóór 1 januari 2021 wordt het partnerpensioen uit de overgangsregeling onvoorwaardelijk aan de partner toegekend op het moment van overlijden. Deze voorwaardelijke toekenning van ouderdompensioen op basis van een pensioenleeftijd 65 jaar is per 1 januari 2013 collectief omgezet naar de nieuwe pensioenleeftijd van 67 jaar. Als de deelnemer het ouderdompensioen eerder laat ingaan, dan wordt het actuariael herrekend tot die eerdere ingangsdatum.

Pensioenpremie 2013

Onderdeel	Heffingsgrondslag	Reglementair te heffen premie %	Werkgeversdeel	Werknemersdeel
Pensioenregeling	Pensioengrondslag	19,49	12,99	6,50
Overgangsregeling ⁵	Pensioengrondslag	6,13	3,71	2,42

Garantieregeling 2002

In de jaren 2002 tot 2007 kende de pensioenregeling een pensioenleeftijd van 63 jaar. Bij het verlagen van de pensioenleeftijd van 65 naar 63 jaar in 2002 is de garantieregeling 2002 ingevoerd die ervoor zorgde dat de deelnemer onder bepaalde voorwaarden aanspraak bleef houden op het op 31 december 2001 te bereiken ouderdoms- en partnerpensioen. De regeling beoogde met name het missen van de twee jaar pensioenopbouw tussen 63 tot 65 jaar te compenseren, voor het ouderdomspensioen en het partnerpensioen.

Ouderdomspensioen

De pensioenleeftijd is vanaf 2007 van 63 naar 65 jaar gebracht. Vanaf 2007 vond er derhalve in de pensioenregeling weer pensioenopbouw plaats tot 65 jaar. Hierdoor werd de garantieregeling 2002 voor het ouderdomspensioen overbodig; dit deel van de garantieregeling 2002 is daarom vanaf 2007 beëindigd. Het door de deelnemer opgebouwde ouderdomspensioen in de garantieregeling 2002 tussen 1 januari 2002 en 31 december 2006 blijft gehandhaafd.

Partnerpensioen

De garantieregeling 2002 voorzag eveneens in een garantie van het op 31 december 2001 te bereiken partnerpensioen bij overlijden vóór de 65-jarige leeftijd. Dit deel van de garantieregeling 2002 is van kracht gebleven, omdat hieruit nog steeds toekenning van partnerpensioen kan voortvloeien. Dit is het geval als het partnerpensioen in de huidige pensioenregeling lager zou uitvallen dan het op 31 december 2001 te bereiken partnerpensioen (zijnde 80% van het toen geldende ouderdomspensioen). Daarboven omvat de garantie tevens het tijdelijk partnerpensioen zijnde 20% van het toen geldende ouderdomspensioen. Het partnerpensioen wordt dan aangevuld tot het te bereiken partnerpensioen en tijdelijk partnerpensioen op 31 december 2001.

Voorwaarden garantieregeling 2002

De belangrijkste voorwaarde voor het ouderdomspensioen vanuit de garantieregeling 2002 is dat de werknemer op 31 december 2001 en op 1 januari 2002 deelnemer was in het pensioenfonds.

De voorwaarde die geldt voor het partnerpensioen vanuit de garantieregeling is dat op het moment van overlijden van de deelnemer, hij nog deelnemer was in het pensioenfonds en de 65-jarige leeftijd nog niet had bereikt.

Toeslagbeleid

Het bestuur beslist jaarlijks – indien en voor zover de financiële toestand van het pensioenfonds dit toelaat en gehoord de actuaaris – in hoeverre pensioenen en pensioenaanspraken worden aangepast. De pensioenen en pensioenaanspraken worden jaarlijks verhoogd met maximaal 70% van de stijging van de consumentenprijsindex (afgeleide cpi periode oktober-oktober) zoals vastgesteld door het CBS. Het bestuur kan besluiten toeslagen die in voorgaande jaren niet zijn verleend alsnog toe te kennen. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen bestemmingsreserve gevormd en wordt geen premie betaald. De te verlenen toeslag wordt gefinancierd uit het beleggingsrendement.

Het bestuur heeft besloten de pensioenen en de pensioenaanspraken per 1 januari 2014 niet te verhogen.

Inhaaltoeslag

Het pensioenfonds had per 31 december 2013 een toeslagachterstand.

De achterstand op de toeslagverlening vanaf 2002 bedraagt ultimo 2013 cumulatief 23,6% (ultimo 2011: 22,2%). Zodra de financiële positie dit toelaat kan het bestuur eventueel besluiten tot het verlenen van inhaaltoeslag.

⁵ In de overgangsregeling is 50% van de premie bestemd voor de financiële versterking van het pensioenfonds.

2.10 Pensioenbeheerkosten

Het pensioenfonds maakt voor het uitvoeren van de pensioenregeling diverse kosten. Globaal kunnen deze kosten worden onderverdeeld in kosten voor pensioenbeheer en kosten van het vermogensbeheer.

De kosten van het vermogensbeheer worden nader toegelicht in de beleggingsparagraaf (paragraaf 2.12.5). Onderstaand is in dit kader een uitgebreide rapportage over de kosten voor pensioenbeheer opgenomen.

De kosten worden gepresenteerd overeenkomstig de aanbevelingen van de Pensioenfederatie. Hierdoor kunnen de kosten die pensioenfondsen maken, eenvoudig met elkaar worden vergeleken.

De kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling bedragen voor 2013 EUR 2.548.000 (2012: EUR 2.201.000). De uitsplitsing van deze kosten (in duizenden euro's) is onderstaand weergegeven, waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen kosten die toegerekend worden aan vermogensbeheer en kosten die toegerekend worden aan pensioenbeheer.

	Pensioenbeheer 2013	Pensioenbeheer 2012	Vermogensbeheer 2013	Vermogensbeheer 2012	Totaal 2013	Totaal 2012
bestuurskosten	186	99	62	33	248	132
uitvoeringskosten	1.365	1.214			1.365	1.214
bestuursbureau	380	373	107	105	487	478
controle en advies-kosten (ex accountant)	376	359	42	40	418	399
accountantskosten	50	59	6	7	55	65
contributies en bijdragen	41	43	5	5	46	48
Overig	150	54	17	8	167	62
	2.548	2.201	238	197	2.786	2.398

In 2013 geeft dit omgerekend naar kosten per deelnemer en pensioengerechtigde een bedrag van EUR 371 (2012: EUR 335). Het pensioenfonds heeft relatief veel inactieve deelnemers. De pensioenbeheerkosten uitgedrukt in het totaal aantal deelnemers, dus inclusief gewezen deelnemers, vallen daarmee aanzienlijk lager uit.

Er is sprake van een toename van de totale pensioenbeheerkosten die vooral is toe te wijzen aan de bestuurskosten, uitvoeringskosten en overige kosten. De bestuurskosten zijn gestegen omdat een nieuwe vergoedingsregeling is overeengekomen voor bestuursleden. Met deze nieuwe vergoedingsregeling is aansluiting gezocht bij de toenemende tijdsbesteding van bestuursleden aan hun werkzaamheden voor het pensioenfonds. Daarnaast heeft er een nabetaling van EUR 15.000 over 2012 plaatsgevonden. Van de bestuurskosten heeft EUR 185.000 betrekking op de vergoeding aan bestuursleden en EUR 40.000 aan de leden van de deelnemersraad en het verantwoordingsorgaan. De uitvoeringskosten zijn naast indexatie van tarieven en verhoogde BTW door een aantal eenmalige werkzaamheden gestegen. De doorgevoerde verlaging van de pensioenen moest administratief verwerkt worden, de pensioenadministratie moest aangepast worden naar een gewijzigde pensioenrichtleeftijd van 67 jaar, er is sprake geweest van extra inkoop van juridische dienstverlening en er zijn extra opdrachten verleend zoals een risicobereidheidsonderzoek onder deelnemers. De stijging van de overige kosten heeft vooral betrekking op eenmalige uitbestede opdrachten om het volledige werkgeversbestand in de pensioenadministratie te screenen en te toetsen aan de verplichtstelling en om een onderzoek te doen naar toekomstige samenwerkingsmogelijkheden met andere pensioenfondsen. Daarnaast is extra geïnvesteerd in opleiding van bestuursleden.

Het bedrag aan uitvoeringskosten bestaat uit kosten voor deelnemersadministratie, kosten voor werkgeversadministratie en kosten voor financieel beheer. De kosten voor deelnemersadministratie hebben betrekking op alle werkzaamheden die de administratie van het pensioenfonds verricht om de pensioenaanspraken te administreren, de uitkeringen van de pensioengerechtigden te verzorgen en alle deelnemers en gerechtigden te informeren. Te denken valt hierbij aan het verwerken van waardeoverdrachten, het afkopen van kleine pensioenen, het toekennen van pensioenen en de communicatie met alle doelgroepen (helpdesk, website, pensioenplanner, nieuwsbrief, Uniform Pensioenoverzicht, start- en stopbrief enzovoorts). De kosten voor werkgeversadministratie hebben betrekking op alle activiteiten die voortvloeien uit het beheer van het bestand van aangesloten werkgevers, de aanlevering en verwerking van de werknemersgegevens, het opleggen en innen van de pensioenpremies en het onderhouden van de contacten met die werkgevers. De kosten voor financieel beheer hebben betrekking

op het opstellen van het jaarverslag en het samenstellen van financiële rapportages en de kosten van het wettelijk toezicht (De Nederlandsche Bank en Autoriteit Financiële markten).

Het bestuur kijkt integraal naar pensioenbeheer- en vermogensbeheerkosten en vooral ook naar de opbrengsten die tegenover deze kosten staan. Investerings in aanpassingen van de vermogensbeheerportefeuille leiden bijvoorbeeld tot een hoge eenmalige kostenpost maar daarnaast tot lagere doorlopende kosten of bijvoorbeeld een beter rendement ten opzichte van het gelopen risico. Ook voor uitvoeringskosten geldt dat de opbrengsten van de investeringen niet altijd zichtbaar zijn. Bijvoorbeeld een betere handhaving van de verplichtstelling leidt tot het verminderd risico van toekomstige claims in het kader van geen premie wel recht. Ook investeringen in een verbeterde incassoprocedure leiden tot een beperkter risico dat bij faillissementen van werkgevers geen premie meer geïnd kan worden. Het bestuur neemt echter een toenemende druk op voornamelijk de uitvoeringskosten waar en zoekt naar mogelijkheden voor beheersing.

2.11 Actuariële analyse

2.11.1 Actuariële analyse

In 2013 is een positief resultaat behaald van EUR 36,6 miljoen. Voor het verkrijgen van inzicht in de verschillende verlies- en winstbronnen is een (actuariële) resultatenanalyse gemaakt. Het resultaat over 2013 is te verdelen naar de volgende deelresultaten⁶:

Resultaten	2013 (x EUR 1.000)	2012 (x EUR 1.000)
Premieresultaat⁷	3.748	3.821
Beleggingsresultaat	25.852	35.733
Overige resultaten		
Waardeoverdrachten	159	-41
Kosten	0	-717
Uitkeringen	222	-76
Sterfte	5.314	2.871
Arbeidsongeschiktheid	1.049	688
Overige kanssystemen	1.232	-1.662
Toeslagverlening	0	0
Overige incidentele mutaties	-1.891	-10.475
Andere oorzaken	953	3.361
	7.038	-5.322
Totaal resultaat	36.638	34.232

⁶ De (vergelijkende) cijfers uit de tabel zijn gebaseerd op het in opdracht van het pensioenfonds door Syntrus Achmea Pensioenbeheer N.V. opgestelde actuariële rapport 2013. In voorgaande jaren werden de cijfers uit de actuariële analyse gebaseerd op het certificeringsrapport van de waarmerkend actuaaris van het pensioenfonds.

⁷ Het resultaat op premie in 2013 ad 3.748 wordt voornamelijk veroorzaakt door het feit dat de ontvangen premie ad 24.598 een bedrag van 3.340 bevat ter versterking van de financiële positie.

2.11.2 Uitkomsten van de solvabiliteitstoets

Het vereist eigen vermogen gebaseerd op de strategische beleggingsmix bedraagt 12,7% van de technische voorzieningen. Het minimaal vereist eigen vermogen bedraagt 4,5% van de technische voorzieningen. Het vereist eigen vermogen is meer dan de aanwezige solvabiliteit. Er is sprake van een reservetekort.

Voor de berekening van het vereiste eigen vermogen wordt gebruik gemaakt van het standaardmodel van DNB.

2.11.3 Oordeel van de waarmerkend actuaaris over de financiële positie

Het oordeel van de waarmerkend actuaaris over de financiële positie van het pensioenfonds is opgenomen in paragraaf 6.3.

2.12 Beleggingsparagraaf

2.12.1 Inleiding

Per einde 2013 wordt door het pensioenfonds dienstverlening afgenomen van de volgende vermogensbeheerders:

- F&C Netherlands (F&C)
- Florint Capital
- Syntrus Achmea Real Estate & Finance (SAREF)
- Vanguard

Aan KasBank is het beheer van valuta- en rentederivaten uitbesteed. Derivaten worden alleen afgesloten om bestaande risico's te mitigeren.

Het bestuur heeft, onder meer in de vorm van een service level overeenkomst en het instellen van portefeuillehouders, maatregelen getroffen om toezicht te kunnen uitoefenen op de activiteiten van de vermogensbeheerders. Hierbij is met name het monitoren van het beleggen binnen de mandaten zoals verstrekt door het bestuur van belang. Bovendien wordt hierbij aandacht gegeven aan de aard, juiste interpretatie en uitvoering van beleggingen in lijn met de uitkomsten zoals de ALM-studie die door het bestuur periodiek wordt gemaakt en/of herijkt. Het pensioenfonds heeft bij de selectie van haar vermogensbeheerders rekening gehouden met haar beleid op het gebied van verantwoord beleggen. De vermogensbeheerders verstrekken interne beheersingsrapportages.

2.12.2 Jaaroverzicht 2013

Economische groei loopt terug

Diverse instanties zoals het IMF en de OESO constateren dat de wereldeconomie ook in 2013 groeide. Het IMF schat de groei over 2013 in op 3,0%, dit is lager dan de 3,2% over 2012. De verschillen wereldwijd zijn groot. Voor het tweede jaar op rij krimpt de economie in de eurozone. De krimp kwam uit op 0,5%, een kleine verbetering ten opzichte van 2012 toen de krimp nog 0,7% bedroeg. Voor 2014 voorziet het IMF een zeer bescheiden groei van de economie in de eurozone.

In de Verenigde Staten viel de economische groei terug naar 1,9% ten opzichte van 2,8% over 2012. Een belangrijk deel van deze teruggang komt door de tijdelijke sluiting van de Amerikaanse overheid. Kredietbeoordelaar Standard & Poors schat in dat het effect hiervan 0,6% aan gemiste economische groei bedraagt.

Opkomende landen laten een groei zien van 4,7%, dit is na 2009 de laagste economische groei van de afgelopen jaren.

Obligatie- en geldmarkten

De kapitaalmarktrentes laten een verdeeld beeld zien. In de Verenigde Staten loopt de rente op. Begin 2013 noteert de toonaangevende 10-jaarsrente 1,75%. Aan het eind van het jaar is dit opgelopen tot net boven de 3%. In de eurozone blijven de rentes laag. De Nederlandse 10-jaars rente loopt op van 1,5% naar 2,25%. Doordat de rentes in landen als Spanje en Italië gedurende 2013 fors daalden, werden de renteversillen tussen de landen binnen de eurozone kleiner. Eind 2013 verliest Nederland bij ratingbureau S&P zijn AAA rating. Het aantal landen in de eurozone met een AAA rating van alle belangrijke ratingbureaus is hiermee afgenomen tot drie (Duitsland, Luxemburg en Finland).

Aandelenmarkten

Hoewel het economisch een bewogen jaar is geweest zijn aandelenmarkten vanaf de start van het jaar positief gestemd geweest. Zonder een noemenswaardige correctie noteerden de aandelenbeurzen in ontwikkelde landen record na record. Wereldwijd lagen de koerswinsten tussen de 20% en 30%. Een opvallende uitzondering zijn de opkomende landen. Deze markten zijn het hele jaar door in mineur. Na een herstel in de tweede helft van het jaar wordt het verlies beperkt tot enkele procenten.

Hieronder is een tabel opgenomen waarin de indexstanden en rendementen weergegeven worden in lokale valuta.

	1/1/2013	Laagste stand 2013	Hoogste stand 2013	31/12/2013	Rendement (incl. dividend)
MSCI Emerging Markets Index (USD)	1,056	883	1,083	1,003	-2.6%
S&P 500 Index (USD)	1,462	1,457	1,848	1,848	29.1%
MSCI World Index (USD)	1,339	1,339	1,661	1,661	27.3%
EuroStoxx 50 Index (EUR)	2,711	2,511	3,111	3,109	19.1%

Valuta

De wisselkoers van de dollar ten opzichte van de euro vertoont in 2013 beperkte fluctuaties. De euro eindigt het jaar iets sterker dan aan het begin van het jaar. Hetzelfde beeld is zichtbaar bij de wisselkoers van het Britse pond. Ook hiervan daalt de koers licht ten opzichte van de euro. De Japanse yen daalt 20% in waarde ten opzichte van de euro.

Rentematchingsbeleid

In 2012 heeft het bestuur een studie laten uitvoeren naar de methodiek om het renterisico van het fonds af te dekken. Hierbij is gekeken naar de mogelijkheden tot het vergroten van inzicht in de resultaten, het verlagen van de kosten, een betere stuurbaarheid en het verminderen van het gebruik van derivaten. Het bestuur heeft naar aanleiding van het onderzoek besloten om de LDI pool van F&C te verkopen en de rentematching in eigen beheer op te zetten. De deelnemersraad is nauw betrokken geweest bij dit besluitvormingsproces.

Met de keuze voor rentematching in eigen beheer is beoogd om minder in derivaten te beleggen en meer fysieke beleggingen aan te houden, middelen efficiënter in te zetten, lagere beheerskosten te realiseren, direct sturing te kunnen geven door het pensioenfonds en real-time inzicht te hebben in de portefeuille, rendementen en overige kengetallen. Daardoor worden verrassingen voorkomen en is de portefeuille indien nodig snel wendbaar, goed uitlegbaar en controleerbaar, zonder dat dit ten koste gaat van het rendement.

Ten aanzien van het kostenaspect dalen bij rentematching in eigen beheer de expliciete uitvoeringskosten van EUR 300.000 naar EUR 100.000. De transitiekosten van de LDI pools van F&C naar eigen obligaties en swaps waren eenmalig begroot op EUR 950.000, de werkelijke kosten bedroegen ruim EUR 600.000. De transitie was grondig voorbereid en is conform planning geëxecuteerd. Het bestuur heeft tevens een externe toetsing van het transitieproces laten doen door een externe investment consultant die heeft geconstateerd dat de transitie binnen acceptabele marges is verricht. Naast de verbetering op het punt van de expliciete kosten is er ook sprake van impliciete kosten die met de overgang naar de eigen beheer- inrichting komen te vervallen. In de LDI pool zat een groot bedrag aan assets beklemd in swaps en in een onderpand pool. Hierop werd beperkt rendement gemaakt. In de eigen beheer-situatie wordt de onderpand pool door het pensioenfonds zelf belegd. Dit genereert een verwacht voordeel van EUR 650.000 per jaar.

De volgende wijzigingen ten aanzien van de rentematching zijn in februari 2013 geïmplementeerd:

- Ter afdekking van het renterisico van de verplichtingen met een looptijd tot 10 jaar wordt gebruik gemaakt van de huidige beleggingen, voornamelijk hypotheek en Global Credits.
- Ter afdekking van het renterisico van de verplichtingen met een looptijd van 10 tot 30 jaar is een fysieke obligatieportefeuille ingericht, welke met een strak mandaat wordt beheerd door Florint Capital Management. De bestaande beleggingen in Long Duration Bonds en Zero Coupon Bonds, die tijdelijk door The Index People beheerd werden, zijn in kind naar dit mandaat overgeheveld. De benchmark voor dit mandaat wordt gevormd door de verplichtingen van R&B. Het mandaat kent voorts

richtlijnen ten aanzien van de samenstelling van de portefeuille, de tracking error, de minimale kredietratings, het uitsluiten van derivaten en de maximale positie per debiteur.

- Ter afdekking van het renterisico van de verplichtingen met een looptijd langer dan 30 jaar is een beperkt aantal swaps aangekocht. Deze swaps zijn via de custodian door het pensioenfonds afgesloten, na een integrale overlay berekening door Sprenkels & Verschuren. De overeenkomst met Sprenkels & Verschuren omvat, naast de op kwartaalbasis uit te voeren overlay berekening, afspraken ten aanzien van de doorlopende monitoring van de posities.

2.12.3 Beleggingscategorieën, beheerders en benchmarks

De portefeuilleonderdelen en benchmarks worden beheerd zoals hieronder aangegeven.

Vastrentende waarden

Subcategorie	Beheerder	Benchmark
Zakelijke hypotheke	SAREF	Barclays Capital Customized Swap index 2-4 jaar
Particuliere hypotheke	SAREF	Barclays Capital Customized Swap index 4-6 jaar
Langlopende obligaties	Florint Capital	75% pensioenverplichtingen 10-30 jaar
Global Credits	F&C	50% Barclays Capital US Credit Index (euro hedged) 50% Barclays Capital Euro Credit index

Aandelen

Subcategorie	Beheerder	Benchmark
Aandelen wereldwijd SRI	Vanguard	FTSE All World Developed
Aandelen opkomende landen	Vanguard	MSCI Emerging Markets Index

Direct vastgoed

Subcategorie	Beheerder	Benchmark
Woningen	SAREF	ROZ/IPD SI Woningen
Winkels	SAREF	ROZ/IPD SI Winkels
Kantoren	SAREF	ROZ/IPD SI Kantoren
Industrieel vastgoed	SAREF	ROZ/IPD SI Bedrijfsvastgoed
Europa	SAREF	INREV
Azië	SAREF	Samengestelde IPD obv landenweging fonds

Overig

Subcategorie	Beheerder	Benchmark
Opportunities (converteerbare obligaties)	F&C	UBS Global Focus Customised TR Index (Hedged into EUR)
GTAA en Hedgefonds	F&C	geen

Performance 2013

In 2013 behaalde de beleggingsportefeuille inclusief overlay een totaalrendement van 1,60%. Dit rendement was hoger dan dat van de benchmark (0,31%). Het verschil tussen het rendement van de portefeuille en de benchmark bedroeg hiermee 1,29%. Binnen de beleggingsportefeuille rendeerden obligaties en particuliere hypotheke aanzienlijk beter dan de relevante benchmark. De aandelenbeleggingen rendeerden, zoals verwacht mag worden van een index fonds, nagenoeg gelijk aan de benchmark. De gecombineerde vastgoed beleggingen bleven met een licht negatief rendement, duidelijk achter op het rendement van de gecombineerde benchmark. De performances van de samenstelling van de beleggingsportefeuille ultimo 2013 worden hieronder weergegeven, afgezet tegenover de benchmark.

	portefeuille	benchmark
Zakelijke hypotheke	-0,62%	0,15%
Particuliere hypotheke	7,45%	-0,66%
Langlopende obligaties	-7,79%	-9,83%
Global Credits	0,63%	-0,28%
Vastrentende waarden	-5,16%	-7,02%
Aandelen wereldwijd	20,54%	20,64%
Aandelen opkomende markten	-6,47%	-6,81%
Aandelen	19,16%	19,64%
Woningen	-1,06%	0,10%
Winkels	0,97%	2,83%
Kantoren	-2,82%	-2,87%
Industrieel vastgoed	-5,09%	0,70%
Europa	-1,27%	2,73%
Azie	2,92%	2,93%
Direct vastgoed	-0,81%	0,66%
Totaal portefeuille	2,65%	1,34%

De performances van de onderdelen van de beleggingsportefeuille die in 2013 zijn verkocht, worden hieronder weergegeven, afgezet tegenover de benchmark.

Converteerbare obligaties	2,50%	2,20%
GTAA & Hedgefonds	-21,28%	16,98%

De impact van de duration overlay op het rendement bedraagt 1,02%. Het rendement van de duration overlay benchmark is gelijkgesteld aan het daadwerkelijke rendement van de duration overlay. Dit betekent dat het totaalrendement van de beleggingsportefeuille, inclusief duration overlay, 1,60% bedraagt. Het rendement van de bijbehorende benchmark, inclusief duration overlay, bedraagt 0,31%.

Hypotheke

In 2013 bleef het herstel op de zakelijke hypotheke markt uit. De marges op commerciële vastgoedfinancieringen stegen van 5,36% naar 6,06% per einde 2013. Het resultaat van de portefeuille was met -0,65% licht negatief.

Op de particuliere hypotheke markt was wel sprake van herstel. Marges daalden en volumes namen toe. Dalende marges zijn gunstig voor reeds afgesloten hypotheekleningen.

Het particuliere hypothekefonds beleefde in 2013 een sterke instroom. De maandelijkse nieuwe hypotheek verstrekkingen varieerden tussen de 60 en 115 miljoen. Hierdoor nam het fondsvermogen in 2013 met 30% toe. De marge daalde van 2,78% naar 1,70%. De dalende marge zorgde voor een totaal rendement van 7,48% vergeleken met een rendement van -0,66% van de benchmark.

Vastgoed

In 2013 heeft de vastgoedportefeuille in totaal een negatief rendement behaald. Gedurende 2013 lieten de verschillende vastgoed beleggingen uiteenlopende rendementen zien. Vooral de belegging in industrieel vastgoed behaalde een slecht relatief rendement ten opzichte van haar benchmark. Eind 2012 is het besluit genomen om het fonds gecontroleerd af te bouwen omdat het fonds op

basis van haar beperkte omvang niet in staat is gebleken om uit te groeien tot een volwaardige, goed gespreide beleggingsportefeuille. Het zowel relatief als absoluut slechte rendement in 2013 is vooral het gevolg van de start van de gecontroleerde afbouw van de portefeuille. Gedurende 2013 werd op de verkopen een fors negatief netto verkoopresultaat geboekt.

Beleggings- en renteafdekkingbeleid

Het bestuur heeft op hoofdlijnen haar strategisch beleggingsbeleid en de beleggingsrisico's over 2013 gehandhaafd ten opzichte van 2012. Tevens is het strategische afdekkingpercentage van 75% van het renterisico van de verplichtingen gedurende 2013 gehandhaafd. Beide elementen sluiten aan op de meest recente ALM studie. Het bestuur kiest ervoor om het risicoprofiel van het fonds te handhaven, om zo invulling te geven aan de lange termijn doelstelling van waardeevaste pensioenen.

Binnen de strategische mix zijn enkele wijzigingen aangebracht. De vastgoedbeleggingen daalden licht in waarde. Gezien het illiquide karakter koos het bestuur ervoor om in 2013 geen extra vermogen naar vastgoed te alloceren. De beleggingen in converteerbare obligaties en GTAA, welke beide onderdeel uitmaakten van de categorie Opportuniteiten, zijn in zijn geheel verkocht.

Bij de herallocatie zijn de vrijgekomen middelen herbelegd met instandhouding van het risicoprofiel van het fonds.

De beleggingsportefeuille is gedurende het jaar verder op orde gehouden middels herbalancering. Hierbij zijn geen majeure tactische beleggingsbeslissingen genomen.

Wegingen	Beleggingsplan 2013	Bandbreedte	Feitelijk per 31-12-2013	ALM
Vastrentende waarden	57%	50 tot 60%	57,7%	50%
Aandelen	28%	23 tot 33%	32,2%	26%
Direct vastgoed *	10%	10 tot 20%	9,5%	17%
Opportuniteiten en alternatives	5%	0 tot 10%	0%	7%
Cash en overige	0,0%	-1 tot 5%	0,5%	0%

2.12.4 Z-score en performancetoets

Z-score

De beleggingsprestaties van verplichtgestelde bedrijfstakpensioenfondsen worden jaarlijks getoetst met behulp van de zogenoemde 'z-scores' en 'performancetoetsen'. De z-score is een maatstaf die weergeeft wat de beleggingsresultaten zijn ten opzichte van de resultaten van vooraf gekozen normrendementen die de beleggingsportefeuille van het fonds weerspiegelen. Deze kan fors verschillen per jaar. Bijvoorbeeld omdat de gekozen benchmark niet is aangepast aan nieuw beleid, of omdat een pensioenfonds gedurende het jaar aanpassingen doet in de beleggingsmix. De z-score zegt daarom betrekkelijk weinig over goed of slecht beleggingsbeleid van een pensioenfonds. De z-scores worden gecontroleerd door de accountant.

In onderstaand overzicht worden de z-scores van de afgelopen 5 jaar getoond:

- 2013: + 0,88
- 2012: - 1,25
- 2011: - 1,00
- 2010: + 0,40
- 2009: - 0,24

Performancetoets

Op basis van de z-scores voert het pensioenfonds tevens een performancetoets uit. Dit is de som van de z-scores van de afgelopen vijf jaar gedeeld door de wortel uit vijf en vermeerderd met 1,28. Deze performancetoets moet hoger zijn dan 0. In artikel 5 van het Vrijstellingsbesluit Wet BPF 2000 staat opgenomen dat als de performancetoets lager is dan 0 kan een werkgever onder stringente voorwaarden om vrijstelling van de verplichte deelname vragen. De performancetoets over de periode 2009-2013 is positief: 0,74. Het pensioenfonds had 2012 nog een negatieve performancetoets.

2.12.5 Kosten vermogensbeheer

Het beheren van vermogen kost geld. Het bestuur stelt zich kritisch op ten aanzien van het maken van kosten. De kosten worden altijd afgezet tegen het verwachte rendement en de geleverde prestatie. Voor het bestuur is het omlaag brengen van de kosten belangrijk, maar geen doel op zichzelf. In voorkomende gevallen kan het bestuur oordelen dat het maken van hogere kosten gerechtvaardigd is vanuit een gunstig rendementsperspectief. De afgelopen jaren is gewerkt aan het verlagen van de kosten die samenhangen met vermogensbeheer. In dit traject is voor een aantal portefeuille-onderdelen gekozen om deze bij een andere vermogensbeheerder onder te brengen. Met het overzetten van beleggingen zijn doorgaans kosten verbonden. Hierdoor duurt het enige tijd voordat de resultaten zichtbaar worden. In 2013 zijn de eerste resultaten zichtbaar en het bestuur verwacht dat in 2014 de kosten van het vermogensbeheer verder zullen dalen.

De Pensioenfederatie heeft aanbevelingen opgesteld over de mate waarin en de manier waarop fondsen hun uitvoeringskosten in beeld moeten brengen en daarover dienen te rapporteren.

Goed inzicht in alle kostencomponenten stelt een pensioenfondsbestuur in staat om daarover per doelgroep op maat gesneden te communiceren en verantwoording af te leggen. In het jaarverslag over 2011 heeft het pensioenfonds voor het eerst conform de aanbevelingen van de Pensioenfederatie een toelichting gegeven op vermogensbeheerkosten. In 2012 was de rapportage in zijn geheel conform de aanbevelingen.

In onderstaand overzicht wordt inzicht gegeven in de kosten van vermogensbeheer. Bij de beleggingskosten zijn de vergoedingen opgenomen die aan de vermogensbeheerders, adviseurs en custodian zijn betaald. Tevens zijn kosten opgenomen die vanuit de pensioenbeheerkosten toegerekend worden aan de vermogensbeheerkosten, zoals een deel van de kosten van het pensioenbureau en het bestuur

Bij het pensioenfonds is geen sprake van performance gerelateerde kosten.

Vermogensbeheerkosten per beleggingscategorie (x EUR 1.000)	Beheerkosten	Transactiekosten*	Totaal
Vastgoed	219	0	219
Aandelen **	248	11	259
Vastrentende waarden	449	343	792
Commodities	0	0	0
Overige beleggingen	0	26	26
Kosten overlay beleggingen	-27	241	214
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën	889	621	1.510
Kosten vermogensbeheer pensioenfonds en bestuursbureau	238	0	238
Overige vermogensbeheerkosten	0	0	0
Bewaarloon	18	0	18
Advieskosten vermogensbeheer	474	0	474
Overige kosten	154	0	154
Totaal overige vermogensbeheerkosten	884	0	884

* Gebaseerd op een schattingsmethodiek.

** Beleggingskosten aandelen welke ten laste van het rendement zijn gebracht.

Het gemiddeld belegd vermogen was in het boekjaar EUR 584.082. De totale kosten voor het vermogensbeheer, inclusief de kosten welke ten laste van het rendement zijn gebracht en inclusief de geschatte transactiekosten, waren 0,41% van het gemiddeld belegd vermogen. De aan de vermogensbeheerders betaalde vergoedingen en overige kosten bedragen hiervan

0,19%, de advieskosten bedragen 0,11% en de transactiekosten bedragen 0,11%. Bij een aantal beleggingscategorieën is de vergoeding die aan de beheerder betaald wordt in mindering gebracht op het rendement. De vermogensbeheerkosten zoals in de staat van baten en lasten in de jaarrekening opgenomen (EUR 941) betreffen de beheervergoedingen en administratie- en advieskosten die direct gefactureerd en betaald zijn. Dat betreft onder meer facturen van F&C, Florint, Kasbank en The Index People. Transactiekosten en kosten die in het rendement verdisconteerd zijn worden niet opgenomen in de staat van baten en lasten maar zijn verrekend in het netto rendement.

In bovenstaand overzicht zijn die betaalde vergoedingen wel opgenomen zodat de totale kosten goed inzichtelijk zijn. De afwijking met de vermogensbeheerkosten zoals deze in de jaarrekening zijn opgenomen wordt hierdoor verklaard.

	2013	2012
Totale kosten vermogensbeheer (x EUR 1.000)	2.394	2.660
Kosten als percentage van het beheerd vermogen exclusief transactiekosten	0,30%	0,37%
Kosten als percentage van het beheerd vermogen inclusief transactiekosten	0,41%	0,49%

2.12.6 Maatschappelijk verantwoord beleggen

Het pensioenfonds heeft een lange termijn beleggingsperspectief. Dit vertaalt zich in een lange termijn beleggingsbeleid waarvan de wens om verantwoord te beleggen een belangrijk onderdeel is. Het bestuur heeft een duidelijke focus op een verantwoord beleggingsbeleid. In 2013 heeft het bestuur haar bestaande beleid onder de loep genomen en aangescherpt. De basis hiervoor vormen de 'investment beliefs' van het bestuur die in 2013 bijgewerkt zijn.

Randvoorwaarde bij het verantwoord beleggen is dat het beleid te allen tijden beleggingstechnisch verantwoord is. We vinden dat bij verantwoord beleggen ook verantwoorde kosten horen. Het verantwoord beleggingsbeleid mag derhalve zeer beperkte meerkosten opleveren. Het bestuur gaat er vanuit dat de keuze om meer verantwoord te beleggen van maatschappelijke meerwaarde is en het rendement op lange termijn niet negatief beïnvloedt.

Het pensioenfonds heeft het verantwoord beleggingsbeleid als volgt ingevuld:

Sector uitsluitingen: We houden ons aan het wettelijk verbod op het investeren in bedrijven die clustermunitie produceren. Naast clustermunitie maken ook landmijnen, biologische en chemische wapens onderdeel uit van controversiële wapens. We streven ernaar om beleggingen in producenten van alle controversiële wapens uit te sluiten. Het beleggen in grondstoffen geschikt voor consumptie (zogenaamde 'soft commodities') wordt in verband gebracht met stijgende voedselprijzen en voedselschaarste. Hoewel sluitend bewijs hiervoor niet algemeen geaccepteerd is, kiezen we er veiligheidshalve voor om niet te beleggen in grondstoffen die geschikt zijn voor consumptie. Dit betreft onder andere maïs, graan en soja.

Norm uitsluitingen: In het beleggingsbeleid streven we ernaar om bedrijven die de UN Global Compact principes over mensenrechten, werkomstandigheden, anti-corruptie en milieu schenden uit de beleggingsportefeuille te weren.

Implementatie: We besteden het vermogensbeheer uit aan gespecialiseerde partijen. Bij het invullen van de beleggingsportefeuille is het pensioenfonds afhankelijk van het aanbod door externe vermogensbeheerders. Gegeven dit aanbod streeft ons fonds ernaar een zo goed mogelijk passend verantwoord beleggingsbeleid te implementeren.

We kiezen voor het uitsluiten van de sectoren die als onwenselijk zijn aangemerkt en op basis van de UN Global Compact. In het selectieproces van een beleggingsoplossing wegen deze twee elementen zwaar mee. Ook bij toekomstige selectie van vermogensbeheerders zal de UN Principles for Responsible Investment (UN PRI) als selectiecriteria worden opgenomen. De UN PRI zijn principes over de implementatie, promotie en communicatie van verantwoord beleggen onder institutionele investeerders.

Communicatie: We kiezen voor beleggingsoplossingen die beheerd worden door externe vermogensbeheerders. Hiermee ligt het stemrecht op bijvoorbeeld aandeelhoudersvergaderingen bij de vermogensbeheerders. Wij verlangen van onze

vermogensbeheerders dat zij op een zorgvuldige wijze het stemrecht uitoefenen in het belang van het pensioenfonds en in overeenstemming met ons verantwoord beleggingsbeleid. Bij de selectie van vermogensbeheerders is dit een selectie criterium.

Het bestuur vindt het van groot belang transparant te zijn en relevante informatie te delen met belanghebbers.

Het pensioenfonds heeft de ambitie om het verantwoord beleggingsbeleid over alle beleggingscategorieën uit te rollen. Circa 80% van de aandelenportefeuille voldoet reeds aan deze ambitie. In 2014 zal 100% van de aandelenportefeuille hieraan voldoen.

De beleggingen in wereldwijde bedrijfsobligaties worden momenteel gefilterd op bedrijven die gelieerd zijn aan cluster munitie en landmijnen. We streven er naar het volledige uitsluitingsbeleid in de toekomst ook te betrekken op de bedrijfsobligaties. In de huidige allocatie van staatsobligaties wordt er alleen geïnvesteerd in staatsobligaties van Europese landen. Met andere woorden, er wordt niet geïnvesteerd in staatsobligaties van landen met een controversieel regime. Voor wat betreft investeringen in vastgoed worden acquisities door vermogensbeheerder Syntrus Achmea Real Estate & Finance getoetst aan de Global Real Estate Sustainability Benchmark (GRESB). Daarbij wordt gestuurd op de verbetering van energieprestaties en worden afspraken gemaakt met huurders over duurzaam gebruik en onderhoud van het vastgoed.

2.12.7 Beleggingen in Nederland

Het pensioenfonds heeft als taak om op een solide en prudente manier het vermogen te beheren. Vanuit deze taak past het aanbrengen van een brede geografische spreiding van de beleggingen. Aan de andere kant investeert het pensioenfonds graag in Nederland. Hiermee wil het pensioenfonds bijdragen aan een sterke en groeiende Nederlandse economie

Van het totale vermogen is circa 14% in Nederland belegd. Van de Nederlandse beleggingen bestaat circa 40% uit Nederlandse staatsobligaties, 35% uit hypotheekleningen verstrekt aan zowel particuliere huizenbezitters als ondernemingen, het restant bestaat uit vastgoedbeleggingen, aandelenbeleggingen en bedrijfsobligaties.

2.13 Risicoparagraaf

2.13.1 Risicomanagement

Het bestuur heeft een intern risicobeheersings- en controlesysteem ten behoeve van de risico's waaraan het pensioenfonds zich ziet blootgesteld. Het risicomanagementbeleid is vastgelegd in de ABTN om de positie en functie van risicomanagement binnen het pensioenfonds te verankeren. De doelstellingen van dit beleid kunnen in het kort worden samengevat als: vaststellen van de norm en de tolerantiegrens, beheersen van de risico's en verantwoording van het risicomanagement door het bestuur.

Voor toepassing van Integraal risicomanagement wordt een methode toegepast die zich uit in een risicomanagement cyclus op kwartaalbasis. Bij deze methode worden doelstellingen en risicoprofiel vastgesteld op basis van de norm en de tolerantiegrens. Dit risicoprofiel wordt aangepast indien de risicopreferentie van het pensioenfonds wijzigt. De norm geeft aan welke positie gewenst is, een tolerantiegrens geeft aan welke positie nog acceptabel is.

Er worden tolerantiegrenzen onderscheiden voor risico's met directe impact op de solvabiliteitspositie en een tolerantiegrens voor risico's met indirecte financiële impact. Het belang van de risico's met directe financiële impact is groter door hun directe invloed op de solvabiliteitspositie.

Op basis van een ConFirm-analyse onderscheidt het pensioenfonds tien specifieke risicogebieden:

- matchingrisico
- marktrisico
- kredietrisico
- verzekeringstechnisch risico
- omgevingsrisico
- juridisch risico
- integriteitsrisico
- uitbestedingsrisico bestuursondersteuning
- uitbestedingsrisico vermogensbeheer

- uitbestedingsrisico administratie

Financieel risicobeheer

In de jaarrekening wordt uitgebreid ingegaan op het financiële risicobeheer. De custodian van het pensioenfonds rapporteert maandelijks over de integrale performance van de vermogensbeheerportefeuille. Daarnaast beschikt het bestuur over een digitaal vermogensbeheerdashboard dat op dagbasis geactualiseerd wordt. De custodian verzorgt op basis van internationale standaarden (GIPS/AIMR) rendementsberekeningen zowel per fonds als op totaalniveau. Voor een goede beoordeling wordt hierbij gebruik gemaakt van benchmarks. Door middel van een attributie analyse wordt aangegeven wat de oorzaak van de eventuele under- of outperformance is geweest. De attributieanalyse wordt onderverdeeld naar allocatie-, selectie- of valuta-effect. In de performance rapportage wordt tevens een ex-post risicoanalyse opgenomen. Aan de hand van historische rendementen worden de toekomstige risico's van de beleggingen in kaart gebracht.

Tevens wordt door de custodian aan het bestuur middels een compliance monitor op dagbasis (post-trade) gerapporteerd over controles van de vermogensbeheerportefeuille aan de beleggingsrichtlijnen die het pensioenfonds is overeengekomen met de verschillende vermogensbeheerders. Het betreft onder meer de volgende controles:

- valuta
- kredietrisico
- regio
- duration
- rating
- looptijd

Tevens wordt het bestuur middels een risicomonitor op kwartaalbasis door de custodian geïnformeerd over de risico's van de beleggingen enerzijds en de pensioenverplichtingen anderzijds. In de rapportage komen analyses aan de orde over onder meer de dekkingsgraad, het herstelplan, de verplichtingen, rente- en aandelenrisico en performance. Daarnaast wordt de solvabiliteit getoetst en worden scenario analyses en stress test uitgevoerd.

Operationeel risicobeheer

In het risicomanagementbeleid wordt ingegaan op de volgende aspecten:

- doelstelling van het risicomanagementbeleid
- het integraal risicomanagement
- de governancestructuur
- de rollen en taken binnen het integrale risicomanagement
- de resultaten van de uitgevoerde risicoanalyses
- de prioriteiten en actiepunten

De portefeuillehouders Risicomanagement & Financiën zijn verantwoordelijk voor het monitoren van het risicomanagement en rapporteren op kwartaalbasis. Ze laten zich daarbij ondersteunen door het bestuursbureau.

In het verslagjaar heeft het bestuur in dat kader onder meer risico's geïnventariseerd en scenario's geschetst indien niet voldaan wordt aan de representativiteitstoets voor de verplichtstelling. Daarnaast heeft het bestuur alle werkgevers in het bestand van de pensioenadministratie laten toetsen of deze onder de verplichtstelling vallen of niet. Ook is een bestandsvergelijking gedaan van werkgevers in de binnenvaart om te toetsen of er mogelijk werkgevers onterecht niet verplicht aangesloten zijn. Dit is van belang in het kader van 'geen premie wel recht'-wetgeving. Ten aanzien van de juistheid en correctheid van werkgeversmutaties zijn in boekjaar extra looncontroles uitgevoerd met als doel eventuele onzuiverheden in premies te elimineren. In dat kader is ook gebruik gemaakt van een bestandsvergelijking met het UWV. In 2014 wordt hier nader gevolg aan gegeven. De mutatie van administratief systeem door de uitvoerder heeft het bestuur actief gemonitord middels participatie in 6-wekelijkse voortgangsoverleggen. Tevens zijn een aantal bijzondere historische mutaties geaudit, zoals die van arbeidsongeschikte deelnemers. Dit heeft tot een aantal door te voeren correcties geleid, waarvan de pensioenuitvoerder de herstellkosten op zich heeft genomen.

Het bestuur heeft verder zorgvuldigheid in acht genomen ten aanzien van communicatie aan deelnemers over de doorgevoerde verlaging van pensioenaanspraken in 2013 en de mogelijkheid dat dit in 2014 nogmaals aan de orde zou zijn. Ook een project bij

de pensioenuitvoerder ten aanzien van gegevensinwinning van mutaties van werkgevers en verwerking van deze gegevens op de kwartaalpremie-nota's is strak gemonitord. Een specifiek risico betrof de wijze waarop oude reglementen buiten werking gesteld moesten worden dat aan de orde kwam bij het nieuwe pensioenreglement met een ingangsdatum op leeftijd 67 dat in 2013 van kracht werd. Tenslotte heeft het bestuur een implementatieplan opgesteld om op zorgvuldige wijze en tijdig te kunnen voldoen aan de wet versterking bestuur pensioenfondsen.

2.13.2 Vereist eigen vermogen

Om de pensioentoezeggingen te kunnen nakomen moet een pensioenfonds beschikken over een vereist eigen vermogen. Met het vereist eigen vermogen voldoet het pensioenfonds aan de mogelijkheid om een aantal specifieke risico's te kunnen opvangen. In een wettelijk gestandaardiseerde methode is vastgelegd hoe getoetst kan worden of het vereiste eigen vermogen aanwezig is. Voor de berekening van het Vereist Eigen Vermogen wordt de zogenoemde wortelformule uit het standaard model van DNB toegepast. Deze wortelformule is een functie van de afzonderlijke eisen voor de risicocategorieën. Het standaard model kent vastgestelde scenario's (schokken) voor de financiële risicocategorieën, te weten het renterisico (S1), zakelijke waarden risico (S2), valutarisico (S3), grondstoffen risico (S4), kredietrisico (S5) en verzekeringstechnisch risico (S6). De beleggingen voor risico fonds zijn bepaald op basis van de gegevens zoals opgenomen in de beleggingsadministratie van de custodian van het pensioenfonds.

De marktwaarde van de verplichtingen wordt berekend op basis van het door het nominale kasstroomprofiel van de verplichtingen. De nominale kasstromen worden verdisconteerd tegen de door DNB voorgeschreven rentetermijnstructuur (RTS: zero-coupon, swap curve). De marktwaarde van de verplichtingen wordt vastgesteld op basis van de DNB Notie "Vaststelling methode rentetermijnstructuur FTK" per 30 september 2012 (UFR Methodiek).

Ultimo 2013 is het aanwezige vermogen lager dan het vereiste eigen vermogen volgens het standaard model.

Rotterdam, 26 juni 2014

Het bestuur van de Stichting Bedrijfspensioenfondsen voor de Rijn- en Binnenvaart

De heer H.J.A.H. Hylkema

De heer C.H. Blokzijl

De heer H. van der Knaap

De heer M. Vos

De heer M.H.W. van Dam

De heer M.J.M. Koning

De heer R.W. Vlietman

De heer G. Kester

3 Verslag van het verantwoordingsorgaan

3.1 Verslag van het verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan (VO) van het pensioenfonds is met ingang van 1 januari 2008 ingesteld. Het VO heeft 6 leden, 4 daarvan zijn de leden van de deelnemersraad (met de mogelijkheid van inzet van 1 van de reserve deelnemersraadleden) en 2 leden zijn werkgeversvertegenwoordigers (nog steeds 1 vacature sinds juni 2010).

Op basis van de uitgangspunten van goed pensioenfondsbestuur (Pension Fund Governance) van de Stichting van de Arbeid, heeft het bestuur van het pensioenfonds de werkwijze van het verantwoordingsorgaan in een reglement vastgelegd. Hierin zijn de frequentie van het overleg met het bestuur, het recht op informatie en overleg met externe deskundigen, de te behandelen onderwerpen met betrekking tot het beleid alsmede de verantwoording van het VO vastgesteld.

Het bestuur legt verantwoording af aan het VO over het beleid en de wijze waarop het is uitgevoerd. Tevens legt het bestuur verantwoording af over de naleving van de principes voor goed pensioenfondsbestuur zoals vastgesteld door de Stichting van de Arbeid.

Het VO heeft de bevoegdheid een oordeel te vormen over het handelen van het bestuur, over het door het bestuur uitgevoerde beleid, alsmede over beleidskeuzes voor de toekomst.

Het VO baseert zijn oordeel op het jaarverslag van het fonds, de jaarrekening, de bevindingen van het intern toezicht en de overige informatie.

Het oordeel van het VO wordt ten minste éénmaal per jaar schriftelijk vastgelegd en samen met de reactie van het bestuur daarop op korte termijn bekendgemaakt aan de bij het VO betrokken belangengroepen en daarnaast geplaatst op de website van het pensioenfonds.

Daarnaast worden voornoemde gegevens opgenomen in het jaarverslag van het pensioenfonds waar het oordeel betrekking op heeft.

Het VO heeft een adviesrecht ten aanzien van:

- Het vaststellen en wijzigen van de vergoedingsregeling voor bestuursleden;
- Het wijzigen van het beleid ten aanzien van het verantwoordingsorgaan;
- De vorm, inrichting en samenstelling van het intern toezicht;
- Het vaststellen en wijzigen van een interne klachten- en geschilprocedure;
- Het vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid.

Onderlinge vergaderingen en Bestuursoverleg

In het verslagjaar 2013 is drie keer onderling vergaderd. In de laatste maanden van 2013 was sprake van 2 vacatures aan werkgeverszijde, waardoor het verantwoordingsorgaan in die periode feitelijk geen besluiten heeft kunnen nemen c.q. adviezen geven aan het bestuur en niet in vergadering bijeen is geweest. Met de komst van de heer Lans begin 2014 is deze situatie geëindigd.

Het verantwoordingsorgaan heeft een keer overleg gehad met (een delegatie van) het bestuur. In deze bijeenkomst werd in juni 2013 gesproken over het jaarverslag 2012 en over het voorgenomen bestuursbesluit om de vergoedingsregeling voor bestuursleden met ingang van 1 januari 2013 aan te passen. Het verantwoordingsorgaan heeft hierover na overleg met het bestuur een positief advies gegeven. Begin 2014 heeft het verantwoordingsorgaan het rapport van de visitatiecommissie ontvangen over 2013. Het rapport is in maart 2014 besproken met een bestuursdelegatie.

Verder neemt de heer Rotgans deel aan de overleggen van de portefeuillehouders communicatie. Op die manier is de heer Rotgans nauw betrokken geweest bij het opstellen van het nieuwe communicatiebeleidsplan 2013-2015.

Daarnaast is het VO door het bestuur op de hoogte gesteld van:

- Dekkingsgraad en herstelplan;
- Aanpassing van de pensioenregeling per 1 januari 2013;
- Verlaging pensioenaanspraken per 1 april 2013;
- Besluitvorming over de parameters 2014;
- (Voortgang van de) implementatie van aanstaande nieuwe wetgeving (nFTK, nieuw Witteveen kader, Wet versterking bestuur en Code pensioenfondsen);
- Representativiteit in de branche;
- Financiële en actuariële analyses;
- Toekomstdiscussie;
- Beleggingsplan 2014;
- Beleid Maatschappelijk Verantwoord Beleggen;
- Overgang naar een nieuw administratiesysteem per 1 januari 2013.

Bevindingen en conclusies

1. Communicatie: Het beleid en plan gaan er van uit dat er meer elektronisch zal worden gecommuniceerd. De kosten hiervan zullen moeten worden afgewogen tegen de anders gemaakte kosten van schriftelijke communicatie.
2. Toekomst pensioenfonds en Representativiteit : Het verantwoordingsorgaan is van mening dat deze zaken nauw samenhangen. Dit blijft, ondanks dat de staatssecretaris in 2014 de verbindend verklaring heeft gehandhaafd, een groot punt van aandacht. Het verantwoordingsorgaan ziet geen voortgang in besprekingen met andere pensioenfondsen over fusie en/of samenwerking, wat zij betreurt.
3. Nieuwe wetgeving en Governance: Een modern pensioenfonds dient mee te gaan in de veranderende samenleving. Daarom is een vorm van professionalisering noodzakelijk. Het verantwoordingsorgaan zal zich dan ook verder verdiepen in goede medezeggenschap en controle namens de deelnemers.
4. Beleggingsbeleid: In de loop van 2013 zijn de eerste resultaten zichtbaar geworden van het aangepaste beleggingsbeleid. Het verantwoordingsorgaan is van mening dat het bestuur hiermee op de goede weg is.
5. Vergoedingsregeling bestuur: Door de noodzakelijke professionalisering wordt er meer tijd en aandacht voor het fonds gevraagd van bestuurders. De aangepaste vergoedingsregeling wordt door het verantwoordingsorgaan gezien als een noodzakelijk gevolg hiervan. Het verantwoordingsorgaan houdt echter het bestuur ook hier aan een prudent beleid op kosten.

Oordeel

Het verantwoordingsorgaan is van mening dat het bestuur in het verslagjaar wederom een zorgzaam, opbouwend en kostenbewust beleid heeft gevoerd, waarbij de belangen van alle betrokkenen evenwichtig zijn afgewogen.

Rotterdam, 26 juni 2014

Het verantwoordingsorgaan van de Stichting Bedrijfspensioenfondsen voor de Rijn- en Binnenvaart

De heer J. Broer (vice-voorzitter)

De heer D. W. Rotgans (secretaris)

De heer M.W. van de Bogaard

De heer G. Schenk

De heer S. Lans

3.2 Reactie bestuur

Hierbij reageert het bestuur op het verslag van het verantwoordingsorgaan 2013 dat in de gezamenlijke vergadering van 26 juni 2014 is besproken.

Het bestuur deelt het door het verantwoordingsorgaan genoemde aandachtspunt van het voeren van prudent beleid op kosten. Het bestuur maakt daarin geen onderscheid naar onderdelen van de totale pensioenuitvoering. In 2014 worden door het bestuur diverse aanbestedingstrajecten uitgevoerd op het gebied van pensioenbeheer, die niet alleen zijn bedoeld om de kwaliteit nog verder te verbeteren, maar ook om de kosten te beheersen. Eerder zijn al goede resultaten behaald op het gebied van vermogensbeheer, wat ook door het verantwoordingsorgaan wordt onderkend. Deze lijn is en wordt in 2014 door het bestuur voortgezet.

Met de (tijdige) implementatie van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen per 1 juli 2014, inclusief het aanstellen van een permanente Raad van Toezicht, heeft het bestuur begin 2014 een verdere stap in het verbeteren van de governance gezet. De keuze voor het paritaire bestuursmodel is een weloverwogen keuze geweest van het bestuur, gesteund door CAO-partijen, de deelnemersraad en het verantwoordingsorgaan. Het betrof in feite een bevestiging van de eerdere keuze voor het paritaire bestuursmodel. Er bestaat een mogelijkheid om voor een ander bestuursmodel te kiezen als daartoe aanleiding is. De mate waarin het bestuur in staat is om het pensioenfonds goed te kunnen besturen is een van de graadmeters als het gaat om de oriëntatie op de toekomst, net zoals onder andere de kosten, de financiële positie en de omvang van het pensioenfonds dat zijn. Voor het bestuur is zowel de middellange termijn toekomst van het pensioenfonds als de representativiteit een groot strategisch thema waar het zich op richt. In 2014 onderneemt het bestuur verdere stappen op deze thema's.

Het verantwoordingsorgaan heeft zijn taak op zorgvuldige wijze uitgevoerd. Het bestuur bedankt het verantwoordingsorgaan voor het positieve oordeel, de weloverwogen conclusies en de constructieve samenwerking over het afgelopen jaar.

4 Visitatie 2013

4.1 Samenvatting en aanbevelingen visitatiecommissie

Hieronder is de samenvatting uit het rapport van de visitatiecommissie over het jaar 2013 integraal opgenomen.

Het bestuur van de Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Rijn- en Binnenvaart heeft opdracht gegeven om in het kader van intern toezicht een visitatie uit te voeren over het jaar 2013. Wij kregen deze opdracht ook voor het jaar 2012, en hebben daarom kunnen onderzoeken of en hoe de aanbevelingen uit het vorige visitatierapport navolging hebben gekregen. Verder hebben wij ons in ons toezicht gericht op een aantal speerpunten. Daartoe behoorden het beoordelen van de beleids- en bestuursprocessen, vooral ook waar het de aansturing van de uitbesteding betreft, en de wijze waarop door het bestuur wordt omgegaan met de risico's op de langere termijn. Daarnaast is er bijzondere aandacht besteed aan de advisering met betrekking tot vermogensbeheer en de governance van het fonds.

Een van de belangrijkste risico's van dit pensioenfonds, waarover wij ook in onze vorige rapportage al zorg uitspraken, vormt de representativiteit van sociale partners betrokken bij de verplichtstelling. Het draagvlak bij met name werkgevers is nog altijd (te) laag, en er is geen algemeen verbindend verklaarde CAO. In 2014 zal het ministerie van sociale zaken en werkgelegenheid een representativiteitstoets uitvoeren. Wanneer deze niet de vereiste uitkomsten laat zien, zal dat verstrekkende consequenties kunnen hebben voor de verplichtstelling van het fonds, en daarmee voor het voortbestaan daarvan. Gelukkig zijn er maatregelen genomen om het tij te keren. Er is een nieuwe branchevereniging opgericht, welke samenwerking is aangegaan met een reeds bestaande werkgeversvereniging. De intentie is om de betrokkenheid van werkgevers en daarmee de representativiteit te vergroten. Het bestuur van het fonds heeft daarin een belangrijke, proactieve rol gespeeld, en daarmee invulling gegeven aan zijn verantwoordelijkheid voor het fonds en zijn deelnemers. Hierbij wordt opgemerkt dat het bestuur in hoge mate afhankelijk is van het handelen (of niet handelen) van sociale partners. In dit verband is ook de rol van het bestuur in het overleg met andere 'natte' fondsen van belang. Het bestuur realiseert zich dat samenwerking met andere pensioenfondsen essentieel is om continuïteit en stabiliteit van het fonds te borgen. De pensioenwereld laat een voortgaande consolidatie zien, en deze zal zeker niet voorbij gaan aan een betrekkelijk klein fonds als dat van Rijn- en Binnenvaart, zeker nu de financiële positie van het fonds te wensen overlaat, en er al lange tijd niet meer geïndexeerd is.

Ook de toenemende focus op uitvoeringskosten en de sterke roep om risicobeheersing zijn belangrijke drijvers om te komen tot schaalvergroting en verdergaande professionalisering. Wij bevelen het bestuur aan om voorbereid te zijn op toenemende aandacht voor en discussie over de hoogte van de uitvoeringskosten. Daarbij zal zeker gebruik worden gemaakt van benchmarks. Een andere aanbeveling is na te denken over een fall back-scenario voor het geval de verplichtstelling onverhoopt komt te vervallen. Op dit moment is er al een risico dat werkgevers uit het fonds stappen, omdat de Z-score niet voldoende is. De vergroting van de betrokkenheid en verantwoordelijkheid van sociale partners is ook hier onontbeerlijk.

Wat betreft de aansturing van de uitbesteding aan Syntrus Achmea blijkt uit de door ons gevoerde gesprekken dat de relatie met de uitvoeringsorganisatie verbeterd is. Uit de stukken lijken we te kunnen opmaken dat de aangeleverde beleidsnotities niet altijd direct duidelijk en volledig zijn, en dat ook de snelheid van de organisatie soms te wensen overlaat. Wij bevelen het bestuur aan om samen met het bestuursbureau aan te sturen op een expliciete evaluatie van de dienstverlening, waarbij de verwachtingen duidelijk(er) worden gemaakt, en afspraken worden gemaakt over te realiseren verbeteringen. Bij die gelegenheid kan ook de set van SLA's volledig worden gemaakt. Verder is een hogere frequentie van de ALM-studie gewenst, gelet op de toegenomen dynamiek.

Wat betreft de uitbesteding van vermogensbeheer lijkt de rol van Index People bij te dragen aan een strakkere regie op de verschillende bij de beleggingen betrokken partijen.

Ten aanzien van de governance van het fonds menen wij dat de keuze die is gemaakt voor het aanstellen van portefeuillehouders geleid heeft tot gerichte aandacht en meer focus. We bevelen aan de rolverdeling tussen eerste en tweede portefeuillehouder verder uit te werken. Verder is in de verslaglegging van de bestuursvergaderingen niet altijd de (volledige) inhoudelijke afweging bij de besluitvorming terug te vinden. Wij vragen het bestuur hier aandacht aan te schenken. Vanuit de gesprekken die wij voerden met leden van de deelnemersraad en het verantwoordingsorgaan, kwam de wens naar voren vaker in gesprek te kunnen gaan met leden van het bestuur. Wij geven het bestuur in overweging om een delegatie uit het bestuur aanwezig te laten zijn bij de vergaderingen van deelnemersraad en verantwoordingsorgaan. Uiteraard dient het fonds de nodige maatregelen te treffen om op 1 juli 2014 te kunnen voldoen aan de eisen van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen. Een plan van aanpak zou onder meer moeten voorzien in maatregelen met betrekking tot versterking van de geschiktheid van bestuurders en de continuïteit van de besturing, de inrichting van een Raad van Toezicht, de vertegenwoordiging van pensioengerechtigden in het bestuur etc. Uiteraard dient het 'Transparantiedocument' dat op de website van het fonds staat, en waarin de hoofdlijnen van het pension fund governance-beleid is opgenomen, aangepast te worden aan de nieuwe situatie per 1 juli 2014.

4.2 Reactie bestuur

Hieronder is de reactie van het bestuur op de door de visitatiecommissie in haar rapport genoemde onderwerpen c.q. aanbevelingen opgenomen.

1. *Representativiteit, verplichtstelling*

Wij delen de mening van de visitatiecommissie, dat een van de belangrijkste risico's is, dat de verplichtstelling door de Minister van SZW wordt ingetrokken wegens onvoldoende representativiteit van sociale partners. Wij hebben in 2013 in dit dossier een belangrijke, proactieve rol gespeeld, en daarmee invulling gegeven aan onze verantwoordelijkheid voor het fonds en onze deelnemers. In 2014 zullen wij dit onverminderd blijven doen. Wij trachten de betrokkenheid en verantwoordelijkheid van sociale partners waar mogelijk te vergroten. Daarnaast hebben wij begin 2014 enkele (fall back) scenario's nader uitgewerkt voor het geval de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid besloten zou hebben tot intrekking van de verplichtstelling, als de herhalingstoets van de representativiteit leidt tot een onvoldoende resultaat. Uiteindelijk is de verplichtstelling behouden gebleven.

2. *Samenwerking met andere fondsen*

Wij realiseren ons dat samenwerking met andere pensioenfondsen essentieel is om continuïteit en stabiliteit van ons fonds te borgen. De visitatiecommissie spreekt in haar rapport uit, dat ons fonds te klein lijkt om op termijn zelfstandig te kunnen voortbestaan. Ons fonds heeft te maken met meerdere risico's en onzekerheden en ook de druk vanuit de toezichthouder neemt toe. De urgentie is duidelijk.

Nadat begin 2014 duidelijk werd dat een initiatief voor samenwerking tussen enkele pensioenfondsen in de 'natte' sector, waaronder ons fonds, niet slaagde, hebben wij besloten om een eigen koers te varen en direct te versnellen. Ons doel is om nog in 2014 een advies uit te brengen aan de sociale partners in onze branche over de toekomst van ons fonds.

3. *Hoogte uitvoeringskosten*

De visitatiecommissie beveelt ons aan om voorbereid te zijn op de toenemende aandacht voor en discussie over de hoogte van de uitvoeringskosten. Wij zijn in toenemende mate kostenbewust. In dat kader nemen wij in 2014 de kosten over het volledige spectrum van de dienstverlening onder de loep en zullen wij voor de belangrijkste onderdelen van de uitbestede onderdelen van de dienstverlening een aanbestedingstraject doen.

4. *Aansturing uitbesteding pensioenadministratie*

De visitatiecommissie beveelt ons aan om samen met het bestuursbureau aan te sturen op een expliciete evaluatie van de dienstverlening door Syntrus Achmea. De aangeleverde beleidsnotities zijn niet altijd direct duidelijk en volledig, en ook de snelheid van de organisatie laat soms te wensen over. Hoewel onze relatie met Syntrus Achmea Pensioenbeheer in 2013 aanzienlijk is verbeterd, zijn de constatering van de visitatiecommissie naar onze mening terecht. In dat kader hebben wij de overeenkomst met Syntrus Achmea pro forma opgezegd per eind 2014 en zullen wij in 2014 met Syntrus Achmea evalueren, waarbij wij onze verwachtingen duidelijk(er) zullen maken, en afspraken zullen maken over te realiseren verbeteringen.

5. *ALM-studie(s)*

De visitatiecommissie merkt op dat een hogere frequentie van de ALM-studie gewenst is, gelet op de toegenomen dynamiek. Wij kunnen deze opmerking plaatsen in de context van de (markt)omstandigheden van de afgelopen jaren. In de eerste helft van 2014 zal een nieuwe ALM-studie worden uitgevoerd, die rekening houdt met nieuwe wetgeving als het gaat om enerzijds het fiscale en anderzijds het financieel toetsingskader. De randvoorwaarde om deze ALM-studie goed te verrichten is evenwel, dat de wetgever op korte termijn komt met de toegezegde nieuwe wetgeving. Door middel van updates van de ALM-studie zal bij belangrijke wijzigingen van de (markt)omstandigheden tussentijds worden getoetst of de financiële opzet nog steeds voldoet, dan wel aanleiding geeft tot bijstelling.

6. *Rol van vermogensadviseur*

De visitatiecommissie is positief over onze vermogensbeheeradviseur The Index People (TIP). De rol van TIP lijkt volgens de visitatiecommissie bij te dragen aan een strakkere regie op de verschillende bij de beleggingen betrokken partijen. Waar mogelijk zullen wij de rol van TIP nader fine tunen.

7. *Portefeuillehoudersmodel*

Ten aanzien van de governance van ons fonds is de visitatiecommissie van mening, dat onze keuze voor het aanstellen van portefeuillehouders heeft geleid tot gerichte aandacht en meer focus. De visitatiecommissie beveelt ons aan om de rolverdeling tussen eerste en tweede portefeuillehouder verder uit te werken.

Met ingang van 1 januari 2013 hanteren wij een nieuw bestuursmodel met vier verschillende portefeuilles. Per portefeuille is uit het midden van het bestuur een eerste en een tweede portefeuillehouder aangesteld. Wij onderschrijven de aanbeveling van de visitatiecommissie en zullen de rolverdeling tussen eerste en tweede portefeuillehouder nader uitwerken en verduidelijken.

8. *Verslaglegging*

De visitatiecommissie constateert dat het accent in de verslaglegging van onze vergaderingen relatief veel ligt op de procedurele gang van zaken. Wij nemen de suggestie van de visitatiecommissie ter harte om daarin voortaan meer aandacht te besteden aan de weergave van de inhoudelijke discussie tijdens de bestuursvergaderingen, met name waar het de evenwichtige belangenweging betreft.

9. *Contact met deelnemersraad en verantwoordingsorgaan*

De leden van de deelnemersraad en het verantwoordingsorgaan hebben tijdens het onderzoek van de visitatiecommissie aangegeven, dat zij de relatie met ons bestuur versterkt vinden. Een wens is nog wel dat bestuursleden vaker aanwezig zijn bij hun vergaderingen.

Als te doen gebruikelijk vinden ook in 2014 periodiek gezamenlijke overleggen plaats met de deelnemersraad en het verantwoordingsorgaan, waarbij vanuit het bestuur wordt gezorgd voor een goede bezetting. Daarnaast is op verzoek van de deelnemersraad en het verantwoordingsorgaan een gezamenlijke heisessie gepland en zullen wij vaker ad hoc bij vergaderingen van (nu nog) de deelnemersraad en (vanaf 1 juli 2014 alleen nog) het verantwoordingsorgaan aanwezig zijn om onderwerpen van de bestuurstafel toe te lichten.

10. *Wet versterking bestuur pensioenfondsen*

De visitatiecommissie wijst terecht op de noodzaak om per 1 juli 2014 te voldoen aan de eisen vanuit de Wet versterking bestuur pensioenfondsen. In dat kader hebben wij in december 2013 een implementatieplan vastgesteld met daarin een strakke planning waar vanuit het (dagelijks) bestuur strak op wordt gestuurd. Ook passen wij ons transparantiedocument aan, waarin de hoofdlijnen van ons governancebeleid zijn opgenomen.

5 De jaarrekening

In dit hoofdstuk presenteert het bestuur van de Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Rijn- en Binnenvaart statutair gevestigd te Rotterdam de jaarrekening over boekjaar 2013 eindigend op 31 december 2013. In hoofdstuk 6 Overige gegevens volgen de verklaringen van de certificerend actuaire en van de accountant van het pensioenfonds. De in dit hoofdstuk vermelde bedragen zijn in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven.

5.1 Balans per 31 december

(Na voorgestelde bestemming van het saldo van baten en lasten)

(x € 1.000)	Toelichting *)	2013 EUR	2012 EUR
Activa			
Vastgoedbeleggingen		47.450	51.448
Aandelen		186.062	161.740
Vastrentende waarden		365.342	353.601
Derivaten		4.973	6.288
Overige beleggingen		601	2.986
Beleggingen voor risico fonds	5.5.1	<u>604.428</u>	<u>576.063</u>
Vorderingen en overlopende activa	5.5.2	3.512	4.223
Overige activa	5.5.3	<u>1.186</u>	<u>579</u>
		609.126	580.865
Passiva			
Stichtingskapitaal en reserves	5.5.4	51.179	14.541
Technische voorzieningen	5.5.5	545.286	563.642
Overige schulden en overlopende passiva	5.5.6	<u>12.661</u>	<u>2.682</u>
		609.126	580.865
*) De nummering verwijst naar de toelichting			
Dekkingsgraad op basis van FTK (in %)	5.5.4	%	%
		105,8	99,5

5.2 Staat van baten en lasten

<i>(x € 1.000)</i>	Toelichting	2013	2012
		EUR	EUR
Baten			
Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)	5.6.1	27.680	28.254
Beleggingsresultaten risico fonds	5.6.2	7.585	73.976
		35.265	102.230
Lasten			
Pensioenuitkeringen	5.6.3	12.880	12.140
Pensioenuitvoeringskosten	5.6.4	2.786	2.398
Mutatie technische voorzieningen:			
· Pensioenopbouw	5.6.5	17.957	18.515
· Indexering en overige toeslagen	5.6.6	-	-
· Inkoop uit hoofde van Overgangsregeling 2007	5.6.7	2.123	3.450
· Korting van aanspraken en rechten	5.6.8	-	-8.431
· Rentetoevoeging	5.6.9	2.001	7.875
· Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	5.6.10	-12.995	-11.919
· Wijziging marktrente	5.6.11	-20.268	30.368
· Wijziging overige actuariële uitgangspunten	5.6.12	1.891	18.906
· Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	5.6.13	-1.476	14
· Overige mutatie voorziening pensioenverplichtingen	5.6.14	-7.589	-5.345
		-18.356	53.433
Saldo overdrachten van rechten	5.6.13	1.317	27
		-1.373	67.998
Saldo van baten en lasten		36.638	34.232

Samenvatting van de actuariële analyse

<i>(x € 1.000)</i>	2013	2012
	EUR	EUR
Premieresultaat	3.749	7.221
Interestresultaat	25.852	35.733
Overig resultaat	7.037	-8.722
Saldo van baten en lasten	36.638	34.232

Bestemming van het saldo van baten en lasten

<i>(x € 1.000)</i>	2013	2012
	EUR	EUR
Algemene reserve	34.252	33.667
Bestemmingsreserve overgangsregeling 2007	2.386	565
Saldo van baten en lasten	36.638	34.232

5.3 Kasstroomoverzicht

<i>(x € 1.000)</i>	2013	2012
	EUR	EUR
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premies	28.304	27.560
Ontvangen waardeoverdrachten	-1	3
Betaalde pensioenuitkeringen	-12.828	-12.118
Betaalde waardeoverdrachten	-303	-30
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-2.732	-2.299
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	12.440	13.116
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Verkopen en aflossingen van beleggingen	254.980	151.989
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	4.061	5.908
Aankopen beleggingen	-280.875	-151.828
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-941	-1.693
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	-22.775	4.376
Mutatie liquide middelen	-10.335	17.492
Stand liquide middelen per 1 januari	18.319	827
Stand liquide middelen per 31 december *)	7.984	18.319

*) De liquide middelen zijn als volgt opgebouwd:

- deel opgenomen onder de Beleggingen voor risico fonds	6.798	17.740
- overige liquide middelen (opgenomen onder de Overige activa)	1.186	579
	7.984	18.319

5.4 Algemene toelichting

5.4.1 Inleiding

Het doel van het pensioenfonds is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden; tevens verstrekt het pensioenfonds uitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers. Deze doelstelling is nader uitgewerkt in onder andere de statuten, het pensioenreglement, de uitvoeringsovereenkomst en de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota van Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Rijn- en Binnenvaart, statutair gevestigd te Rotterdam. Het fonds geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregeling van de in de branche Rijn- en Binnenvaart verplicht aangesloten werkgevers. Het pensioenfonds geeft invulling aan de uitvoering van de in de branche verplicht gestelde pensioenregeling.

5.4.2 Overeenstemmingsverklaring

De Jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. De bedragen opgenomen in de jaarrekening zijn vermeld in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven. Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Het bestuur heeft op 26 juni 2014 de jaarrekening vastgesteld.

5.4.3 Algemene grondslagen

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post "nog af te wikkelen transacties". Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Rubriceringswijzigingen

In de toelichting op de balans en in de staat van baten en lasten vindt in 2013 in beperkte mate een andere uitsplitsing of samenvoeging plaats. Deze rubriceringswijzigingen bevorderen het inzicht in de jaarrekening.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief transactiekosten, provisies, valutakoersverschillen e.d., worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

	31 december 2013	gemiddeld 2013	31 december 2012	gemiddeld 2012
	EUR	EUR	EUR	EUR
USD	1,38	1,35	1,32	1,31
JPY	144,83	129,42	114,00	106,94
GBP	0,83	0,82	0,81	0,82

5.4.4 Specifieke grondslagen

Beleggingen

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd op reële waarde. Vorderingen en schulden uit beleggingen welke samenhangen met een specifieke beleggingscategorie worden onder beleggingsdebiteuren dan wel -crediteuren opgenomen in de betreffende beleggingscategorie.

Vastgoedbeleggingen

Participaties in vastgoedfondsen worden gewaardeerd tegen actuele waarde per 31 december van het boekjaar.

De actuele waarde van de vastgoedfondsen die in Nederlands vastgoed beleggen is bepaald middels gedurende het jaar uitgevoerde externe taxaties. Elk kwartaal wordt circa 25% van de vastgoedportefeuille extern getaxeerd door een erkende taxateur conform de richtlijnen van de vermogensbeheerder. Deze richtlijnen sluiten aan bij de ROZ/IPD-index. Het overige deel van de portefeuille wordt per kwartaal gewaardeerd op basis van interne indexering. Deze is gebaseerd op externe taxaties per sector per kwartaal. Ten aanzien van de waardering per 31 december is voor de objecten die niet extern getaxeerd zijn, in het laatste kwartaal een update van de externe taxateur ontvangen.

De actuele waarde van de vastgoedfondsen die in internationaal vastgoed beleggen (AREA Funds) worden gewaardeerd op basis van de door de Onderliggende Vastgoedfondsen opgegeven beleggingswaarden van die fondsen, zoals deze op het moment van waardering aan de Beheerder ter beschikking staan. Overige vermogensbestanddelen van het Fonds worden gewaardeerd volgens algemeen aanvaarde verslaggevingsgrondslagen. De internationale beleggingen zijn allemaal in een fund-to-fund structuur opgezet en afhankelijk van het onderliggende fonds wordt de taxatie 1x per kwartaal, 1x per jaar uitgevoerd.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd op reële waarde. De reële waarde is de beursnotering per balansdatum. De reële waarde van niet beursgenoteerde participaties is bepaald op basis van de laatst bekende intrinsieke waarde. Dit is het aandeel in het zichtbare eigen vermogen.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd op reële waarde. De reële waarde is de per balansdatum geldende beurskoers. Niet beursgenoteerde vastrentende waarden worden gewaardeerd tegen reële waarde. Deze waarde wordt bepaald door de te ontvangen kasstromen (rente, aflossingen en verwachte boeterente bij vervroegde aflossingen) contant te maken op basis van geldende marktrente, waarin opgenomen een opslag voor debiteurenrisico en liquiditeitsrisico.

Deposito's en vorderingen op banken worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs.

Participaties in beleggingsfondsen die beleggen in hypothecaire leningen worden gewaardeerd tegen actuele waarde. De actuele waarde is berekend door middel van de "discounted cash flow"-methode (hierna: DCF-model). Bij de actuele waarde berekening is uitgegaan van een aantal parameters c.q. veronderstellingen met betrekking tot de disconteringsvoet en de verwachte kasstroom. De disconteringsvoet bestaat uit een basisrente gelijk aan de euroswapcurve plus opslagen voor type onderpand, soort financiering en risicocategorie. De verwachte kasstroom is de te ontvangen rente en aflossing op basis van het gewogen gemiddelde moment van ontvangst inclusief het vervroegd aflossingsrisico. De gehanteerde parameters in het DCF-model zijn ultimo boekjaar geactualiseerd.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, zijnde de marktwaarde van het contract. Voor beursgenoteerde contracten is dit de beurskoers per balansdatum. Voor niet beursgenoteerde contracten is de waardering gebaseerd op beschikbare marktinformatie als input voor gehanteerde waarderingsmodellen.

Creditposities in derivaten worden separaat verantwoord onder de overige schulden.

Overige beleggingen

Overige beleggingen worden gewaardeerd tegen actuele waarde.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij de eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na de eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Overige activa

Onder meer worden hieronder de liquide middelen opgenomen voor zover dit banktegoeden betreft welke onmiddellijk opeisbaar zijn. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Zij worden onderscheiden van tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen.

Stichtingskapitaal en reserves

Algemeen

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen.

In de toelichting wordt opgenomen het krachtens de Pensioenwet minimaal vereiste eigen vermogen volgens de in het Besluit Financieel ToetsingsKader (FTK) voorgeschreven berekeningsmethodiek als het surplusvermogen.

Reserve overgangsregeling 2007

Deze reserve is gevormd voor financiering van de voorwaardelijke pensioenaanvullingsregeling (15-jarenregeling) voor deelnemers van Bedrijfspensioenfonds Rijn- en Binnenvaart. Het betreft de feitelijke premie uit hoofde van deze regeling hieraan worden de beleggingsresultaten toegevoegd, de inkoopsom van de extra pensioenaanspraken worden onttrokken aan deze reserve.

Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

De technische voorziening pensioenverplichtingen (TV) wordt vastgesteld als de contante waarde van de tot en met de balansdatum door de deelnemers verworven aanspraken. Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met arbeidsongeschiktheid op basis van de contante waarde van de toekomstige opbouw waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid, waarbij de kans op revalidering buiten beschouwing is gelaten. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Vanaf 2012 betreft dit de rentetermijnstructuur op basis van een driemaandsgemiddelde met toepassing van de Ultimate Forward Rate. Het hanteren van de UFR houdt in dat voor ver in de toekomst liggende verplichtingen (20 jaar tot 60 jaar) een aangepaste rentecurve (ultimo 2012 hogere rente) wordt gehanteerd. Voor verplichtingen korter dan 20 jaar geldt de rentetermijnstructuur op basis van een driemaandsgemiddelde.

Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of de opgebouwde pensioenaanspraken worden geïndexeerd. Alle per balansdatum bestaande toeslagbesluiten (ook voor toeslagbesluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex ante condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen per 31 december 2013:

- De sterftetekansen voor de verzekerden en verzorgden zijn ontleend aan de met ervaringssterfte gecorrigeerde AG-Prognosetafel 2012-2062;
- Voor partnerpensioen is aangenomen dat de partner 3 jaar jonger is dan de verzekerde man en 3 jaar ouder dan de verzekerde vrouw;
- Voor de wezen zijn geen sterftetekansen in aanmerking genomen. Voor de uitgestelde wezenpensioenen zijn de pensioenverplichtingen gesteld op 6% van de contante waarde van de partnerpensioenen, behorende bij de ouderdompensioenen van verzekerden jonger dan 65 jaar. Voor verzekerden van 65 jaar en ouder is aangenomen dat deze geen pensioengerechtigde kinderen zullen nalaten;
- De gehuwdheidsfrequentie voor mannen bedraagt 0,01 op 18-jarige leeftijd, vervolgens oplopend met 0,07 per jaar tot 0,50 op 25-jarige leeftijd, daarna oplopend met 0,04 tot 0,90 op 35-jarige leeftijd, daarna gelijkblijvend tot de 67-jarige leeftijd van de man. In verband met de uitruilmogelijkheid van partnerpensioen in ouderdompensioen is de gehuwdheidsfrequentie op 65 jaar tot en met 67 jaar op 1 gesteld. Boven de leeftijd van 67 jaar neemt de gehuwdheidsfrequentie af volgens de sterftetekansen van de medeverzekerden;

- De gehuwdheidsfrequentie voor vrouwen bedraagt 0,05 op 18-jarige leeftijd, vervolgens oplopend met 0,1 tot 0,75 op 25-jarige leeftijd, vervolgens oplopend met 0,02 tot 0,85 op 30-jarige leeftijd, daarna gelijkblijvend tot de 50-jarige leeftijd. Vervolgens wordt voor de 50-jarige en oudere vrouw, per jaar boven de 50-jarige leeftijd tot 67 jaar, gerekend met een aflopende gehuwdheidsfrequentie van 0,01 per jaar. In verband met de uitruilmogelijkheid van partnerpensioenen in ouderdomspensioenen is de gehuwdheidsfrequentie op 65 tot en met 67 jaar op 1 gesteld. Boven de leeftijd van 67 jaar neemt de gehuwdheidsfrequentie af volgens de sterftekansen van de medeverzekerden;
- Kostenopslag ter grootte van 3% van de technische voorziening in verband met toekomstige administratie- en excassokosten;
- Voor de verzekering van het arbeidsongeschiktheidspensioen zijn invaliderings- en revalideringskansen afgeleid uit gegevens van de uitvoering van de sociale zekerheid. Indien de jaarlijkse analyse van de resultaten hiertoe aanleiding geeft, zullen nieuwe revalideringskansen geschat worden.

Spaarfonds gemoedsbezwaarden

Dit betreft een spaarregeling voor deelnemers die niet verzekerd willen zijn. Op de pensioenleeftijd wordt het gespaarde bedrag in 15 jaar uitbetaald.

Dekkingsgraad

De (nominale) dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt berekend door op balansdatum het balanstotaal minus de kortlopende schulden en minus de Reserve overgangsregeling 2007 te delen op de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans.

5.4.5 Grondslagen voor de resultaatbepaling

Algemeen

Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben. De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorzieningen pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)

Onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen, alsmede premies van de Stichting Voortzetting Pensioenverzekering (FVP). Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers is separaat opgenomen de hoogte van de feitelijke premie uit hoofde van de overgangsregeling 2007.

Beleggingsresultaten risico fonds

(In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten en soortgelijke opbrengsten.

Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen en valutaresultaten. In de jaarrekening wordt onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als indirecte beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. Aankoopkosten zijn verwerkt in de reële waarde van de beleggingen. Verkoopkosten worden verantwoord als onderdeel van de gerealiseerde herwaarderingen.

Kosten van vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden de externe en de daaraan toegerekende interne kosten verstaan. Exploitatiekosten van onroerende zaken in exploitatie zijn in de kosten van vermogensbeheer opgenomen.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen e.d.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen

Pensioenopbouw

De pensioenopbouw is de contante waarde van de pensioenaanspraken die toegekend zijn in het verslagjaar.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De interesttoevoeging wordt tegen de rekenrente primo berekend over de beginstand en de mutaties gedurende het jaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de technische voorziening. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenen in de verslagperiode.

Jaarlijks wordt 3% van de pensioenopbouw en de inkomende waardeoverdrachten toegevoegd aan de technische voorziening ten behoeve van de pensioenuitvoeringskosten. Daarnaast valt 3% van de uitkeringen, afkopen en uitgaande waardeoverdrachten vrij uit de technische voorziening ten behoeve van pensioenuitvoeringskosten (excassokosten).

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de reële waarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente.

Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

5.4.6 Grondslagen kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is conform de directe methode opgesteld. Alle ontvangsten en uitgaven worden hierbij als zodanig gepresenteerd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioenuitvoeringsactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

5.5 Toelichting op de Balans

5.5.1 Beleggingen voor risico fonds

Overzicht totale waarde per beleggingscategorie

Ultimo 2013						
<i>(x € 1.000)</i>	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Belegde waarden in betreffende beleggingscategorie	45.898	186.062	355.923	-7.546	-	580.337
Beleggings- debiteuren	1.553	-	3.867	3.194	-	8.614
Liquide middelen	-	-	6.046	151	601	6.798
Beleggings- crediteuren	-1	-	-494	-	-	-495
	47.450	186.062	365.342	-4.201	601	595.254
Negatieve derivaten verantwoord aan passiefzijde				9.174		9.174
Stand per 31 december 2013	47.450	186.062	365.342	4.973	601	604.428

Ultimo 2012						
<i>(x € 1.000)</i>	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Belegde waarden in betreffende beleggingscategorie	50.129	161.740	343.035	996	-	555.900
Beleggings- debiteuren	1.325	-	876	-	-	2.201
Liquide middelen	-	-	9.690	5.064	2.986	17.740
Beleggings- crediteuren	-6	-	-	-	-	-6
	51.448	161.740	353.601	6.060	2.986	575.835
Negatieve derivaten verantwoord aan passiefzijde				228		228
Stand per 31 december 2012	51.448	161.740	353.601	6.288	2.986	576.063

Van het totaal van de beleggingen heeft een bedrag van EUR 18.726 betrekking op de Overgangsregeling 2007. Dit saldo is sinds juli 2013 separaat belegd en maakt onderdeel uit van de totale beleggingen.

Verloopoverzicht van belegde waarden per beleggingscategorie

Ultimo 2013

<i>(x € 1.000)</i>	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten (1)	Overige beleggingen	Totaal
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Stand per						
1 januari 2013	50.129	161.740	343.035	996	-	555.900
Aankopen / verstrekkingen	797	9.655	270.423	-	-	280.875
Verkopen/ aflossingen	-2.553	-8.000	-237.608	-6.966	-	-255.127
Gerealiseerde herwaardering	-92	200	-13.649	6.966	-	-6.575
Ongerealiseerde herwaardering	-2.383	22.467	-6.278	-8.542	-	5.264
Stand per						
31 december 2013	45.898	186.062	355.923	-7.546	-	580.337

- (1) De hieronder opgenomen waarden betreffen belegde gelden in derivaten welke onder de activa zijn opgenomen onder de 'beleggingen voor risico fonds', met daarop in mindering gebracht de derivaten welke onder de passiva als onderdeel van de 'overige schulden' zijn opgenomen.

Ultimo 2012

<i>(x € 1.000)</i>	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten (1)	Overige beleggingen	Totaal
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Stand per						
1 januari 2012	54.516	156.324	271.472	-4.695	7.413	485.030
Aankopen / verstrekkingen	318	21.153	130.357	-	-	151.828
Verkopen/ aflossingen	-1.233	-8.500	-138.557	4.533	-8.232	-151.989
Overige mutaties	-	-27.211	27.211	-	-	-
Gerealiseerde herw aardering	-13	885	3.163	-4.532	-105	-602
Ongerealiseerde herw aardering	-3.459	19.089	49.389	5.690	924	71.633
Stand per						
31 december 2012	50.129	161.740	343.035	996	-	555.900

Reële waarde

Schattingen en oordelen

Afgezien van de beleggingsvorderingen en -schulden zijn de beleggingen van het pensioenfonds gewaardeerd tegen reële waarde per balansdatum. Het is over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de reële waarde.

Voor de meerderheid van de beleggingen van het pensioenfonds kan gebruik worden gemaakt van marktnoteringen. Echter, bepaalde beleggingen zijn gewaardeerd door middel van gebruikmaking van waarderingsmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten. Op basis van de boekwaarde kan het volgende onderscheid worden gemaakt:

(x € 1.000)	marktnoteringen direct	marktnoteringen afgeleid	waarderings- modellen- en technieken	totaal
	EUR	EUR	EUR	EUR
Actief per 31 december 2013				
Vastgoedbeleggingen	-	-	45.898	45.898
Aandelen	-	186.062	-	186.062
Vastrentende waarden	265.112	-	90.811	355.923
Derivaten	-	-7.546	-	-7.546
	265.112	178.516	136.709	580.337
Passief per 31 december 2013				
Derivaten	-	-9.174	-	-9.174
Actief per 31 december 2012				
Vastgoedbeleggingen	-	-	51.448	51.448
Aandelen	-	161.740	-	161.740
Vastrentende waarden	89.348	253.168	11.085	353.601
Derivaten	-	1.224	5.064	6.288
Overige beleggingen	-	-	2.986	2.986
	89.348	416.132	70.583	576.063
Passief per 31 december 2012				
Derivaten	-	-228	-	-228

Schatting van reële waarde

- Vastgoed
Het deel van de waarde aan vastgoedbeleggingen dat is opgenomen op basis van waarderingsmodellen en -technieken betreft indirect vastgoed.
- Aandelen
Van de belegde waarde in aandelen staat de waarde van aandelenfondsen opgenomen als vastgesteld op basis van 'waarderingsmodellen en -technieken'
- Vastrentende waarden
Het deel van de vastrentende waarden waarvan de reële waarde op basis van schatting wordt vastgesteld, betreft hoofdzakelijk hypotheken. De berekeningsgrondslag staat vermeld in de algemene toelichting op de grondslagen.
- Derivaten
Bij de schatting van de reële waarde van derivaten wordt uitgegaan van verwachte toekomstige kasstromen.

- Overige beleggingen

Voor de waardering van deze beleggingen wordt uitgegaan van de waardebeoordeling welke is opgesteld ten behoeve van deze externe fondsbeheerders. De waardering vindt plaats op basis van reële waarde. De wijze waarop de reële waarde wordt bepaald is afhankelijk van de externe fondsbeheerder en van de aard van de belegging. De volgende variabelen spelen hierbij een rol: de aanschafwaarde voor wat betreft recente investeringen, toekomstige kasstromen, waarde van de activa, waardering van vergelijkbare objecten.

Belegde waarden in vastgoed

<i>(x € 1.000)</i>	2013	2012
	EUR	EUR
Indirect vastgoed	45.898	50.129
Stand per 31 december	45.898	50.129

Belegde waarden in aandelen

<i>(x € 1.000)</i>	2013	2012
	EUR	EUR
Indirect aandelenbeleggingsfondsen:		
- aandelenbeleggingsfondsen	186.062	161.740
Stand per 31 december	186.062	161.740

Belegde waarden in vastrentende waarden

<i>(x € 1.000)</i>	2013	2012
	EUR	EUR
Staatsobligaties	267.362	130.387
Bedrijfsobligaties (credits)	61.169	165.504
Hypotheke	26.568	44.974
GTAA	-	519
Overige	824	1.651
Stand per 31 december	355.923	343.035

Belegde waarden in derivaten

(x € 1.000)	2013 EUR	2012 EUR
Rentederivaten		
Negatieve waarde	8.945	-
	-8.945	-
Valutaderivaten		
Positieve waarde	1.628	1.224
Negatieve waarde	229	228
	1.399	996
Stand per 31 december	-7.546	996

Voor de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruikgemaakt van financiële derivaten. Derivaten worden geacht als instrumenten geschikt te zijn om risico's te beheersen en de portefeuille doeltreffend te beheren. Derivaten worden ingezet in het kader van risicobeheer. Daarbij wordt ernaar gestreefd om de omvang en het gebruik van derivaten beperkt te houden. De portefeuillestructuur en het risicoprofiel, berekend inclusief de economische effecten van derivaten, dienen zich binnen de door het bestuur vastgestelde grenzen (limieten) te bevinden. Het pensioenfonds gebruikt derivaten voornamelijk om het rente- en valutarisico af te dekken. Eén van de belangrijkste risico's bij derivaten is het kredietrisico. Dit is het risico dat tegenpartijen niet aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen. Dit risico wordt beperkt door alleen transacties aan te gaan met te goeder naam en faam bekend staande partijen. Gebruik wordt gemaakt van onder meer de volgende instrumenten.

Gebruik wordt gemaakt van onder meer de volgende instrumenten:

- Valutatermijncontracten: dit zijn met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het verkopen van een valuta en de aankoop van een andere valuta, tegen een vooraf vastgestelde prijs en op een vooraf vastgestelde datum. Door middel van valutatermijncontracten worden valutarisico's afgedekt.
- Renteswaps: dit betreft met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het uitwisselen van rentebetalingen over een nominale hoofdsom. Door middel van swaps kan het pensioenfonds de rentegevoeligheid van de portefeuille beïnvloeden.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de derivatenposities per 31 december 2013:

(x € 1.000)	Type contract	Contractomvang EUR	Actuele waarde activa EUR	Actuele waarde passiva EUR
	Interest rate swaps	155.000	-	-8.945
	Forward EUR/USD januari 2014	109.303	649	-
	Forward EUR/GBP januari 2014	12.940	-	-229
	Forward EUR/JPY januari 2014	13.279	979	-
		290.522	1.628	-9.174

Onderstaande tabel geeft inzicht in de derivatenposities per 31 december 2012:

<i>(x € 1.000)</i>			
Type contract	Contractomvang EUR	Actuele waarde activa EUR	Actuele waarde passiva EUR
Forward EUR/USD januari 2013	108.185	337	-196
Forward EUR/GBP januari 2013	11.619	-	-32
Forward EUR/JPY januari 2013	10.745	887	-
	130.549	1.224	-228

Beleggingsdebiteuren

<i>(x € 1.000)</i>	2013 EUR	2012 EUR
Nog af te wikkelen transacties	493	-
Te vorderen bedragen uit hoofde van:		
- dividend	2.184	1.033
- dividend- en couponbelasting	-	645
- interest	5.914	523
- overige	23	-
Stand per 31 december	8.614	2.201

Beleggingscrediteuren

<i>(x € 1.000)</i>	2013 EUR	2012 EUR
Te betalen bedragen uit hoofde van:		
- overige	-495	-6
Stand per 31 december	-495	-6

Door het fonds wordt niet belegd in premiebijdragende (aangesloten) ondernemingen.

5.5.2 Vorderingen en overlopende activa

Specificatie vorderingen en overlopende activa

<i>(x € 1.000)</i>	2013	2012
	EUR	EUR
Vordering op werkgevers	1.379	1.051
Vordering op deelnemers	17	19
Waardeoverdrachten	86	2
Nog te factureren premie ¹	2.023	3.031
Overige vorderingen	7	120
Stand per 31 december	3.512	4.223

¹ Gedurende het premiejaar worden aan de werkgevers voorschotnota's verstrekt op basis van gegevens van voorgaande jaren. Begin 2014 is aan de hand van de gegevensverstrekking door de werkgevers de definitieve jaarpremie 2013 vastgesteld. Vanwege deze procedure ontstaan er verschillen tussen de voorschotnota en de definitieve premienota.

Bij de waardering van vorderingen wordt rekening gehouden met het risico van oninbaarheid door hiervoor een voorziening in aftrek te brengen op het saldo van de uitstaande vorderingen. Voor gelijksoortige posten met gelijksoortige risico's wordt gezamenlijk een schatting gemaakt van verliezen en risico's op balansdatum. Deze systematiek om de voorziening vast te stellen wordt gerekend tot de statische methode.

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Nadere specificatie 'Vorderingen op werkgevers'

<i>(x € 1.000)</i>	2013	2012
	EUR	EUR
Werkgevers	1.817	1.373
Voorziening dubieuze debiteuren	-438	-322
Stand per 31 december	1.379	1.051

In 2013 is een bedrag van EUR 116 gedoteerd aan de voorziening (2012: onttrekking EUR 109). Er werd een bedrag van EUR 142 aan premies over voorgaande jaren als oninbaar afgeschreven (2012: EUR 93).

5.5.3 Overige activa

<i>(x € 1.000)</i>	2013	2012
	EUR	EUR
Liquide middelen	1.186	579
Stand per 31 december	1.186	579

Onder de liquide middelen worden opgenomen die kasmiddelen en tegoeden op bankrekeningen die onmiddellijk dan wel op korte termijn opeisbaar zijn. De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de stichting.

Er zijn geen kredietfaciliteiten van toepassing.

5.5.4 Stichtingskapitaal en reserves

Mutatieoverzicht eigen vermogen

<i>(x € 1.000)</i>	Algemene reserve EUR	Reserve overgangs- regeling 2007 EUR	Totaal EUR
Stand per 31 december 2012	-2.770	17.311	14.541
Uit bestemming saldo van baten en lasten	34.252	2.386	36.638
Stand per 31 december 2013	31.482	19.697	51.179

<i>(x € 1.000)</i>	Algemene reserve EUR	Reserve overgangs- regeling 2007 EUR	Totaal EUR
Stand per 31 december 2011:	-36.437	16.746	-19.691
Uit bestemming saldo van baten en lasten	33.667	565	34.232
Stand per 31 december 2012	-2.770	17.311	14.541

De mutatie uit de bestemming saldo van baten en lasten ten aanzien van de Reserve overgangsregeling 2007 is als volgt:

<i>(x € 1.000)</i>	2013 EUR	2012 EUR
Premie van de pensioengrondslagen	3.340	3.347
Rendement	-245	668
Onttrekking u.h.v. onvoorw aardelijk gew orden rechten	-2.123	-3.450
Correctie op beginstand	1.414	-
	2.386	565

Het bestuur heeft in 2013 besloten tot een herberekening van deze reserve, dit heeft geleid tot een correctie ad EUR 1.414.

Solvabiliteit

(x € 1.000)	31 december 2013		31 december 2012	
	EUR	%	EUR	%
Aanwezig vermogen				
(Algemene reserve en Technische voorzieningen)	576.768	105,8	560.872	99,5
Af: technische voorzieningen op FTK-waardering	545.286	100,0	563.642	100,0
Eigen vermogen	31.482	5,8	-2.770	-0,5
Af: vereist eigen vermogen	69.392	12,7	75.218	13,3
Vrij vermogen	-37.910	-6,9	-77.988	-13,8
Minimaal vereist eigen vermogen	24.534	4,5	25.364	4,5
Dekkingsgraad		105,8		99,5

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maakt het fonds gebruik van het standaardmodel. Het bestuur acht het gebruik van het standaardmodel passend voor de risico's van het fonds. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen onder toelichting 5.5.7 Risicobeheer en derivaten.

De dekkingsgraad is als volgt berekend:

$(\text{Totale activa} - \text{Schulden} - \text{Reserve overgangsregeling 2007}) / \text{Technische voorzieningen} * 100\%$.

Als het eigen vermogen lager is dan het minimale vereiste eigen vermogen bevindt het pensioenfonds zich in een situatie van dekkingstekort. Indien het eigen vermogen lager is dan het vereiste eigen vermogen, maar wel tenminste gelijk is aan het minimale vereiste eigen vermogen, bevindt het pensioenfonds zich in een situatie van reservetekort.

De solvabiliteit van het pensioenfonds is niet toereikend. Er is sprake van een reservetekort.

Herstelplan

In 2013 heeft de dekkingsgraad zich ten opzichte van het herstelplan zich als volgt ontwikkeld:

	Werkelijk 2013 %	Herstelplan 2013 %
Dekkingsgraad per 1 januari	99,5	103,6
Premie	1,2	1,2
Uitkeringen	-	-
Toeslagverlening	-	-
Verandering van de rentetermijnstructuur	3,7	0,6
Rendement op beleggingen	1,0	2,1
Overige oorzaken en kruiseffecten	0,4	-0,3
Dekkingsgraad per 31 december	105,8	107,2

De dekkingsgraad bedroeg op 31 december 2013 105,8% en liep daarmee achter op het herstelplan dat uitgaat van 107,2% op die datum.

Het herstelplan is opgesteld in maart 2009 en op 24 juni 2009 goedgekeurd door toezichthouder DNB. Het herstelplan is in het verslagjaar onverkort van toepassing. In het herstelplan wordt uitgegaan van een dekkingsgraad van 103,6% primo 2013. Het uitgangspunt in het herstelplan wijkt af van de definitieve dekkingsgraad ultimo 2012 (99,5%) omdat die nog niet bekend was toen het herstelplan is ingediend.

De verandering van de rentetermijnstructuur heeft geleid tot een stijging van de dekkinggraad. Bij de bepaling van de werkelijke dekkinggraad is van de daadwerkelijke rentetermijnstructuur ultimo van het boekjaar uitgegaan die hoger is dan de rentetermijnstructuur primo het jaar.

Het rendement op beleggingen heeft minder bijgedragen aan de dekkinggraad dan verwacht volgens het herstelplan. Dit wordt verklaard doordat in het herstelplan is uitgegaan van een hoger rendement dan het rendement op de beleggingen werkelijk was. Het effect bij overige oorzaken en kruiseffecten wordt voornamelijk veroorzaakt door de omrekening naar de AG-Prognosetafel 2012-2062.

Korten van rechten

Op 15 januari 2013 heeft het bestuur, op basis van de financiële positie op 31 december 2012, het besluit genomen om de aanspraken en rechten van alle deelnemers met 1,5% te verlagen per 1 april 2013. In het jaarverslag 2012 is daarvoor een schatting opgenomen ad EUR 8.431.

In 2013 is de korting in de administratie verwerkt. Het verschil tussen de geschatte korting en de korting die in de administratie is verwerkt bedraagt EUR 12 (0,14% van het kortingsbedrag).

Op basis van de dekkinggraad per 31 december 2013 hoeft het bestuur geen aanvullende kortingen op de opgebouwde aanspraken en rechten door te voeren.

5.5.5 Technische voorzieningen

Specificatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

(x € 1.000)	2013 EUR	2012 EUR
Technische voorziening voor risico fonds	545.197	563.559
Spaarfonds gemoedsbezwaarden	89	83
Stand per 31 december	545.286	563.642

Mutatieoverzicht voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

(x € 1.000)	2013 EUR	2012 EUR
Stand per 1 januari	563.642	510.209
Pensioenopbouw	17.957	18.513
Indexering en overige toeslagen	-	-
Inkoop uit hoofde van VPL-regeling	2.123	3.450
Korting van aanspraken en rechten	-	-8.431
Rentetoevoegingen	2.001	7.875
Ontrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-12.995	-11.919
Wijziging marktrente	-20.268	30.368
Wijziging overige actuariële uitgangspunten	1.891	18.906
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-1.476	14
Overige mutatie voorziening pensioenverplichtingen	-7.589	-5.343
Stand per 31 december	545.286	563.642

Voor een toelichting op de verschillende posten wordt verwezen naar de toelichting op de verschillende posten uit de staat van baten lasten.

Specificatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

(x € 1.000)	2013 EUR	2012 EUR
Deelnemers	211.739	223.481
Pensioengerechtigden	202.245	124.422
Gewezen deelnemers	115.333	199.242
Netto pensioenverplichtingen	529.317	547.145
Toekomstige kosten uitvoering pensioenregeling	15.880	16.414
Technische voorziening basisregeling	545.197	563.559
Overigen (spaarfonds gemoedsbezwaarden)	89	83
Stand per 31 december	545.286	563.642

De methode voor de berekening van de pensioenverplichtingen is zodanig toegepast dat er geen sprake is van een financieringsachterstand. Naar hun aard hebben de technische voorzieningen in het algemeen een langlopend karakter.

Korte beschrijving van de pensioenregeling

De door de Stichting verzekerde pensioenregeling kan worden gekarakteriseerd als een voorwaardelijk geïndexeerde opbouwregeling.

De pensioenregeling voorziet in ouderdomspensioen ten behoeve van deelnemers en gewezen deelnemers en in (bijzonder) partnerpensioen en wezenpensioen. Het partnerpensioen bedraagt 70% van het ouderdomspensioen.

De pensioengrondslag wordt bepaald door het loon te verminderen met een franchise. De franchise wordt jaarlijks, per 1 januari, aangepast in overeenstemming met de consumentenprijsindex zoals vastgesteld door CBS.

Toeslagverlening

De mate van toeslagverlening wordt jaarlijks door het bestuur vastgesteld en is afhankelijk van de financiële positie van het pensioenfonds. Er bestaat geen recht op toeslagen. De premie bevat geen expliciete opslag ten behoeve van het toeslagbeleid. Bovendien wordt er door het pensioenfonds geen reserve aangehouden om in de toekomst toeslagen te kunnen verlenen. De voorwaardelijke toeslagen worden gefinancierd uit overrendementen. Met betrekking tot de mate van de feitelijke toekenning heeft het bestuur met ingang van 2007 besloten de onderstaande beleidsstaffel als leidraad te hanteren. Deze staffel geldt slechts als uitgangspunt; bij de jaarlijkse besluitvorming zal het bestuur andere relevante economische omstandigheden (zoals economische vooruitzichten en verwachte bestandsontwikkeling) in ogenschouw nemen.

Het bestuur gebruikt als leidraad voor de toeslagverlening een staffel, waarbij de toeslagverlening afhankelijk is van de dekkingsgraad op moment van toeslagverlening;

- als de volgens het FTK berekende dekkingsgraad lager is dan de dekkingsgraad die het FTK vereist – 5%punt, verleent het pensioenfonds geen toeslag;
- als de volgens het FTK berekende dekkingsgraad hoger is dan de dekkingsgraad die het FTK vereist + 10%punt, verleent het pensioenfonds een volledige toeslag;
- als de volgens het FTK berekende dekkingsgraad tussen de twee hiervoor berekende dekkingsgraden ligt, berekent het pensioenfonds de toeslag pro rata.

Verder mag de dekkingsgraad na toeslag niet onder de 105% uitkomen. Als de middelen van het pensioenfonds het toelaten, streeft het bestuur ernaar de pensioenen jaarlijks aan te passen aan de stijging van het consumentenprijsindexcijfer (afgeleide cpi periode oktober-oktober). Dit betekent dat de index niet beïnvloed wordt door belasting- en accijnseffecten. Dit indexcijfer stelt het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) vast.

Het bestuur volgt met dit beleid categorie D1 zoals beschreven in de toeslagenmatrix. Dat betekent dat er geen recht bestaat op toekomstige verhogingen en dat de toeslagen voorwaardelijk zijn.

In de afgelopen drie jaren zijn de pensioenaanspraken en de ingegane pensioenen niet verhoogd. Het bestuur heeft besloten om ook per 1 januari 2014 geen toeslagen te verlenen.

5.5.6 Overige schulden en overlopende passiva

Specificatie overige schulden en overlopende passiva

<i>(x € 1.000)</i>	2013	2012
	EUR	EUR
Te verrekenen premies	1.831	1.890
Uitkeringen	1	1
Derivaten	9.174	228
Belastingen en premies sociale verzekeringen	248	199
Waardeoverdrachten	1.097	-
Overige schulden	310	364
Stand per 31 december	12.661	2.682

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Nadere specificatie 'Derivaten'

<i>(x € 1.000)</i>	2013	2012
	EUR	EUR
Rentederivaten	8.945	-
Valutaderivaten	229	228
Stand per 31 december	9.174	228

5.5.7 Risicobeheer en derivaten

Solvabiliteitsrisico

Het pensioenfonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het pensioenfonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Voor het realiseren van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit op basis van de reële waarde van de pensioenverplichtingen.

Het belangrijkste risico voor het pensioenfonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het pensioenfonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten zowel op basis van algemeen geldende normen als ook naar de specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd. Indien de solvabiliteit van het pensioenfonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat het pensioenfonds de premie voor de onderneming en deelnemers moet verhogen en het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor een eventuele toeslag van opgebouwde pensioenrechten. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het pensioenfonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen.

Het tekort op FTK-grondslagen is als volgt:

(x € 1.000)	31 december 2013		31 december 2012	
	EUR	EUR	EUR	EUR
Technische voorzieningen (FTK-waardering)		545.286		563.642
Buffers:				
S1 Renterisico	19.617		15.497	
S2 Risico zakelijke waarden	54.116		68.348	
S3 Valutarisico	7.123		-	
S4 Grondstoffenrisico	-		-	
S5 Kredietrisico	11.243		1.647	
S6 Verzekeringstechnisch risico	16.221		17.852	
S7 Liquiditeitsrisico	-		-	
S8 Concentratierisico	-		-	
S9 Operationeel risico	-		-	
S10 Actief beheerisico	-		-	
Diversificatie-effect	-38.928		-28.126	
Totaal S (vereiste buffers)		<u>69.392</u>		<u>75.218</u>
Vereist vermogen (artikel 132 Pensioenwet)		614.678		638.860
Aanwezig vermogen		576.768		560.872
(totaal activa - schulden- reserve overgangsregeling 2007)		<u></u>		<u></u>
Tekort		-37.910		-77.988

Het pensioenfonds heeft ter afdekking van risico's derivatencontracten afgesloten. Hiermee is bij het bepalen van de vereiste buffers rekening gehouden. Bij de berekening van de buffers past het pensioenfonds het standaard model van DNB toe, waarbij uitgegaan wordt van het vereist vermogen in evenwichtssituatie, gebaseerd op de strategische asset mix.

Beleid en risicobeheer

Het bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van deze risico's. Deze beleidsinstrumenten betreffen:

- beleggingsbeleid
- premiebeleid
- herverzekeringsbeleid
- toeslagbeleid.

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyses ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruikgemaakt van ALM-studies. Een ALM-studie is een analyse van de structuur van de pensioenverplichtingen en van verschillende beleggingsstrategieën en de ontwikkeling daarvan in diverse economische scenario's.

De uitkomsten van deze analyses vinden hun weerslag in jaarlijks door het bestuur vast te stellen beleggingsrichtlijnen als basis voor het uit te voeren beleggingsbeleid. De beleggingsrichtlijnen geven normen en limieten aan waarbinnen de uitvoering van het beleggingsbeleid moet plaatsvinden. Ze zijn gericht op het beheersen van de volgende belangrijkste (beleggings)risico's. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruik gemaakt van derivaten.

Marktrisico's (S1 – S4)

Het marktrisico omvat het renterisico, het prijs(koers)risico en het valutarisico. Marktrisico omvat de mogelijkheden voor winst of verlies en door een verandering van marktfactoren. Marktfactoren kunnen bijvoorbeeld marktprijzen zijn van aandelen, grondstoffen, vastgoed en private equity (prijsrisico), maar ook valutakoersen (valutarisico) of rentes (renterisico).

De strategie van het pensioenfonds met betrekking tot het beleggingsrisico wordt bepaald door de beleggingsdoelstellingen. Het marktrisico wordt op dagelijkse basis beheerst in overeenstemming met de aanwezige beleidskaders en richtlijnen. De overallmarktposities worden periodiek gerapporteerd aan het bestuur.

De mate waarin de beleggingsportefeuille van het pensioenfonds gevoelig is voor het prijs- en renterisico is in de volgende alinea weergegeven, vervolgens worden de risico's die het pensioenfonds loopt nader toegelicht.

Renterisico (S1)

Het renterisico is het risico dat de waarden van de portefeuille vastrentende waarden en de pensioenverplichtingen wijzigen als gevolg van veranderingen in de marktrente.

De rentegevoeligheid kan worden gemeten door middel van de duration. De duration geeft aan hoeveel procent bij benadering de reële waarde van een belegging of verplichting verandert bij een parallelle verschuiving van de rentecurve. Een hoge duration geeft een hoge gevoeligheid voor veranderingen in de rente weer.

<i>(x € 1.000)</i>	Waarde balanspost 31 december 2013	Duration 31 december 2013	Duration 31 december 2012
	EUR		
Vastrentende waarden (voor derivaten)	355.923	13,3	7,3
Vastrentende waarden (na derivaten)	329.920	23,4	25,4
Duration van de technische voorzieningen	545.286	18,6	18,4

Op balansdatum is de duration van de beleggingen aanzienlijk korter dan de duration van de verplichtingen. Er is derhalve sprake van een zogenaamde "duration-mismatch". Dit betekent dat bij een rentestijging de waarde van beleggingen minder snel daalt dan de waarde verplichtingen (bij toepassing van de actuele marktrentestructuur) daalt, de dekkingsgraad zal stijgen. Bij een rentedaling zal de waarde van de beleggingen minder snel stijgen dan de waarde van de verplichtingen, waardoor de dekkingsgraad daalt.

Het beleid van het pensioenfonds is gericht op het verkleinen van de "duration-mismatch". Dit wordt gerealiseerd door het kopen van meer langlopende obligaties en swaps in plaats van aandelen (aandelen hebben per definitie een duration van nul).

Prijrisico

Prijrisico is het risico van waardewijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen, die wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren. Omdat alle beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde waarbij waardewijzigingen onmiddellijk in het saldo van baten en lasten worden verwerkt, zijn alle wijzigingen in marktomstandigheden direct zichtbaar in het beleggingsresultaat. Het prijrisico wordt gemitigeerd door diversificatie.

De segmentatie van vastgoed naar sectoren is als volgt:

(x € 1.000)	31 december 2013		31 december 2012	
	EUR	%	EUR	%
Kantoren	6.624	14,4	7.560	15,1
Winkels	10.555	23,0	10.979	21,9
Woningen	21.281	46,4	21.679	43,2
Participaties in vastgoedmaatschappijen	7.438	16,2	9.911	19,8
	45.898	100	50.129	100

De segmentatie van de aandelenportefeuille naar sectoren is als volgt:

(x € 1.000)	31 december 2013		31 december 2012	
	EUR	%	EUR	%
Basismaterialen	12.822	6,9	12.332	7,6
Cyclische consumenten goederen	20.030	10,8	15.426	9,5
Financiële dienstverlening	37.081	19,9	29.505	18,2
Vastgoed	4.685	2,5	3.951	2,4
Communicatie diensten	10.116	5,4	8.981	5,6
Energie	16.844	9,1	16.294	10,1
Industrie	19.492	10,5	17.892	11,1
Technologie	23.615	12,7	20.952	13,0
Defensieve Consumptiegoederen	18.778	10,1	17.319	10,7
Gezondheidszorg	16.594	8,9	13.457	8,3
Nutsbedrijven	6.005	3,2	5.631	3,5
	186.062	100	161.740	100

Vanaf ultimo 2012 wordt er voor wat betreft aandelen alleen belegd in aandelenfondsen. Met ingang van 2013 vindt een andere uitsplitsing naar sectoren plaats. Vergelijkende cijfers zijn dienovereenkomstig aangepast.

De segmentatie van de aandelenportefeuille naar regio is als volgt:

(x € 1.000)	31 december 2013		31 december 2012	
	EUR	%	EUR	%
Landen binnen de Europese unie	35.538	19,1	31.683	19,6
Landen buiten de Europese unie	150.524	80,9	130.057	80,4
	186.062	100	161.740	100

Valutarisico (S3)

Het totaalbedrag van de gehele beleggingsportefeuille voor afdekking via valutaderivaten dat buiten de euro wordt belegd bedraagt ultimo 2013 circa 29% (2012: 25%). Per einde boekjaar is de waarde van de uitstaande valutatermijncontracten EUR 1.399 (2012: EUR 996). Het valutarisico wordt in onderstaande tabel weergegeven. De netto risicopositie bedraagt ultimo 2013 circa 6% (2012: 5%). In 2012 werd voor de berekening van het vereiste eigen vermogen de valuta afdekking nog gelijk gesteld aan de strategische afdekking, zijnde 100%.

	(x € 1.000)		31 december	31 december
	EUR	EUR	2013	2012
	vóór	valuta-derivaten	EUR netto positie (na)	EUR netto positie (na)
EUR	426.323	135.515	561.838	547.231
AUD	4.720	-	4.720	5.014
CAD	6.127	-	6.127	5.529
GBP	13.644	-13.169	475	871
HKD	8.720	-	8.720	9.139
JPY	12.971	-12.300	671	428
USD	85.853	-108.647	-22.794	-27.510
Overige	35.497	-	35.497	35.133
	593.855	1.399	595.254	575.835

Kredietrisico (S5)

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het pensioenfonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het pensioenfonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee Over The Counter (OTC)-derivatenposities worden aangegaan en aan bijvoorbeeld herverzekeraars.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee het pensioenfonds transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten waardoor het pensioenfonds financiële verliezen lijdt.

Beheersing vindt plaats door het stellen van limieten aan tegenpartijen op totaalniveau, dat wil zeggen met inachtneming van alle posities die een tegenpartij heeft jegens het pensioenfonds; het vragen van extra zekerheden zoals onderpand en dergelijke bij hypothecaire geldleningen en het uitlenen van effecten; het hanteren van prudente verstrekkingnormen bij hypothecaire geldleningen. Ter afdekking van het settlementrisico wordt door het pensioenfonds enkel belegd in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementsysteem functioneert. Voordat in nieuwe markten wordt belegd, wordt eerst onderzoek gedaan naar de waarborgen op dit gebied. Met betrekking tot OTC-derivaten wordt door het pensioenfonds enkel gewerkt met tegenpartijen waarmee ISDA/CSA-overeenkomsten zijn afgesloten zodat posities van het pensioenfonds adequaat worden afgedekt door onderpand.

In de onderstaande tabel wordt de verdeling van de beleggingsportefeuille naar regio weergegeven:

(x € 1.000)	2013	2012
	EUR	EUR
Mature markets	550.710	519.004
Emerging markets	29.627	36.896
Andere (voornamelijk liquide middelen)	14.917	19.935
	595.254	575.835

Beleggingen waarvan de uitgevende partij is gevestigd in Azië (exclusief Japan), Latijns Amerika of Rusland worden gerekend tot de regio 'Emerging Markets'.

Beleggingen uit de beleggingsportefeuille waarvan van uitgevende partijen in overige landen zijn gevestigd, worden gerekend tot beleggingen in 'Mature markets'.

Ten aanzien van de kredietwaardigheid van de debiteuren van de vastrentende portefeuille wordt het volgende overzicht gegeven:

(x € 1.000)	31 december 2013		31 december 2012	
	EUR	%	EUR	%
AAA	169.220	47,5	151.037	44,1
AA	98.420	27,7	46.437	13,5
A	37.123	10,4	67.391	19,6
BBB	23.739	6,7	38.829	11,3
Lager dan rating BBB	-	0,0	10.816	3,2
Geen rating	27.421	7,7	28.525	8,3
	355.923	100	343.035	100

Beleggingen met geen rating betreffen hoofdzakelijk beleggingen in hypotheek.

Verzekeringstechnisch risico (S6)

Langlevenrisico

Langlevenrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de technische voorziening. Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting.

Door toepassing van AG prognosetafel 2012-2062 met adequate correcties voor ervaringssterfte is het langlevenrisico nagenoeg geheel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen.

Overlijdensrisico

Het overlijdensrisico betekent dat het pensioenfonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen waarvoor door het pensioenfonds geen voorzieningen zijn getroffen. Dit risico kan worden uitgedrukt in risicokapitalen.

Arbeidsongeschiktheidsrisico

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het pensioenfonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit en het toekennen van een arbeidsongeschiktheidspensioen (schadereserve). Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremie worden periodiek herzien. Het beleid van het pensioenfonds is om het overlijden- en arbeidsongeschiktheidsrisico niet te herverzekeren.

Toeslagrisico

Het bestuur van het pensioenfonds heeft de ambitie om het pensioen te indexeren. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen in de rente, rendement, looninflatie en demografie. Uitdrukkelijk wordt opgemerkt dat de toeslagtoezegging voorwaardelijk is.

Het beleid en de ambitie inzake toeslagverlening is weergegeven in de toelichting van de post 'Indexering en overige toeslagen'.

Liquiditeitsrisico (S7)

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen. Hierdoor kan het pensioenfonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen voldoen. Waar de overige risicomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. Dit risico wordt beheerst door in het strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Er wordt eveneens rekening gehouden met de directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals premies. Inzake het liquiditeitsrisico wordt vermeld dat het pensioenfonds in haar beleggingsportefeuille over voldoende obligaties beschikt die onmiddellijk zonder waardeverlies te gelde kunnen worden gemaakt om eventuele onvoorziene uitstroom van geldmiddelen te financieren.

Concentratierisico (S8)

Grote posten zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen, moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt. Concentratierisico is gemeten naar concentratie van een land of bij een tegenpartij.

Dit betreft per 31 december 2013 de volgende posten (percentage ten opzichte van het balanstotaal ultimo 2013 respectievelijk ultimo 2012):

(x € 1.000)	31 december 2013		31 december 2012	
	EUR	%	EUR	%
<u>Vastrentende waarden van</u>				
Franse (staats) obligaties	63.100	10%	51.962	9%
Duitse (staats) obligaties	59.511	10%	24.231	4%
Belgische (staats) obligaties	56.523	9%	-	0%
obligaties uitgegeven door de Europese Unie	52.808	9%	-	0%
Nederlandse (staats) obligaties	24.191	4%	-	0%
	256.133		76.193	

In het algemeen geldt dat concentratierisico kan optreden als een adequate spreiding van activa en passiva ontbreekt.

Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen.

Een portefeuille van beleggingen die sterk sectorgebonden is, kan door deze sectorconcentratie een verhoogd risico lopen. Indien aandelen in dezelfde sector worden aangehouden is sprake van een cumulatief concentratierisico.

Bij de bepaling van het vereist vermogen past het pensioenfonds het standaardmodel van de DNB toe. In dat model wordt het concentratierisico vooralsnog op nihil gesteld.

Op grond hiervan heeft het bestuur geconcludeerd dat er geen sprake is van concentratie in de activa of verplichtingen en dat er daarom geen buffer voor concentratierisico wordt aangehouden.

Overige niet-financiële risico's

Operationeel risico (S9)

Operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Dergelijke risico's worden door het pensioenfonds beheerst door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering betrokken zijn op gebieden zoals interne organisatie, procedures, processen en controles, kwaliteit geautomatiseerde systemen, enzovoorts. Deze kwaliteitseisen worden periodiek getoetst door het bestuur.

Systeemrisico

Systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert waardoor beleggingen van het pensioenfonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het pensioenfonds niet beheersbaar.

5.5.8 Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Langlopende contractuele verplichtingen

Het pensioenfonds heeft een uitbestedingovereenkomst afgesloten met Syntrus Achmea Pensioenbeheer N.V. Het contract met Syntrus Achmea Pensioenbeheer N.V. is met ingang van 1 januari 2012 verlengd voor onbepaalde tijd met een opzegtermijn van 1 jaar. Het bestuur heeft afspraken gemaakt met Syntrus Achmea Pensioenbeheer N.V. over de vergoedingensystematiek. Deze systematiek bestaat zowel uit vaste als variabele componenten. De vergoeding voor 2014 bedraagt circa EUR 1,8 miljoen.

Voorwaardelijke verplichtingen

Per jaareinde lopen er geen juridische procedures tegen het pensioenfonds en heeft het pensioenfonds tevens geen juridische procedures aangespannen tegenover derden.

5.5.9 Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van transacties tussen het pensioenfonds en de aangesloten ondernemingen en tussen het pensioenfonds en bestuurders van het pensioenfonds.

Transacties met bestuurders

Inzake de beloning van bestuurders wordt verwezen naar paragraaf 5.6.4. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders.

Overige transacties met verbonden partijen

Er zijn geen overige transacties met verbonden partijen.

5.6 Toelichting op de staat van baten en lasten

5.6.1 Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)

<i>(x € 1.000)</i>	2013	2012
	EUR	EUR
Werkgevers- en werknemersgedeelte	24.575	24.852
Premiebijdrage overgangsregeling	3.340	3.347
FVP bijdragen	23	39
	27.938	28.238
Mutatie voorziening dubieuze debiteuren	-116	109
Afschrijving premievorderingen	-142	-93
	-258	16
	27.680	28.254

De totale bijdrage van werkgever en werknemers bedraagt 19,49% (2012: 19,49%) van de pensioengrondslag. In de premie van de werkgever en werknemer over 2013 is een extra bijdrage begrepen van EUR 3,3 miljoen (2012: EUR 3,3 miljoen) in het kader van het versterken van het vermogen van het fonds uit hoofde van de uitvoering van het herstelplan.

De kostendekkende, gedempte en feitelijke premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet zijn als volgt:

<i>(x € 1.000)</i>	2013	2012
	EUR	EUR
Kostendekkende premie	23.305	24.740
Feitelijke premie	27.938	28.238
Gedempte kostendekkende premie	17.828	19.024
Feitelijke premie exclusief premie van de overgangsregeling 2007	24.598	24.891

De kostendekkende premie is gebaseerd op de marktrente (nominale rentetermijnstructuur van 31 december 2012 gepubliceerd door DNB). De feitelijke premie is in 2013 hoger dan de gedempte premie.

De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate verantwoord. De samenstelling van de kostendekkende premie is als volgt:

<i>(x € 1.000)</i>	2013	2012
	EUR	EUR
Kosten pensioenopbouw	18.457	19.507
Pensioenuitvoeringskosten	2.393	2.555
Solvabiliteitsopslag	2.455	2.678
	23.305	24.740

De samenstelling van de gedempte kostendeekkende premie is als volgt:

<i>(x € 1.000)</i>	2013	2012
	EUR	EUR
Kosten pensioenopbouw	13.623	14.980
Pensioenuitvoeringskosten	2.393	2.079
Solvabiliteitsopslag	1.812	1.965
	17.828	19.024

De kosten pensioenopbouw betreffen de kosten van de jaarinkoop van de pensioenaanspraken inclusief de kosten voor premievrijstelling voor nieuwe arbeidsongeschiktheidsgevallen. De toeslagverlening is voorwaardelijk en daarom geen onderdeel van de kosten pensioenopbouw. De pensioenuitvoeringskosten volgen uit de staat van baten en lasten.

Er is geen sprake van premiekortingen dan wel premieopslagen.

5.6.2 Beleggingsresultaten risico fonds

2013 <i>(x € 1.000)</i>	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten van vermogensbeheer	Totaal
	EUR	EUR	EUR	EUR
Vastgoedbeleggingen	2.124	-2.475	-123	-474
Aandelen	655	22.667	-433	22.889
Vastrentende waarden	4.325	-19.927	-290	-15.892
Derivaten	2.905	-1.576	-7	1.322
Overige beleggingen	-150	-	-75	-225
Overige	-22	-	-13	-35
	9.837	-1.311	-941	7.585

2012 <i>(x € 1.000)</i>	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten van vermogensbeheer	Totaal
	EUR	EUR	EUR	EUR
Vastgoedbeleggingen	2.624	-3.473	-251	-1.100
Aandelen	553	19.973	-250	20.276
Vastrentende waarden	1.462	52.554	-526	53.490
Derivaten	-	1.159	-	1.159
Overige beleggingen	-15	818	-664	139
Overige	14	-	-2	12
	4.638	71.031	-1.693	73.976

De kosten van vermogensbeheer bedragen in 2013 EUR 941 (2012: EUR 1.693). Dit betreft de beheervergoedingen en administratie- en advieskosten die direct gefactureerd zijn door de dienstverleners en betaald zijn door het pensioenfonds. De advies- en administratiekosten zijn naar rato verdeeld over de beleggingscategorieën. Transactiekosten zijn onderdeel van de aan- en verkooptransacties van beleggingen. Deze zijn eveneens onderdeel van de indirecte beleggingsopbrengsten en bedragen over 2013 EUR 622 (2012: EUR 649).

5.6.3 Pensioenuitkeringen

<i>(x € 1.000)</i>	2013	2012
	EUR	EUR
Ouderdomspensioen	9.953	9.277
Partnerpensioen	2.494	2.394
Wezenpensioen	53	59
Invalideitpensioen	217	239
Afkopen	164	157
Overige	-1	14
	12.880	12.140

De post Afkopen betreft de afkoop van pensioenen die lager zijn dan € 451,22 (2012: € 438,44) per jaar (de afkoopgrens) overeenkomstig de Pensioenwet (artikel 66).

5.6.4 Pensioenuitvoeringskosten

<i>(x € 1.000)</i>	2013	2012
	EUR	EUR
Bestuurskosten	248	132
Administratiekostenvergoeding	1.852	1.692
Controle- en advieskosten (excl. accountantskosten)	408	399
Accountantskosten	65	65
Contributies en bijdragen	46	48
Overig	167	62
	2.786	2.398

Bezoldiging personeelsleden

De kosten ten behoeve van het bestuursbureau zijn EUR 487 (2012: EUR 478) en zijn opgenomen onder de administratiekostenvergoeding.

Bezoldiging bestuurders

De transacties met bestuurders hebben betrekking op de vergoedingen voor de werkzaamheden verband houdende met de bestuurs- en commissievergaderingen. De vergoedingen bestaan uit vacatiegeld, vergoeding van reis- en verblijfkosten en overige bestuurskosten 2013: EUR 204 (2012: EUR 121). Naast een hogere vergoeding is de frequentie van vergaderingen verhoogd in verband met het aangepaste bestuursmodel.

Afgezien hiervan zijn geen bezoldigingen toegekend.

Honoraria accountant

(x € 1.000)	EUR Accountant	EUR Totaal
2013		
Controle van de jaarrekening	55	55
Advisering	10	10
	<u>65</u>	<u>65</u>
2012		
Controle van de jaarrekening	57	57
Andere controlewerkzaamheden	8	8
	<u>65</u>	<u>65</u>

Aantal personeelsleden

Het fonds heeft zowel in 2013 als in 2012 geen personeel in dienst. De pensioenuitvoering is volledig uitbesteed aan Syntrus Achmea Pensioenbeheer N.V.

5.6.5 Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariel berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen. Verder is hierin begrepen het effect van de individuele salarisontwikkeling.

5.6.6 Indexering en overige toeslagen

In de staat van baten en lasten is de last uit hoofde van indexering en overige toeslagen welke aan het verslagjaar moet worden toegerekend verantwoord.

Als de middelen van het pensioenfonds het toelaten, streeft het bestuur ernaar de pensioenen jaarlijks aan te passen aan de stijging van het consumentenprijsindexcijfer (afgeleide cpi periode oktober-oktober). Dit betekent dat de index niet beïnvloed wordt door belasting- en accijnseffecten. Dit indexcijfer stelt het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) vast.

Het bestuur beoordeelt jaarlijks of de financiële middelen van het pensioenfonds toereikend zijn om de opgebouwde pensioenaanspraken en de ingegane pensioenen te verhogen. Er bestaat geen recht op toeslagverlening en er is dus geen zekerheid of en in hoeverre het pensioenfonds in de toekomst een toeslag kan verlenen. Het pensioenfonds reserveert namelijk geen gelden voor toekomstige toeslagen.

In 2013 is er geen toeslag verleend vanwege de financiële positie van het pensioenfonds.

5.6.7 Inkoop uit hoofde van Overgangsregeling 2007

In 2013 heeft inkoop plaatsgevonden inzake de Overgangsregeling 2007. Dit verhoogt de voorziening met EUR 2.123 (2012: EUR 3.450).

5.6.8 Korting van aanspraken en rechten

Op 15 januari 2013 heeft het bestuur, op basis van de financiële positie op 31 december 2012, het besluit genomen om de aanspraken en rechten van alle deelnemers met 1,5% te verlagen per 1 april 2013. In het jaarverslag 2012 is daarvoor een schatting opgenomen ad EUR 8.431.

In 2013 is de korting in de administratie verwerkt. Het verschil tussen de geschatte korting en de korting die in de administratie is verwerkt bedraagt EUR 12 (0,14% van het kortingsbedrag).

Op basis van de dekkinggraad per 31 december 2013 hoeft het bestuur geen aanvullende kortingen op de opgebouwde aanspraken en rechten door te voeren.

5.6.9 Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met 0,351% (2012: 1,544%), zijnde EUR 2.001 (2012: EUR 7.875).

Het rentepercentage is afgeleid van de éénjaarsrente uit de rentetermijnstructuur per begin van het boekjaar zoals gepubliceerd door DNB.

5.6.10 Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte pensioenuitkeringen in de verslagperiode.

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte uitvoeringskosten in de verslagperiode.

5.6.11 Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de waarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente.

5.6.12 Wijziging overige actuariële uitgangspunten

De actuariële grondslagen en/of methoden worden periodiek beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen voor zowel de gehele bevolking als specifiek voor de populatie van het pensioenfonds.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het pensioenfonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

Vanaf boekjaar 2012 is de grondslag voor overlevingskansen gebaseerd op de Prognosetafel 2012-2062 van het Actuarieel Genootschap (AG). De AG-Prognosetafel 2012-2062 houdt rekening met de voorzienbare trend in overlevingskansen van de gehele Nederlandse bevolking. De algemene sterftetekansen die volgen uit de tafel worden voor het fonds gecorrigeerd in verband met ervaringssterfte.

Als gevolg van de invoering van de nieuwe AG-Prognosetafel is in het verslagjaar 2012 een last verantwoord van 17,5 miljoen.

5.6.13 Saldo overdracht van rechten

<i>(x € 1.000)</i>	2013	2012
	EUR	EUR
Saldo overdrachten van rechten		
Inkomende waardeoverdrachten	-83	-3
Uitgaande waardeoverdrachten	1.400	30
Subtotaal	1.317	27
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten		
Toevoeging aan de technische voorzieningen	97	14
Onttrekking aan de technische voorzieningen	-1.573	-
Totaal overige resultaten	-1.476	14
Saldo overdracht van rechten	-159	41

Een inkomende waardeoverdracht betreft de ontvangst van het pensioenfonds of de pensioenverzekeraar van de vorige werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers, die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd. Een uitgaande waardeoverdracht betreft de overdracht aan het pensioenfonds of de pensioenverzekeraar van de nieuwe werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers, die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd. De ontvangen koopsommen worden aangewend voor de inkoop van extra pensioenaanspraken.

5.6.14 Overige mutatie voorziening pensioenverplichtingen

<i>(x € 1.000)</i>	2013	2012
	EUR	EUR
Kanssystemen		
Sterfte	-5.314	-2.871
Arbeidsongeschiktheid	-1.049	-688
Mutaties	-1.232	1.662
Totaal kanssystemen	-7.595	-1.897
Overige mutaties		
Mutatie spaarfonds gemoedsbezwaarden	6	2
Totaal overige mutaties	6	2
Totaal overige mutaties in de technische voorzieningen	-7.589	-1.895

5.6.15 Belastingen

De activiteiten van het pensioenfonds zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

Rotterdam, 26 juni 2014

De heer H.J.A.H. Hylkema

De heer C.H. Blokzijl

De heer H. van der Knaap

De heer M. Vos

De heer M.H.W. van Dam

De heer M.J.M. Koning

De heer R.W. Vlietman

De heer G. Kester

6 Overige gegevens

6.1 Statutaire regeling omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten

Het voorstel resultaatbestemming 2013 is opgenomen in de paragraaf van de staat van baten en lasten in de jaarrekening.

6.2 Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen relevante gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan.

De dekkingsgraad per ultimo 2013 volgens de jaarrekening 2013 is 105,8%. Het pensioenfonds rapporteerde bij de evaluatie van het herstelplan in februari 2014 aan De Nederlandsche Bank een dekkingsgraad van 105,4%. De afwijking van die dekkingsgraad bedraagt aldus 0,4%-punt. De dekkingsgraad van 105,4% stelde het pensioenfonds vast op basis van een nauwkeurige schatting van tussentijdse cijfers. Het jaarwerk 2013 toont achteraf aan dat het belegd vermogen iets lager was dan eerder geschat. Het effect daarvan op de dekkingsgraad is -0,2%-punt. Daartegenover staat dat na ontvangst en verwerking van alle mutaties in de administratie een positief effect op de dekkingsgraad van 0,6%-punt is geconstateerd, vooral als gevolg van gunstiger resultaten op arbeidsongeschiktheid en sterfte, dan waar het pensioenfonds eerder in 2014 bij het bepalen van de hoogte van de technische voorziening rekening mee hield.

6.3 Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Rijn- en Binnenvaart te Rotterdam is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2013.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

In overeenstemming met de richtlijn 'Samenwerking tussen accountant en actuaris ter zake van de controle van verantwoordingen van verzekeringsinstellingen' heeft de accountant van het pensioenfonds mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeelsvorming van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte administratieve basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt voor mijn beoordelingswerkzaamheden heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht:

- heb ik ondermeer onderzocht of de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld; en
- heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten. Ik heb mij een oordeel gevormd over de waarschijnlijkheid waarmee het pensioenfonds de tot balansdatum aangegeven verplichtingen kan nakomen, mede in aanmerking nemend het financieel beleid van het pensioenfonds.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel bezien, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar niet lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, sprake van een reservetekort.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132 (reservetekort).

De vermogenspositie van Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Rijn- en Binnenvaart is naar mijn mening niet voldoende, vanwege het reservetekort.

drs R.J.M. van de Meerakker AAG

Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

6.4 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de jaarrekening over 2013 van Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Rijn- en Binnenvaart te Rotterdam gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2013 en de staat van baten en lasten over 2013 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het verslag van het bestuur, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met het Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten. Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het inrichten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van de stichting gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Rijn- en Binnenvaart per 31 december 2013 en van het resultaat over 2013 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het verslag van het bestuur, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de in artikel 2:392 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het verslag van het bestuur, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Utrecht, 26 juni 2014
KPMG Accountants N.V.

J.C. van Kleef RA

7 Bijlage: Nevenfuncties

Hieronder staan de (relevante) nevenfuncties vermeld van de (plaatsvervangend) bestuursleden en de directeur bestuursbureau in 2013:

<u>De heer C.H. Blokzijl (bestuurslid)</u>	Koninklijke Vopak NV	Director pensions
	Stichting Pensioenfonds Vopak	Directeur Pensioenbureau, voorzitter beleggingscommissie
	Vopak België IBP OFP	Bestuurslid, Compliance Officer
	Vopak werklieden VCLB IBP OFP	Compliance Officer
	Vopak terminals UK Pension & Life Assurance Scheme 2005	Bestuurslid
<u>De heer M.H.W. van Dam (bestuurslid)</u>	Nautilus International	Bestuurder
	Bpf Koopvaardij	Bestuurder
	Sectorraad Koopvaardij	Bestuurder
	OWM AZVZ U.A.	Bestuurder
	OWM Zee-Risico 1996 U.A.	Bestuurder
	Vereniging Zee-Risico 1967	Bestuurder
	Nederlands Duikcentrum	Bestuurder
	St. O&O-fonds voor de Duikindustrie 'J.P.H. Huyskens'	Bestuurder
	N.OU.	Bestuurder
	Stichting Scheepvaart	Bestuurder
	Stichting Sociaal Maritieme Voorzieningen	Bestuurder
<u>De heer R. Godding (directeur bestuursbureau)</u>	Jenaplanschool de Pandelaar Gemert	Bestuurslid
<u>De heer H.J.A.H. Hijlkema (voorzitter)</u>	Nautilus International	Hoofdbestuurder
	FNV Waterbouw	Bestuurder (penningmeester)
	Bpf Koopvaardij	Bestuurder
	Bpf Visserij	Plv. bestuurder
	Pensioenfonds FNV	Bestuurder
	Gemeenschappelijk Beleggingsfonds FNV	Bestuurder
	Sectorraad Koopvaardij	Bestuurder
	Onderlinge Waarborgmaatschappij AZVZ U.A.	Bestuurder
	Vereniging Zee-Risico 1967	Bestuurder
	OWM Zee-Risico 1996 U. A.	Bestuurder
	Stichting Scheepvaart	Bestuurder
	Stichting Opleidings- en Ontwikkelingsfonds Zeescheepvaart	Bestuurder
	Stichting Sociaal Maritieme Voorzieningen Zeescheepvaart	Bestuurder
	Stichting Sociaal Maritieme Voorzieningen Grote Handelsvaart	Bestuurder
	Vereniging Platform Maritiem voor Werk, Inkomen en Zorg	Bestuurder
	Stichting de Beer	Bestuurder

	BV Hotel Restaurant De Beer	Statutair bestuurder
	Stichting Flag of Convenience office the Netherlands	Secretaris / Penningmeester
	Paritaire Commissies tewerkstelling niet-EU zeevarenden	Werknemerslid
	Stichting Schip en Werf de Zee	Bestuurder
	Stichting De Zee	Bestuurder
<u>De heer G.K.M. Kester (bestuurslid)</u>	Binnenvaart Branche Unie	Beleidsadviseur
	Gemeente Vlaardingen	Raadslid
<u>De heer H.D. van der Knaap (bestuurslid)</u>	-	-
<u>De heer M.J.M. Koning (vice-voorzitter)</u>	Centraal Bureau voor de Rijn- en Binnenvaart	Secretaris Sociale Zaken
<u>De heer L.J. Meulmeester (plv. bestuurslid)</u>	Paritaire Commissie Binnenvaart	Plv. bestuurslid
<u>De heer R.W. Vlietman (bestuurslid)</u>	CNV Vakmensen te Utrecht	Pensioenbestuurder
	Bpf Baksteen	Bestuurslid
	Bpf Vlakglas	Bestuurslid
	Bpf Koopvaardij	Lid van de Pensioenraad
	Bpf Slagersbedrijf	Bestuurslid
	NDC te Delft	Bestuurslid
	Stivu (VUT-stichting Havenwerken)	Bestuurslid
<u>De heer M. Vos (bestuurslid)</u>	Koninklijke Boskalis Westminster	Controller
	Stichting Pensioenfonds Smit	Bestuurder
	Smit Holding Singapore Pte Ltd	Director
	Smit Shipping Singapore Pte Ltd	Director
<u>De heer A. van der Zwan</u>	-	-

**Stichting Bedrijfspensioenfonds
voor de Rijn- en Binnenvaart**

Postbus 40042
7300 AX Apeldoorn
www.rijnenbinnenvaartpensioen.nl

